

**A Bács-Kiskun megyei, pályaválasztás
előtt álló tanulók szakmák iránti
érdeklődésének felmérése – 2015**

*Elemzés a Bács-Kiskun Megyei
Kereskedelmi és Iparkamara számára*

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet

Budapest, 2015. december

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan non-profit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI – Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

Az elemzést írták:

Türei Gergely (elemző, GVI)
e-mail: turai.gergely@gvi.hu

Makó Ágnes (vezető kutató, GVI)
e-mail: agnes.mako@gvi.hu

Kutatásvezető:

Tóth István János, Ph.D.
tudományos főmunkatárs, MTA KTI,
ügyvezető igazgató, MKIK GVI
e-mail: istvan.janos.toth@gvi.hu

Kézirat lezárva: 2015. december 17.

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Cím: 1034 Budapest, Bécsi út 120.
Tel: 235-0584
Fax: 235-0713
e-mail: gvi@gvi.hu
internet: <http://www.gvi.hu>

Tartalom

Ábrajegyzék.....	5
Összefoglaló.....	11
Bevezetés.....	23
1. Pályaválasztás a szülők szemszögéből	25
1.1. Pályaválasztásról való tájékozódás.....	28
1.2. A gyermek továbbtanulásával kapcsolatos elképzelések.....	30
1.3. Érdeklődési kör, tehetség.....	39
1.4. Szakmaválasztással kapcsolatos tervek	41
1.5. Kollégiumi elhelyezés	45
2. Pályaválasztás a tanulók szemszögéből.....	48
2.1. Továbbtanulás és pályaválasztás a tanulók körében	52
2.1.1. Továbbtanulásról való tájékozódás	52
2.1.2. Továbbtanulási tervek.....	60
2.1.3. Érdeklődési kör, tehetség.....	62
2.1.4. Munkával kapcsolatos tervek	75
2.1.5. Pszichológiai jellemzők, társas kapcsolatok.....	91
2.1.6. Kollégiumi elhelyezés.....	96
2.2. A tanulói profilok elemzése.....	98
2.2.1. Az Önállóság-index	101
2.2.2. A Szabadidő-index.....	106
2.2.3. A Gépipar/fémipar-index	111
2.2.4. A Kreativitás-index	116
2.2.5. A Diploma-index.....	121
3. A tanulói és szülői vélemények eltérései.....	126

4. Következtetések.....	128
5. Melléklet: az adatfelvétel kérdőívei	130

Ábrajegyzék

Ö1. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen iskolatípusban tervezik gyermekük továbbtanulását a különböző iskolai végzettségű szülők körében (százalék), 2015.....	12
Ö2. ábra: A szülők megoszlása aszerint, hogy milyen továbbtanulási lehetőséget tanácsol gyermekének (százalék), 2012-2015	13
Ö3. ábra: Tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2014-2015.....	15
Ö4. ábra: A tanulók készségei saját nézőpontjukból – „Miben vagy ügyes?” (százalék), 2012-2015	16
Ö5. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2015	17
Ö6. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége nemenként, 2015.....	18
Ö7. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015	19
Ö8. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2015	19
Ö9. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2015.....	20
Ö10. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2015	21
Ö11. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015	22
1.1. ábra: A szülők megoszlása iskolai végzettségük szerint (százalék), 2015	27
1.2. ábra: A szülők megoszlása foglalkozásuk szerint (százalék), 2015	27
1.1.1. ábra: A tájékoztatói lehetőségek elérhetősége szülők szemszögéből (százalék), 2012-2015	28
1.1.2. ábra: A szülők megoszlása a szerint, részt vennének-e vállalkozók által tartott szakmákat bemutató rendezvényen (százalék), 2012-2015.....	29

1.2.1. ábra: A szülők megoszlása aszerint, hogy milyen iskolában tervezik gyermekük továbbtanulását (százalék), 2012-2015.....	30
1.2.2. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen iskolatípusban tervezik gyermekük továbbtanulását a különböző iskolai végzettségű szülők körében (százalék), 2015	31
1.2.3. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen iskolatípusban tervezik gyermekük továbbtanulását a különböző foglalkozású szülők körében (százalék), 2015	32
1.2.4. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen iskolatípusban tervezik gyermekük továbbtanulását gyermekük neme szerint (százalék), 2015.....	33
1.2.5. ábra: A szülők megoszlása aszerint, hogy milyen iskolatípusban tervezik gyermekük továbbtanulását gyermekük születési éve szerint (százalék), 2015	34
1.2.6. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen végzettséget gondol ideálisnak gyermeke számára (százalék), 2012-2015.....	36
1.2.7. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen továbbtanulási lehetőséget tanácsol gyermekének (százalék), 2012-2015	38
1.2.8. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen továbbtanulási lehetőséget tanácsolnak gyermeküknek, a különböző iskolai végzettségű szülők körében (százalék), 2015	39
1.3.1. ábra: A szülők megoszlása a szerint, mely területeken tartják tehetségesnek gyermeküket (százalék), 2012-2015.....	40
1.4.1. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen szakmacsoportba tartozó szakmát ajánlana gyermekének (az említések százalékos aránya), 2013-2015	42
1.4.2. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők megoszlása a szerint, hogy milyen szakmacsoportba tartozó szakmát ajánlana gyermekének (az említések százalékos aránya), 2015	43
1.4.3. ábra: A különböző nemű tanulók szüleinek megoszlása a szerint, hogy milyen szakmacsoportba tartozó szakmát ajánlanának gyermeküknek (az említések százalékos aránya), 2015	44

1.5.1. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy engednék-e, hogy gyermekük kollégiumban lakjon (százalék), 2012.....	45
1.5.2. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy engednék-e, hogy gyermekük kollégiumban lakjon (százalék), 2013-2015.....	47
2.1. ábra: A tanulók megoszlása nemük szerint (százalék), 2015.....	50
2.2. ábra: A tanulók megoszlása életkoruk szerint (százalék), 2015.....	51
2.1.1.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2013-2015.....	53
2.1.1.2. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2015.....	54
2.1.1.3. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők gyerekeinek megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2015.....	55
2.1.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2012-2015.....	57
2.1.1.5. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról (százalék), 2012-2015.....	59
2.1.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2012-2013.....	61
2.1.2.2. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2014-2015.....	62
2.1.3.1. ábra: Tanulók megoszlása a szerint, mely területek érdeklik őket (százalék), 2012-2015.....	64
2.1.3.2. ábra: A tanulók készségei saját nézőpontjukból – „Miben vagy ügyes?” (százalék), 2012-2015.....	66
2.1.3.3. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2015.....	67
2.1.3.4. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők gyerekeinek megoszlása a szerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2015.....	68

2.1.3.5. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2012	69
2.1.3.6. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2013	70
2.1.3.7. ábra: Azon tanulók megoszlása az okok szerint, akik nem szoktak otthon segíteni (százalék), 2013.....	71
2.1.3.8. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2014	72
2.1.3.9. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2015	73
2.1.3.10. ábra: Azon tanulók megoszlása az okok szerint, akik nem szoktak otthon segíteni (százalék), 2014.....	74
2.1.3.11. ábra: Azon tanulók megoszlása az okok szerint, akik nem szoktak otthon segíteni (százalék), 2015.....	75
2.1.4.1. ábra: A tanulók megoszlása későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveik szerint (százalék), 2012-2015	78
2.1.4.2. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége nemenként, 2015.....	85
2.1.4.3. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége az apa iskolai végzettsége szerint, 2015.....	86
2.1.4.4. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége a különböző iskolai végzettséget tervező tanulók között, 2015.....	87
2.1.4.5. ábra: A diákok tartós munkavállalással megvalósítható terveik (százalék), 2012-2014	88
2.1.4.6. ábra: A diákok tartós munkavállalással megvalósítható célok fontossága (százalék), 2015	89
2.1.4.7. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy mi motiválja őket arra, hogy tartós munkahelyük legyen (az említések százalékos aránya), 2015	90

2.1.5.1. ábra: Tanulók megoszlása a szerint, milyen tulajdonságokat tartanak jellemzőnek magukra (százalék), 2012-2015	93
2.1.5.2. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen tulajdonságokat tartanak jellemzőnek magukra (az említések százalékos aránya), 2014	94
2.1.5.3. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők gyerekeinek megoszlása a szerint, hogy mit tartanak jellemzőnek magukra (az említések százalékos aránya), 2015	95
2.1.6.1. ábra: Tanulók megoszlása a szerint, szívesen laknának-e kollégiumban (százalék), 2012-2015	97
2.2.1. táblázat: Az indexszámok legfontosabb összefoglaló statisztikai mutatói, 2015....	99
2.2.2. táblázat: Pearson-féle páronkénti korrelációs együtthatók az indexek között, 2014	100
2.2.1.1. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámok a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015	102
2.2.1.2. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámok a szülők foglalkozása szerint, 2015	103
2.2.1.3. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámok a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2015	104
2.2.1.4. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámok a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2015	105
2.2.2.1. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámok a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015	107
2.2.2.2. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámok a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2015	108
2.2.2.3. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámok a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2015	109
2.2.2.4. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámok a tanulók kollégiumi elhelyezéssel kapcsolatos véleménye szerint, 2015	110
2.2.3.1. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámok a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2015	112

2.2.3.2. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók tartós munkavállalással megvalósítható tervei szerint, 2015.....	113
2.2.3.4. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2015.....	114
2.2.3.5. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók kollégiumi elhelyezéssel kapcsolatos véleménye szerint, 2015	115
2.2.5.1. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015	122
2.2.5.2. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a tanulók egyes pszichológiai jellemzői szerint, 2015.....	123
2.2.5.3. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2015.....	124
2.2.5.4. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a szerint, hogy a tanuló miben érzi tehetségesnek magát, 2015	125
3.1. ábra: A tanulóknak és szüleiknek a tanuló tehetségéről alkotott elképzeléseinek eltérései, 2015	127

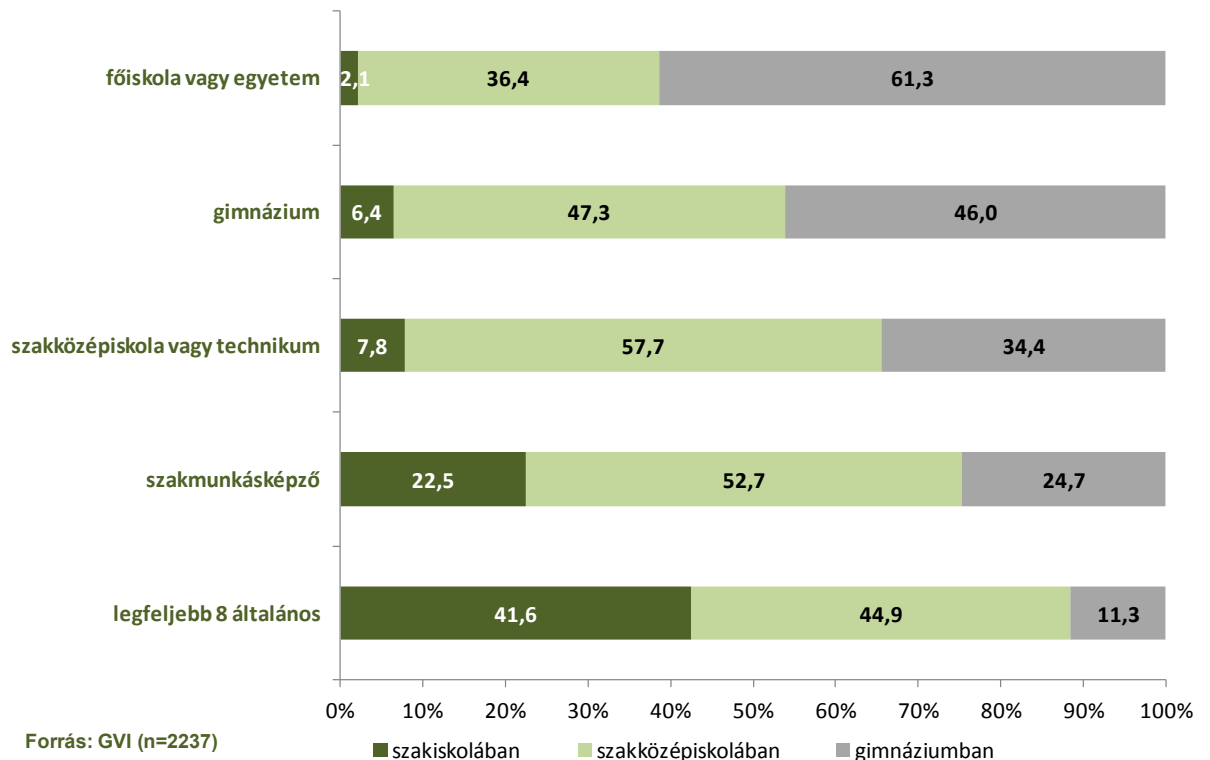
Összefoglaló

Az alábbi tanulmány célja feltérképezni a Bács-Kiskun megyei, pályaválasztás előtt álló általános iskolás tanulók továbbtanulás és szakmaválasztás iránti érdeklődését, valamint szüleik pályairányítási szándékát. A kutatás 2012-ben kezdődött, így immár negyedik alkalommal folytattunk kérdőíves adatfelvételt az általános iskolások körében. A legtöbb vizsgált téma esetében eredményeinket össze tudjuk hasonlítani a korábbi években tapasztalt adatokkal.

1. Pályaválasztás a szülők szemszögéből

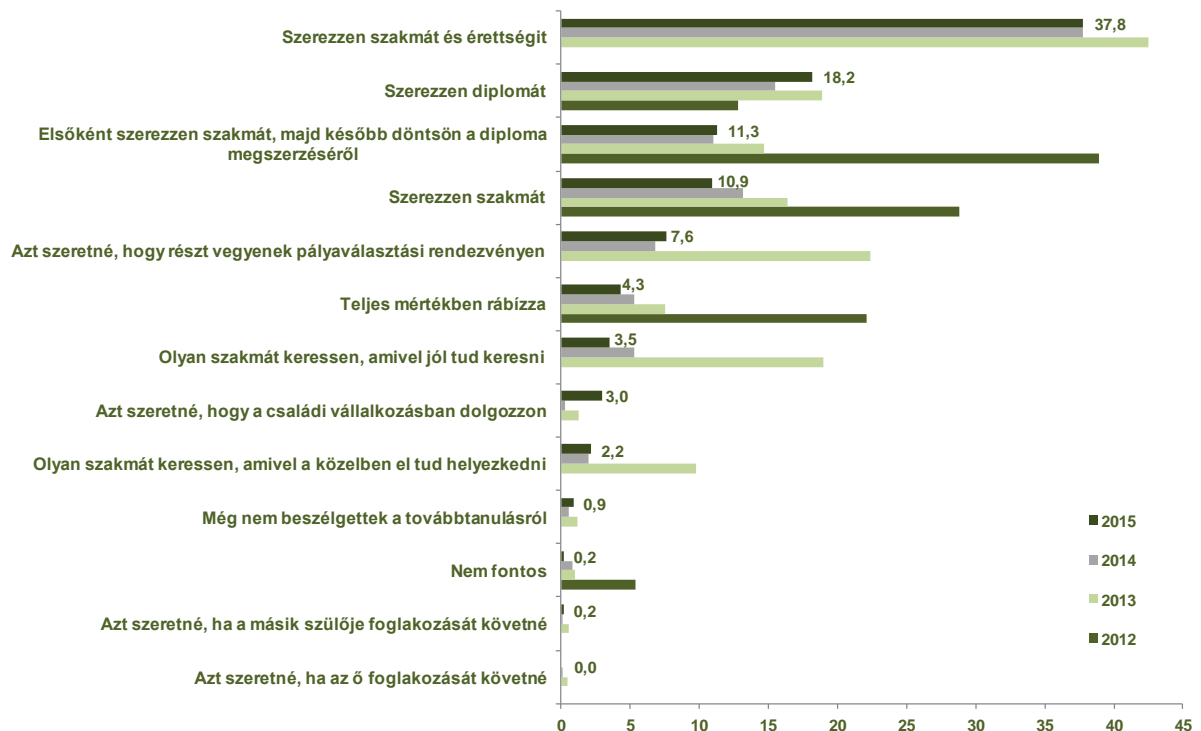
- A szülők a továbbtanulásról, pályaválasztásról továbbra is leginkább a médiából és az internetről tájékozódnak. A pályaválasztási kiállítás és a szülői értekezlet is népszerű információforrások, a szülők több, mint fele tájékozódik ilyen formában.
- A szülők jelentős része 2015-ben is észt venne szakmákat bemutató pályaválasztási rendezvényeken: 38%-uk azért menne el, hogy megismerje a szakmákat, másik 39%-uk pedig amiatt, mert még nem döntöttek a szakmaválasztásról.
- Minden kutatási évben azt tapasztaltuk, hogy a legtöbb szülő a szakközépiskolát tartja megfelelő továbbtanulási irányynak gyermeke számára, a szakiskola és a gimnázium jóval kevésbé népszerű körökben. A megkérdezettek közel fele (47%) szakközépiskolába járatná gyermekét, 31%-uk jelölte meg a gimnáziumot és csak 17%-uk a szakiskolát. A szülők mindössze 0,5%-a nem szeretné, ha gyermeke továbbtanulna. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők leginkább azt szeretnék, ha gyermekük gimnáziumban tanulna tovább, míg a maximum 8 általános iskolai osztályt végzett szülők legtöbbször szakiskolába járatná gyermekét.

Ö1. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen iskolatípusban tervezik gyermekük továbbtanulását a különböző iskolai végzettségű szülők körében (százalék), 2015

- A szülők a lányokat nagyobb valószínűséggel küldik gimnáziumba, mint a fiúkat (41%, illetve 25%). Szakiskolába a fiúk 23%-át, míg a lányoknak csak 14%-át küldenek szüleik.
- Az elmúlt évhez hasonlóan a szülők legtöbbször (42%) azt szeretnék, ha gyermeke diplomás lenne, mely enyhe növekedést jelent a 2014-es adatokhoz képest. A szülők 19%-a szeretné, hogy gyermeke szakmunkás legyen, 12%-uk, hogy technikus, 11%-uk pedig, hogy mestervizsgát tett szakmunkás legyen. Minél magasabb a szülő iskolai végzettsége, annál valószínűbb, hogy szeretné, hogy gyermeke diplomás legyen. A szülők többsége a saját végzettségéhez hasonló, vagy egy kategóriával magasabb szintű képzést szán gyermekének. A lányoknál a szülők nagyobb része tartja ideális végzettségnek a diplomát (53%), mint a fiúknál (36%).

Ö2. ábra: A szülők megoszlása aszerint, hogy milyen továbbtanulási lehetőséget tanácsol gyermekének (százalék), 2012-2015

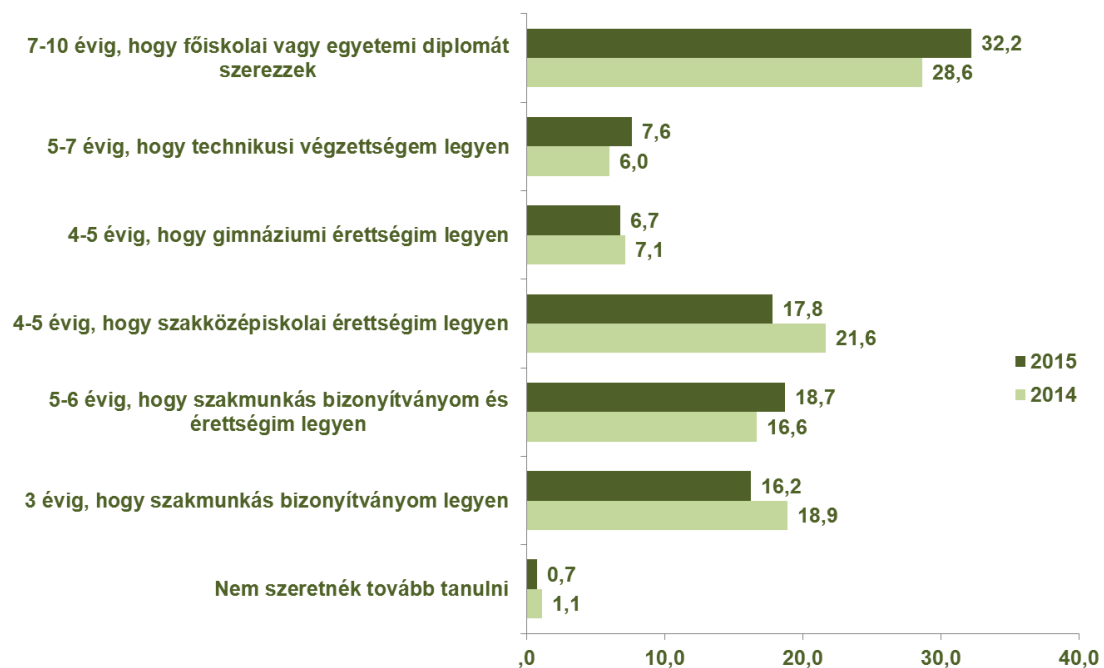
Forrás: GVI (2012: n = 1314, 2013: n=2806, 2014: n=2831, 2015: n=2248)

- A legtöbb szülő 2015-ben azt javasolta, hogy a gyermeke szerezzen szakmát és érettségit is (38%). 18%-ra nőtt a diplomaszerezést javasoló szülők aránya. 11%-uk javasolta azt gyermekének, hogy először szerezzen szakmát, majd később döntsön a diplomaszerezésről. Szintén 11%-uk szeretné, ha gyermeke szakmát szerezne. Minél alacsonyabb a szülő iskolai végzettsége, annál valószínűbb, hogy azt tanácsolja gyermekének, hogy szerezzen szakmát.
- A legtöbb szülő (51%) úgy gondolja, hogy a gyermeke ügyes a számítógép kezelésében. A szülők legnagyobb része (28%) az elmúlt két évhez hasonlóan 2015-ben is az informatikusi pályát javasolja gyermekének. Ezen kívül népszerűek még a vendéglátás-turisztika; a művészet, közművelődés, kommunikáció; a kereskedelem-marketing; valamint a gépészet szakmacsoporthoz tartozó szakmák is.
- A 2015-ös adatok szerint összességében a szülők 61%-a (tavaly 62%) engedné, hogy gyermeke kollégiumban lakjon, leginkább azért, mert úgy gondolja, hogy gyermeke így függetlenebbé, önállóbbá válna.

2. Pályaválasztás a tanulók szemszögéből

- Az adatok szerint a diákok leginkább az internetről tájékozódnak: 82%-uk innen szerzi az információkat, 2014-hez képest nem változtak jelentősen a tájékozódási szokások.
- A tanulók közül majdnem mindenki foglalkozott már a továbbtanulás kérdéseivel. 2015-ben a legtöbben (76%) a szülőkkel való beszélgetést választották a tájékozódásra, 41%-uk osztályfőnöki órán, 13%-uk pedig idősebb barátaitól szerezte az információit. Idén 15% azoknak az aránya, akiknél még nem került szóba a pályaválasztás kérdése.
- 2015-ben a tanulók között a legnagyobb (53%) azok aránya, akiknek azt a tanácsot adták a szülei, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel szívesen foglalkozna. Körülbelül a megkérdezett tanulók harmada érzi úgy, hogy a pályaválasztásról önállóan dönthet, mivel szülei teljesen rábízzák a választást.
- Végzettségi terveket tekintve a legtöbb tanuló (43%) az érettségiig szeretne eljutni: 7%-uk gimnáziumi érettségit szerezne, 18%-uk szakközépiskolait, 19%-uk pedig a szakmunkás bizonyítvány mellé tenné le az érettségit. Csaknem a diákok harmada (32%) szerezne diplomát és 8%-uk technikus végzettséget. 16%-uk az érettségi megszerzése nélkül szerezne szakmunkás bizonyítványt és 1%-uk nem szeretne tovább tanulni.

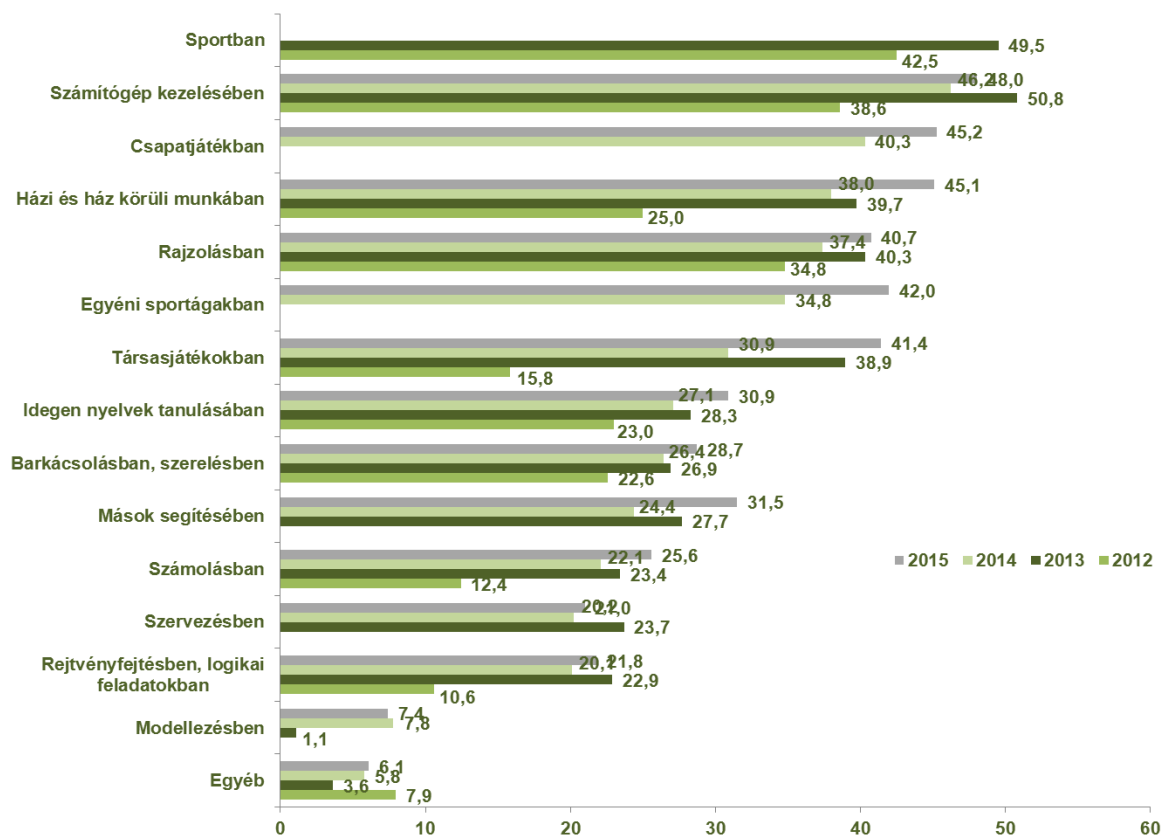
Ö3. ábra: Tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2014-2015

Forrás: GVI (2014: n=3052, 2015: n= 2228)

- A legtöbb diák úgy érzi, a számítógép kezelésében, az egyéni- és csapatsportokban és házi és ház körüli munkákban tehetséges. Emellett sokan jelezték, hogy rajzolásban, illetve társasjátékokban ügyesek.

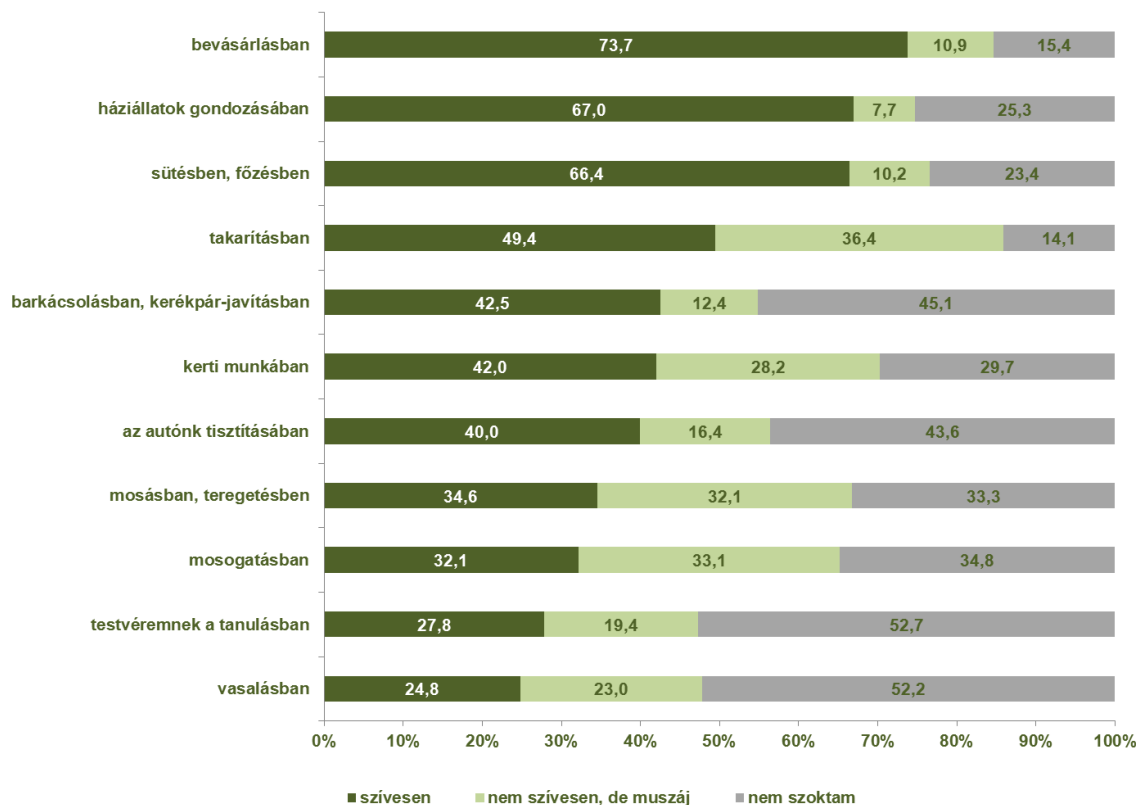
Ö4. ábra: A tanulók készségei saját nézőpontjukból – „Miben vagy ügyes?” (százalék), 2012-2015

Forrás: GVI (2012: n = 1648, 2013: n=2967, 2014: n=3103, 2015: n=2259)

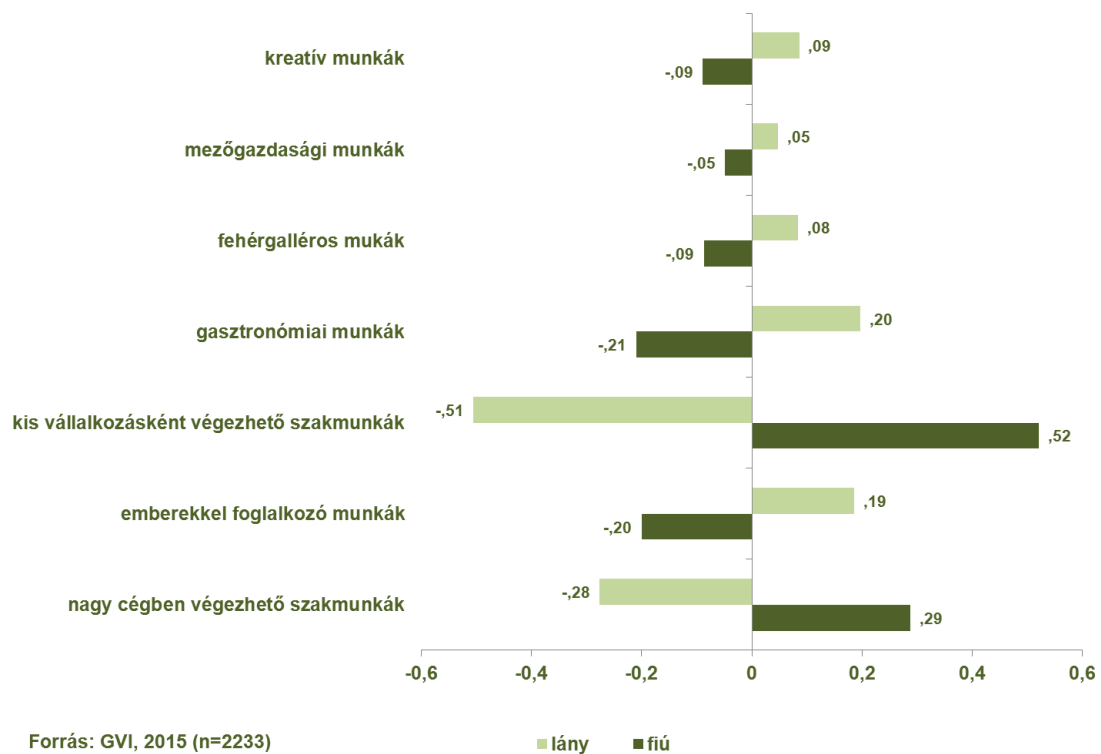
- 2015-ben azt mutatják az adatok, hogy a legtöbb diák a bevásárlásban, a sütésben, főzésben és a háziállatok gondozásában segít szívesen szüleinek. Az otthoni segítségnyújtás jelentős nemek szerinti eltéréseket mutat: a legtöbb házimunkában a lányok szívesebben segítenek a fiúknál. Mindössze a diákok 7%-a jelezte, hogy nem segít az otthoni munkákban.

Ö5. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2015

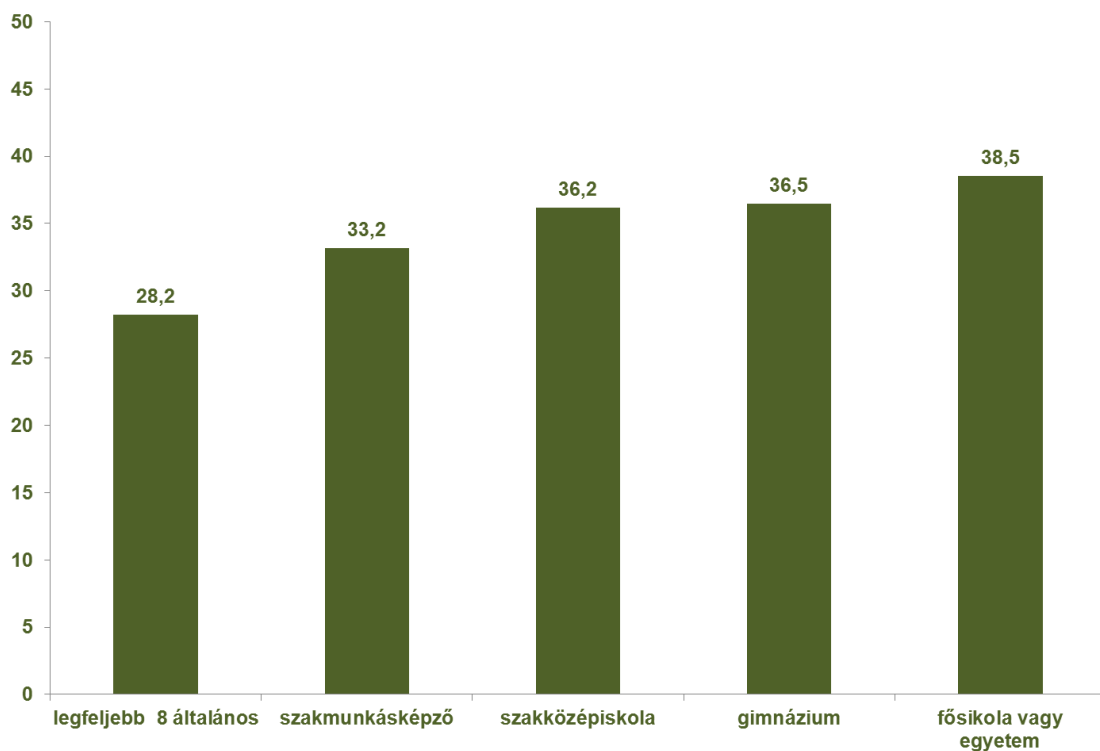
- A jövőbeli foglalkozás tekintetében a számítógépes munka és az állatgondozás, a járművezetés és a főzés a legnépszerűbb a diákok körében. A munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős, nemek szerinti eltéréseket mutatnak.
- Hét foglalkozási csoportot különítettünk el az alapján, hogy jellemzően milyen szakmákat választanak együtt a diákok. A hét csoport: nagy cégnél végezhető szakmunkás foglalkozások, gasztronómiai munkák, emberekkel kapcsolatos munkák, kisvállalkozásként üzhető szakmunkák, fehérgalléros munkák, mezőgazdasági munkák és kreatív munkák. Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége jelentős eltéréseket mutat a tanulók neme, apjuk iskolai végzettsége és továbbtanulási szándékai szerint.

Ö6. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége nemenként, 2015

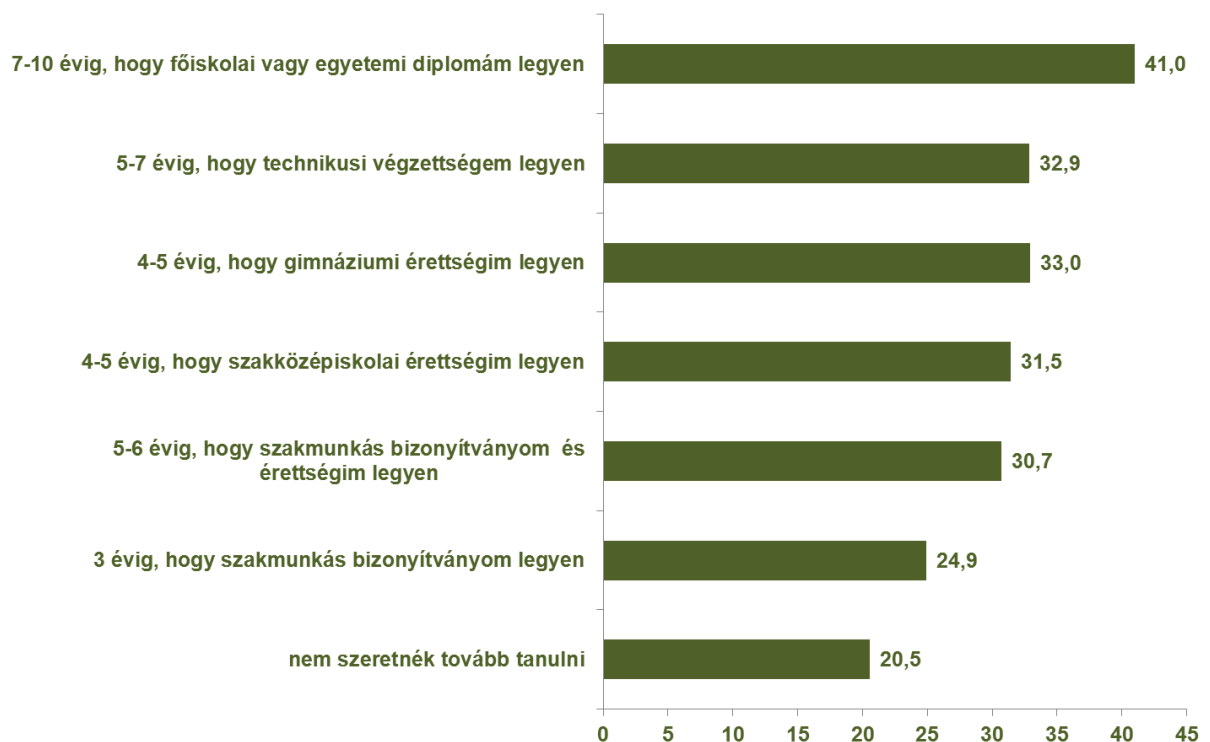
- 2015-ben a gyerekek 40%-a jelezte, hogy szívesen lakna kollégiumban, 60%-uk pedig nem. Azok közül, akik szívesen lagnának kollégiumban, a legtöbben azért választanák ezt a lehetőséget, mert így együtt lehetnének a barátaikkal, és sokaknál az is szempont, hogy nem szeretnének bejárók lenni.
- Az Önállóság-index olyan összetett mutatószám, mely egy-egy tanuló esetében több különböző, egymástól független kérdésre adott válaszaiból jött létre. Minél magasabb az Önállóság-index értéke egy tanulónál, annál önállóbbnak tekinthető. Az index azt mutatja, hogy a lányok kicsit önállóbbak a fiúknál. Azok a tanulók, akik magasabb szinten kívánnak továbbtanulni, magasabb fokú önállóságról adtak tanúbizonyságot. Azok a gyerekek, akik nagyobb értéket kaptak az Önállóság-index számításakor, nagyobb gyakorisággal választanak magasabb iskolai végzettséghez köthető, szellemi foglalkozásokat.

Ö7. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 2081)

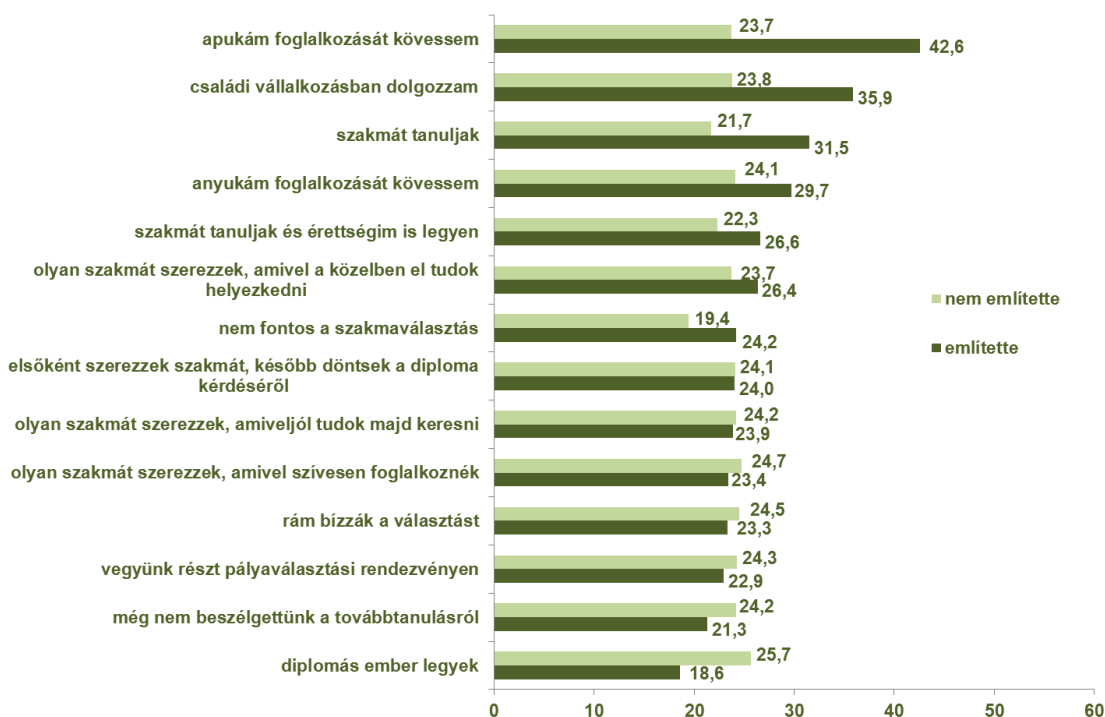
Ö8. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 2228)

- A Szabadidő-index olyan összetett mutatószám, mely azon tanulók körében magas, akik igen fontosnak tartják hobbijukat, illetve a különböző szabadidős tevékenységekre jelentős energiát fordítanak. Az elemzés azt mutatja, hogy a Szabadidő-index azon tanulók körében a legmagasabb, akik diplomára, illetve gimnáziumi érettségire vágnak. A lányokra jellemzőbb, hogy középpontba helyezik a szabadidős tevékenységeket, mint a fiúkra.
- A fiúk körében jóval magasabb a gépipari, illetve fémipari foglalkozások iránti érdeklődés, mint a lányok között. A Gépipar/fémipar-index több különböző kérdésre adott válaszok alapján méri az ilyen típusú foglalkozások felé irányuló érdeklődést. Az adatok azt mutatják, hogy a gépipari/fémipari irányultságú fiatalok között valószínűleg sokan nehéz anyagi körülmények között nőnek fel, szüleik általában szakmunkások, vagy legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végeztek. A magas fokú gépipari/fémipari érdeklődéssel jellemezhető tanulók szülei általában azt szeretnék, hogy gyermekük családjuk vállalkozásában dolgozzon, és sokuk édesapja szeretné, ha az ő foglalkozását követné gyermeke. Tehát elmondható, hogy a szakképzettséggel rendelkező szülők közül sokan szeretnék gyermekükre örökíteni szakmájukat.

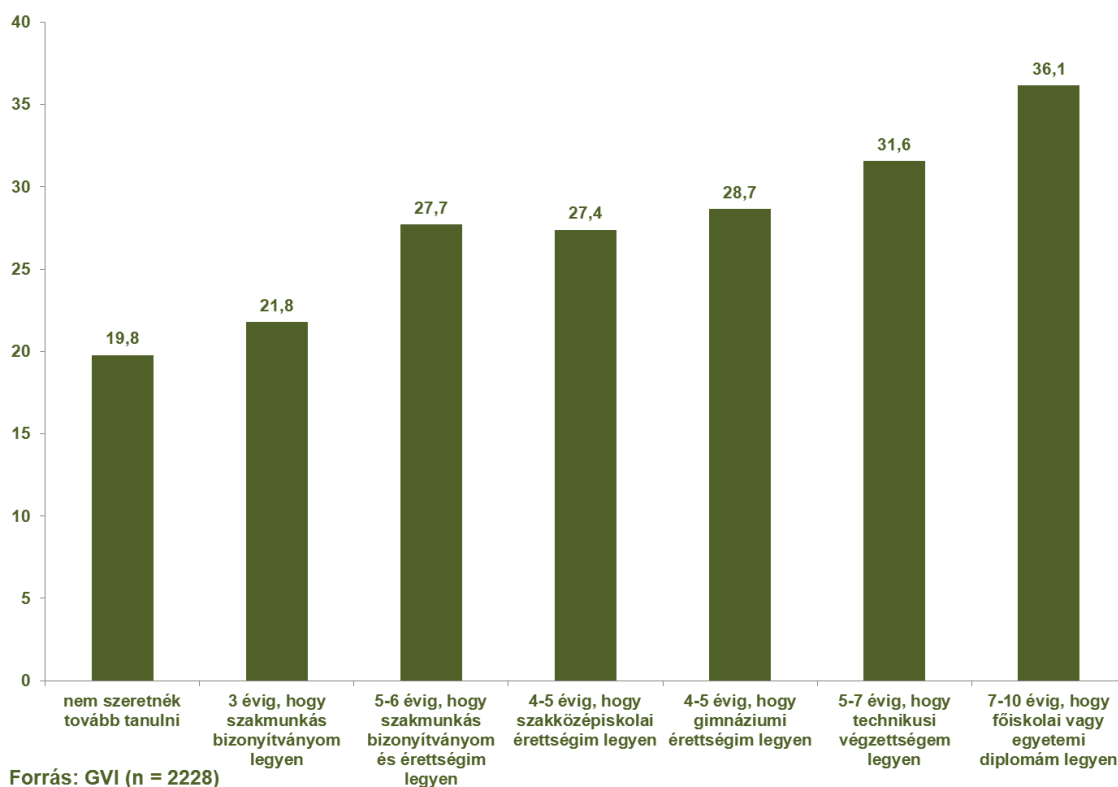
Ö9. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 2294)

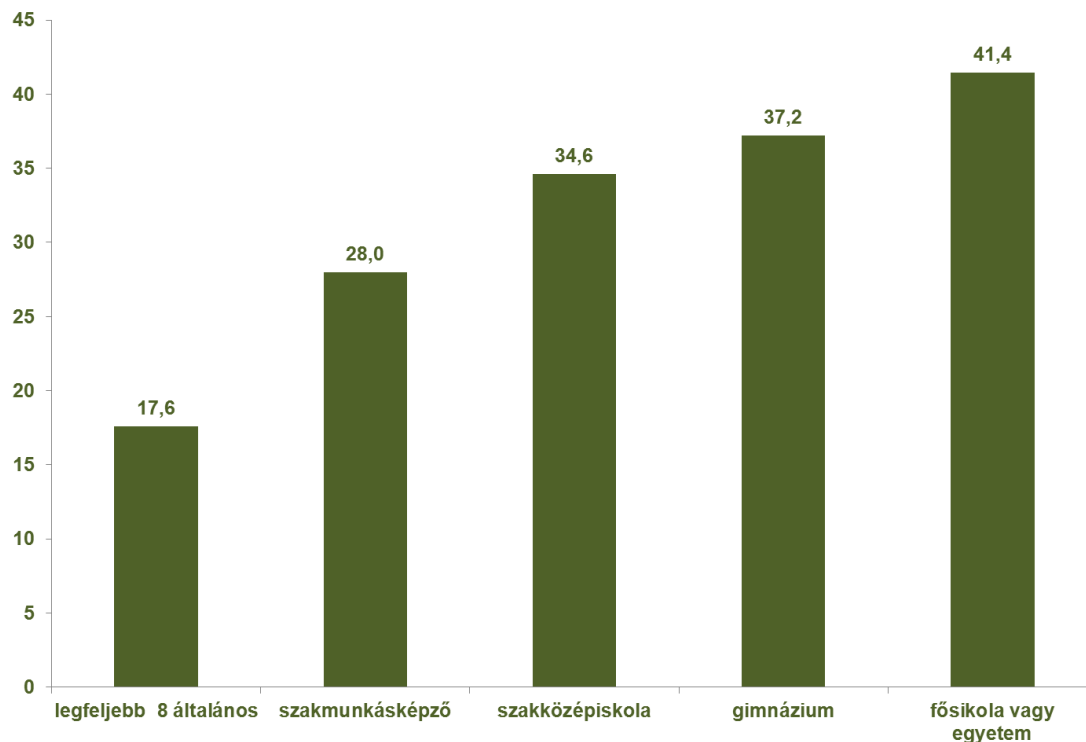
- A Kreativitás-index a művészetek és kreatív tevékenységek iránti érdeklődést méri. Az elemzés azt mutatja, hogy a kreatív tevékenységek, munkák iránt a lányok jobban érdeklődnek, mint a fiúk. A Kreativitás-index azon diákok körében a legmagasabb, akik főiskolára, egyetemre szeretnének menni.

Ö10. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2015

- A Diploma-index azon megkérdezettek körében jelez magas értéket, akik felsőfokú tanulmányokat, diplomaszerezést terveznek, illetve szellemi munkára vágnak. Az indexértékek elemzése azt mutatja, hogy a lányok közül többen szeretnének felsőfokú tanulmányokat végezni, mint a fiúk közül. A szülők iskolai végzettsége szerinti bontás jól mutatja, hogy a felsőfokú végzettségűek jelentős mértékben továbbörökítik gyermekeiknek tanulási és foglalkozási ambícióikat.

Ö11. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 2294)

- A szülők tanácsai igen jelentősen befolyásolhatják a fiatalok továbbtanulásra, szakmaválasztásra vonatkozó döntéseit.

3. A tanulói és szülői vélemények eltérései

- A szülők által gyermekük számára elképzelt továbbtanulási cél általában egybeesik gyermekeik céljával.
- A modellezés és a számolás területein a leggyakoribb a szülők és a gyerekek véleményének egybeesése a gyermek tehetségét illetően.

Bevezetés

Jelen tanulmány célja feltérképezni a Bács-Kiskun megyei, pályaválasztás előtt álló általános iskolás tanulók továbbtanulás és szakmaválasztás iránti érdeklődését, valamint szüleik pályairányítási szándékát.

A kutatás 2012-ben kezdődött el a Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (BKMKIK) kezdeményezésére. Ekkor a vizsgálat alapját a BKMKIK „Pályaválasztási Körút” című pályaaorientációs eseménysorozatának résztvevői között lezajlott kérdőíves adatgyűjtés képezte. A kutatás ebben az évben azon szakmákra irányult, amelyek Bács-Kiskun megyére meghatározott hiányszakmák voltak a gépipari és fémipari szakmacsoportban, illetve a nemzetgazdaság által kiemelten igényelt gépészeti és közlekedési szakmacsoportba tartoztak. A pályaaorientációs rendezvényeken az adott szakmák iránt érdeklődő, pályaválasztás előtt álló (tehát a 2011/2012-es tanévben 7. osztályos, valamint a 2012/2013-as tanévben 8. osztályos) tanulók és szüleik töltötték ki kérdőívet – összesen 1648 tanuló és 1383 szülő válaszolt a kérdésekre.

2013-ban a kutatás kibővítve folytatódott, az adatfelvétel ekkor már az összes, Bács-Kiskun megyei település általános iskoláira kiterjedt, így jóval több megkérdezett sikerült utolérni: 2967 tanuló és 2806 szülő töltötte ki a kérdőíveket. 2013-ban módszertani változtatásokat is végrehajtottunk. Mind a tanulói, mind a szülői kérdőív hosszabb lett és részletesebb, és a szakképzés mellett a felsőfokú oktatás is hangsúlyosabban jelent meg bennük, így teljesebb képet kaphattunk vizsgálatunk tárgyáról, a pályaaorientációról. Ekkor már különböző háttérváltozók is szerepeltek a kérdezés során, így ezek segítségével lehetővé vált a részletesebb, kisebb csoportokra vonatkozó elemzés, valamint különböző összefüggések feltárása. Emellett a 2013-as adatfelvétel során arra is lehetőségünk nyílt, hogy a tanulók válaszait összekapcsoljuk szüleik válaszaival, így meg tudtuk vizsgálni, hogy mely kérdéskörökben adnak a leginkább eltérő, illetve a leginkább hasonló válaszokat a diákok és szüleik.¹

¹ A korábbi évek kutatási eredményeit lásd: http://gvi.hu/kutatas/75/a_bacs-kiskun_megyei_palyavalasztas_elott_allo_tanulok_szakmak_iranti_erdeklodesenek_felmerese_2012 és http://gvi.hu/kutatas/74/a_bacs-kiskun_megyei_palyavalasztas_elott_allo_tanulok_szakmak_iranti_erdeklodesenek_felmerese_2013

2014-ben a megelőző év módszertanával folytatódott a kutatás, ekkor 3103 diák és 2862 szülő válaszolt a kérdőívekre. A kérdőívek tekintetében csak kisebb változtatások történtek.

2015-ben kevés változás történt a módszertanban, a diákok kérdőíve kissé kibővült. Idén 2452 diák és 2370 szülő válaszolt a kérdésekre, adatbázisunk és az alábbi elemzés tehát ennyi válaszon alapul.

2014-ben és 2015-ben a BKMKIK kutatásának alapjaira épülve valósult meg az országos pályaaorientációs vizsgálat a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) szervezésében. A 2014-es adatfelvétel során 9336, 2015-ben pedig 9088 hetedik osztályos tanuló válaszait elemeztük.²

A tanulmány első részében a szülők szemszögéből közelítjük meg a pályaválasztás kérdéseit, kitérve a gyermek számára ideálisnak tartott végzettségre, a pályaválasztásról való informálódás csatornáira és a kollégiumi elhelyezéssel kapcsolatos véleményekre is.

A második részben a tanulók szemszögéből vizsgáljuk meg a továbbtanulás, valamint a szakma- és pályaválasztás témaköreit. A fejezet körüljárja a diákok érdeklődési területeit, a feladatok elvégzésével kapcsolatos általános attitűdjüket, továbbtanulási terveiket és a munka világáról alkotott elképzeléseiket. A fejezet második részében az ún. tanulói profilok segítségével mélyebben is megvizsgáljuk, hogy a különböző pszichológiai tényezők, tulajdonságok, illetve a családi háttér milyen módon befolyásolja a hetedik osztályos tanulók pályaválasztási döntéseit. Mind a szülők, mind a tanulók válaszainak elemzésekor hangsúlyt helyeztünk az elmúlt évek eredményeivel történő összehasonlításra – amennyiben ez lehetséges volt a módszertani változások ellenére.

A harmadik részben egyes fontos kérdések – továbbtanulási irány, továbbtanulással kapcsolatos tanácsok, tehetség – esetében megvizsgáljuk a tanulók és szüleik véleményének eltéréseit.

A tanulmányt a főbb következtetések levonásával és az esetleges további, jövőbeli kutatási irányok felvázolásával zárjuk.

² Az országos kutatások eredményeit lásd:
http://gvi.hu/kutatas/127/altalanos_iskolasok_palyavalasztasa_2014 és
http://gvi.hu/kutatas/439/altalanos_iskolasok_palyavalasztasa_2015

1. Pályaválasztás a szülők szemszögéből

Főbb eredmények

- A szülők a továbbtanulásról, pályaválasztásról továbbra is leginkább a médiából és az internetről tájékozódnak. A pályaválasztási kiállítás és a szülői értekezlet is népszerű információforrások, a szülők több, mint fele tájékozódik ilyen formában.
- A szülők jelentős része részt venne szakmákat bemutató pályaválasztási rendezvényeken: 38%-uk azért menne el, hogy megismerje a szakmákat, másik 39%-uk pedig amiatt, mert még nem döntöttek a szakmaválasztásról.
- Minden kutatási évben azt tapasztaltuk, hogy a legtöbb szülő a szakközépiskolát tartja megfelelő továbbtanulási irányynak gyermeke számára, a szakiskola és a gimnázium jóval kevésbé népszerű körökben. A megkérdezettek közel fele (47%) szakközépiskolába járatná gyermekét, 31%-uk jelölte meg a gimnáziumot és csak 17%-uk a szakiskolát. A szülők mindössze 0,5%-a nem szeretné, ha gyermeke továbbtanulna. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők leginkább azt szeretnék, ha gyermekük gimnáziumban tanulna tovább, míg a maximum 8 általános iskolai osztályt végzett szülők legtöbbször szakiskolába járatná gyermekét.
- A szülők a lányokat nagyobb valószínűséggel küldik gimnáziumba, mint a fiúkat (41%, illetve 25%). Szakiskolába a fiúk 23%-át, míg a lányoknak csak 14%-át küldenek szüleik.
- Az elmúlt évhez hasonlóan a szülők legtöbbször (42%) azt szeretnék, ha gyermeke diplomás lenne, mely enyhe növekedést jelent a 2014-es adatokhoz képest. A szülők 19%-a szeretné, hogy gyermeke szakmunkás legyen, 12%-uk, hogy technikus, 11%-uk pedig, hogy mestervizsgát tett szakmunkás legyen. Minél magasabb a szülő iskolai végzettsége, annál valószínűbb, hogy szeretné, hogy gyermeke diplomás legyen. A szülők többsége a saját végzettségéhez hasonló, vagy egy kategóriával magasabb szintű képzést szán gyermekének. A lányoknál a szülők nagyobb része tartja ideális végzettségnek a diplomát (53%), mint a fiúknál (36%).
- A legtöbb szülő 2015-ben azt javasolta, hogy a gyermeke szerezzen szakmát és érettségit is (38%). 18%-ra nőtt a diplomaszerzést javasoló szülők aránya. 11%-uk javasolta azt gyermekének, hogy először szerezzen szakmát, majd később

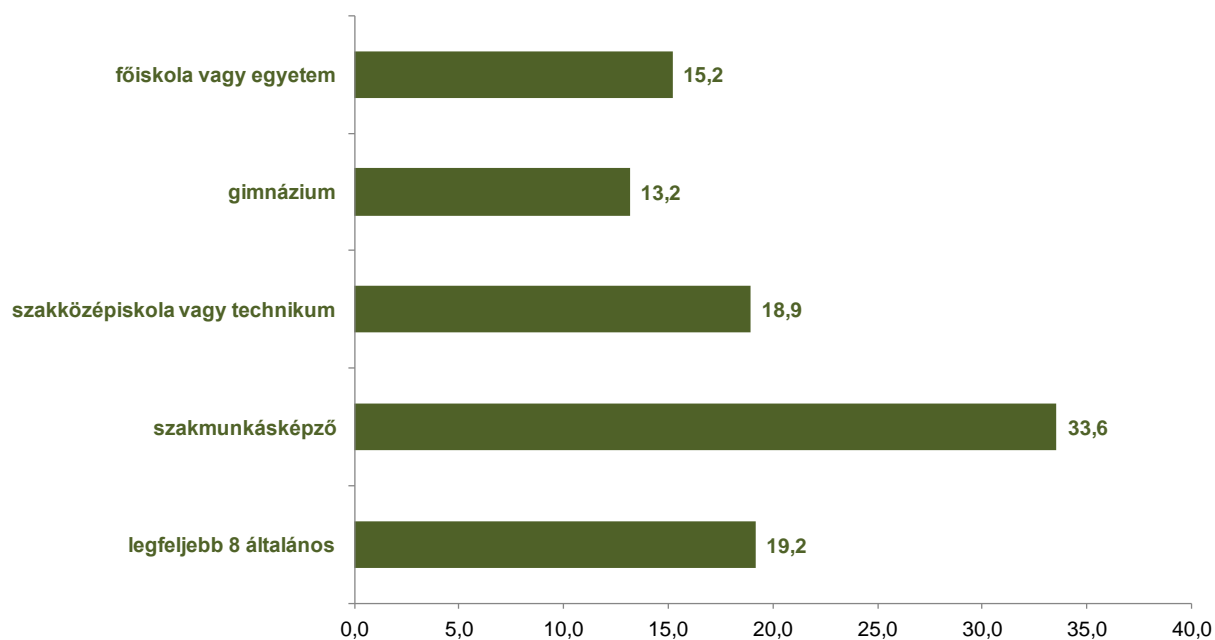
döntson a diplomaszerzésről. Szintén 11%-uk szeretné, ha gyermeke szakmát szerezne. Minél alacsonyabb a szülő iskolai végzettsége, annál valószínűbb, hogy azt tanácsolja gyermekének, hogy szerezzen szakmát.

- A legtöbb szülő (51%) úgy gondolja, hogy a gyermeke ügyes a számítógép kezelésében. A szülők legnagyobb része (28%) az elmúlt két évhez hasonlóan 2015-ben is az informatikusi pályát javasolja gyermekének. Ezen kívül népszerűek még a vendéglátás-turisztika; a művészet, közművelődés, kommunikáció; a kereskedelem-marketing; valamint a gépészet szakmacsoporthoz tartozó szakmák is.
- A szülők 61%-a (tavaly 62%) engedné, hogy gyermeke kollégiumban lakjon, leginkább azért, mert úgy gondolja, hogy gyermeke így függetlenebbé, önállóbbá válna.

A szülők által kitöltött kérdőívek kérdései a továbbtanulással és pályaválasztással kapcsolatos egyes döntéseket, terveket járják körül, valamint olyan jellemzőket, tényezőket, melyek ezeket a döntéseket feltételezhetően befolyásolják.

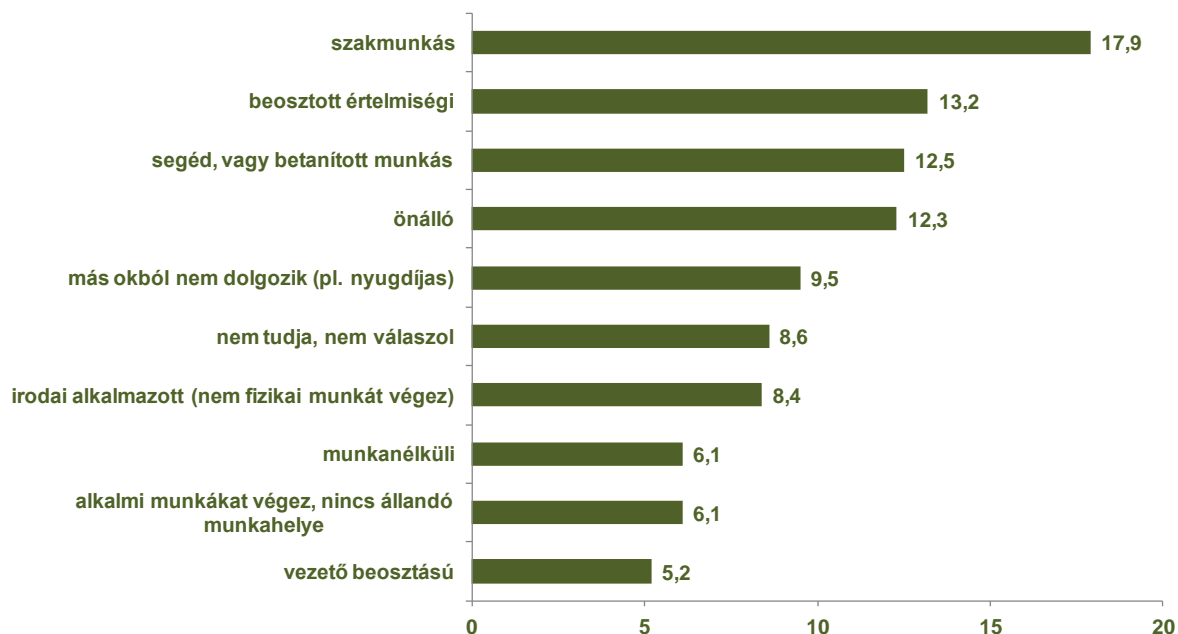
Az adatok azt mutatják, hogy 2015-ben kérdőívünkre az esetek nagy részében (83%) a gyermek édesanyja válaszolt. Az iskolai végzettségük szerinti bontásból (lásd az 1.1. ábrát) az látható, hogy 2015-ben a szülők legnagyobb része (34%) szakmunkásképzőt végzett, 19%-uk legfeljebb 8 általánost, 19%-uk pedig szakközépiskolát vagy technikumot. 15%-uk végzett főiskolát vagy egyetemet és 13%-uk gimnáziumot. 2015-ben ugyanúgy, mint a megelőző években, a válaszadó szülők legnagyobb része szakmunkás (18%). A szülők 13%-a beosztott értelmiségi és ugyanekkora arányban találtunk segédmunkásokat is. A vállalkozók aránya 12%. Nyugdíjas, vagy egyéb okból nem dolgozik 10%-uk, 8%-uk pedig irodai munkát végez. 6%-uk munkanélküli, illetve alkalmi munkás, 5%-uk pedig vezető beosztású (lásd az 1.2. ábrát). Ezek az arányok csak néhány százalékponttal térnek el a 2014-ben és 2013-ban tapasztaltaktól, tehát a mintánk nagyon hasonló az elmúlt évekéhez a szülők alapjellemezőinek tekintetében.

1.1. ábra: A szülők megoszlása iskolai végzettségük szerint (százalék), 2015

Forrás: GVI (n=2265)

1.2. ábra: A szülők megoszlása foglalkozásuk szerint (százalék), 2015

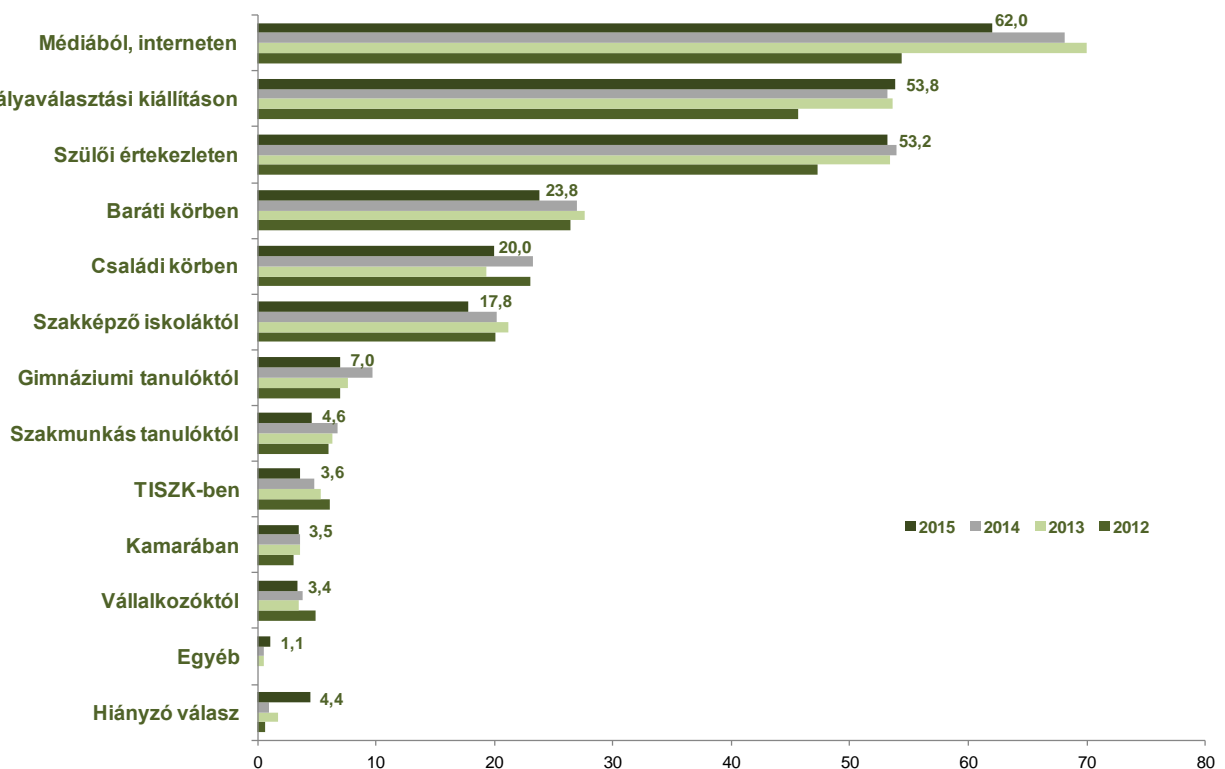

Forrás: GVI (n=2370)

1.1. Pályaválasztásról való tájékozódás

A szülők véleményével kapcsolatos vizsgálat részeként a kutatás kitért arra, hogy a szülők honnan szerzik a továbbtanulási és pályaválasztási lehetőségekkel kapcsolatos információkat. Az elmúlt évekhez hasonlóan 2015-ben is a médiából, interneten tájékozódnak leginkább a szülők (62%), bár az arányuk tovább csökkent. A pályaválasztási kiállítás és a szülői értekezlet továbbra is népszerű, változatlanul a szülők 53-54%-a tájékozódik ilyen formában. Szintén jelentős információforrásként tekintettek a szülők a családi és baráti körre (20% illetve 24%), bár az ezeket említők aránya csökkent. Szakképző iskolákban 18%-uk tájékozódik. Az elmúlt évek tendenciáiba illeszkedően 2015-ben is a szülők kevesebb, mint 10%-a jelezte, hogy gimnáziumi vagy szakmunkás tanulóktól, a TISZK-ekben, a Kamarában, vállalkozóktól vagy egyéb módon szerez információt (lásd az 1.1.1. ábrát).

1.1.1. ábra: A tájékozódási lehetőségek elérhetősége szülők szemszögéből (százalék), 2012-2015

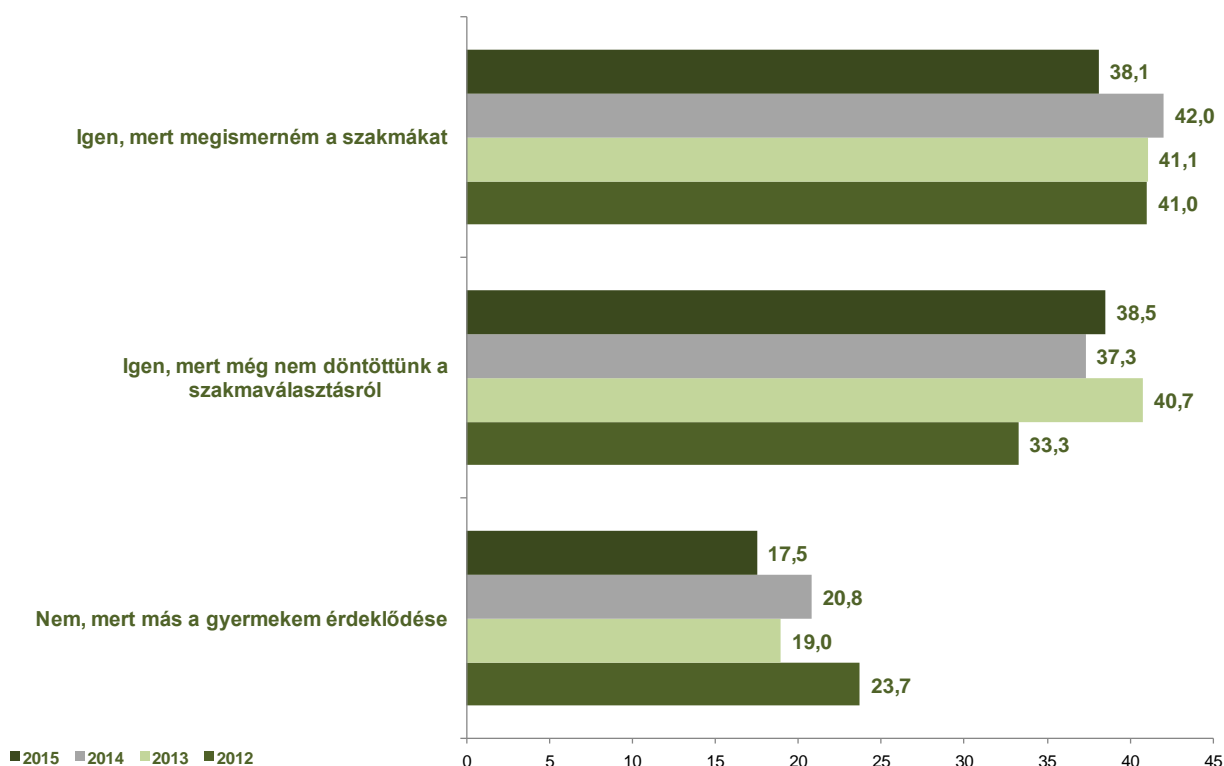
Forrás: GVI (2012: n = 1314, 2013: n=2806, 2014: n=2862, 2015: n=2370)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

A kutatás kitért arra is, hogy mennyire tartanak fontosnak, érdekesnek a szülők a vállalkozóktól származó információkat, tehát szívesen részt vennének-e gyermekükkel olyan rendezvényen, amelyen a vállalkozók mutatják be szakmaikat.

2015-ben az elmúlt három évben tapasztalt eredményekhez hasonlóan azt láthatjuk, hogy a szülők 38%-a menne pályaválasztási rendezvényre azért, hogy megismerje a szakmákat. 39%-uk azért venne részt ilyen rendezvényen, mert még nem döntöttek a szakmaválasztásról. A szülők 18%-a gondolta úgy, hogy egy ilyen esemény érdektelen lenne számára, mert más a gyermeke érdeklődési köre, mely arány csökkenést mutat a korábbi évekhez képest (lásd az 1.1.2. ábrát).

1.1.2. ábra: A szülők megoszlása a szerint, részt vennének-e vállalkozók által tartott szakmákat bemutató rendezvényen (százalék), 2012-2015

Forrás: GVI (2012: n = 1314, 2013: n=2806, 2014: n=2862, 2015: n=2232)

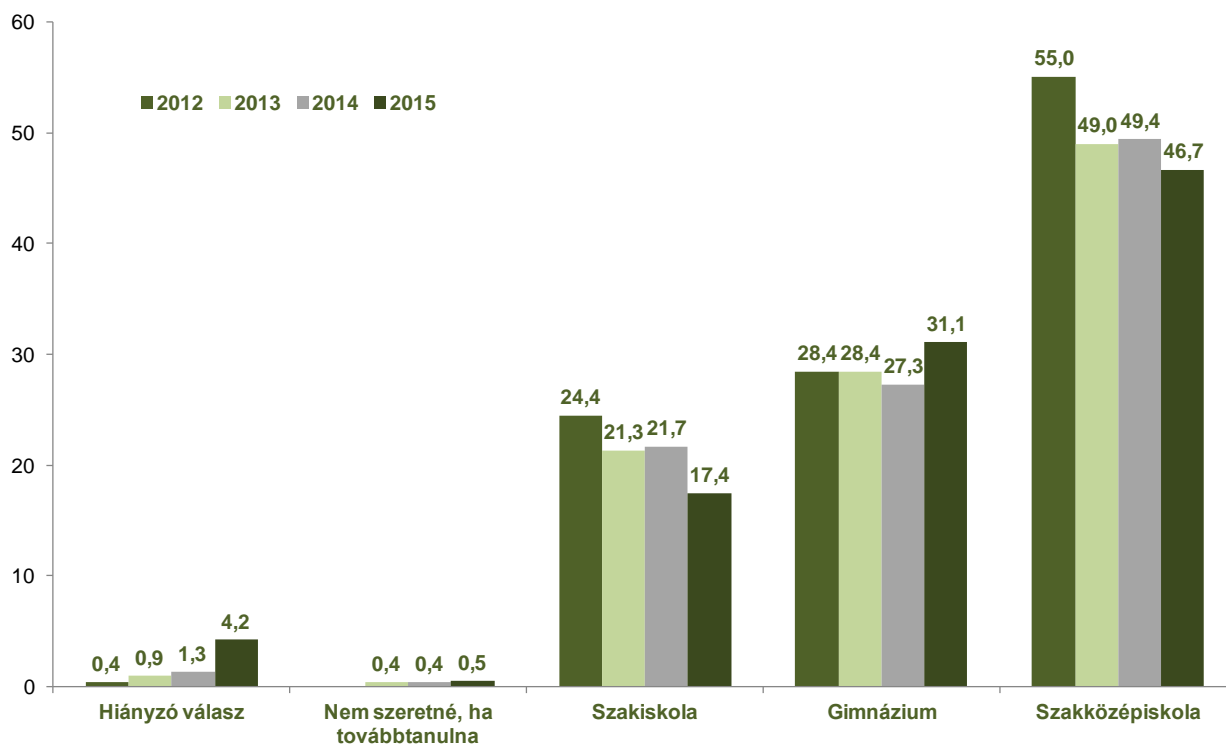
Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

1.2. A gyermek továbbtanulásával kapcsolatos elképzelések

Az ideálisnak tartott középiskola típusával kapcsolatban a megkérdezett szülők három válaszlehetőség között dönthettek: szakiskola, szakközépiskola és gimnázium. 2012-ben több válaszlehetőséget is meg lehetett jelölni, de a legtöbb válaszadó csak egy válaszlehetőséget jelölt meg, csupán kilenc százalékuk jelölt meg két lehetőséget. 2012-ben a legtöbben a szakközépiskolát tartották megfelelőnek: a szülők 55%-a jelezte, hogy szeretné, ha gyermeke ilyen típusú intézményben tanulna tovább, a gimnáziumot 28%-uk jelölte meg, a szakiskolát pedig csupán 24%-uk.

2013 óta csak egy válaszlehetőséget jelölhetnek meg a szülők, de a sorrend ennek ellenére évről évre változatlan maradt. A megkérdezettek közel fele (2013-ban és 2014-ben 49%, 2015-ben 47%) szakközépiskolába járatná gyermekét, közel egyharmaduk (2013-ban 28%, 2014-ben 27%, 2015-ben 31%) pedig a gimnáziumot jelölte meg. A szakiskola népszerűsége csökkent a szülők körében: 2013-ban 21%-uk, 2014-ben 22%-uk, 2015-ben pedig 17%-uk tervezte gyermeke továbbtanulását szakiskolában. A megkérdezett szülők kevesebb, mint 1%-a jelezte, hogy nem szeretné, ha gyermeke továbbtanulna (lásd az 1.2.1. ábrát).

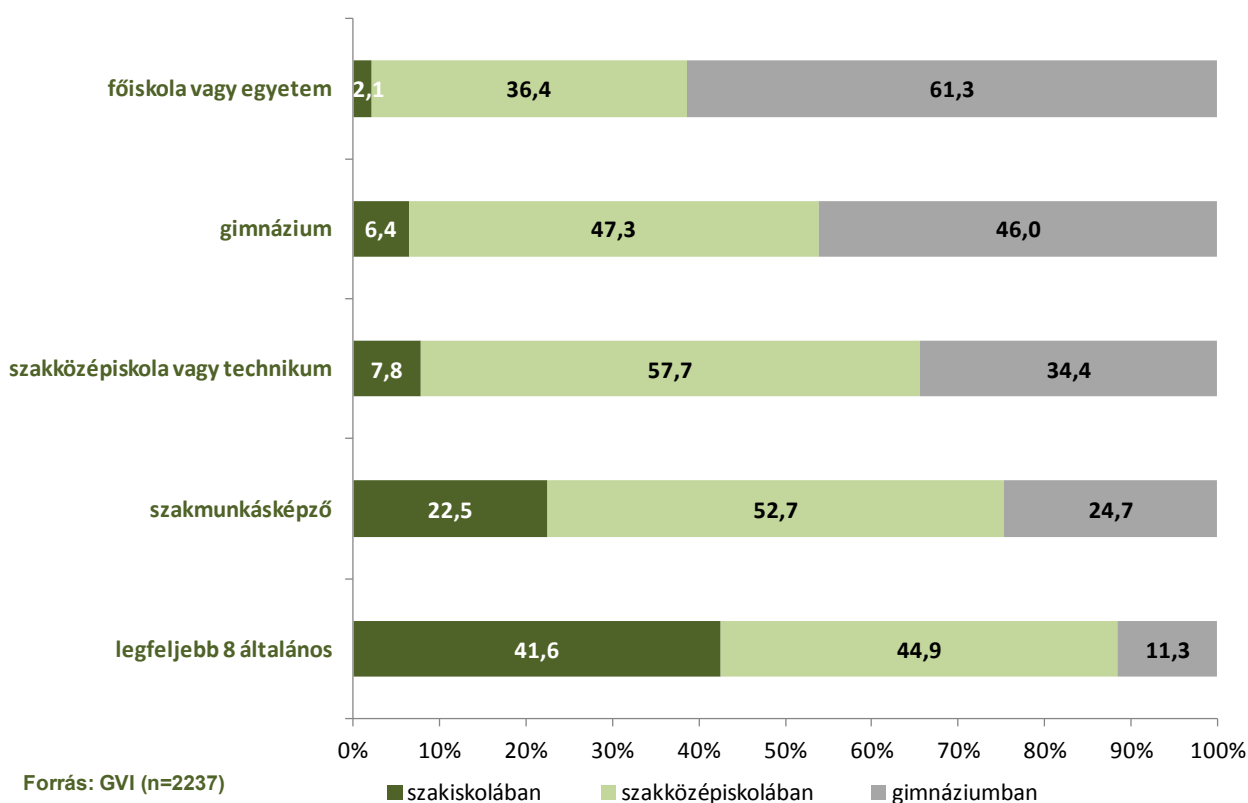
1.2.1. ábra: A szülők megoszlása aszerint, hogy milyen iskolában tervezik gyermekük továbbtanulását (százalék), 2012-2015

Forrás: GVI (2012: n=1314, 2013: n=2806, 2014: n=2862, 2015: n=2370)

Az 1.2.2. ábrából jól látható, hogy minél magasabb a szülő iskolai végzettsége, annál inkább azt szeretné, ha gyermeke gimnáziumban tanulna tovább. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők 61%-a választaná a gimnáziumot és csak 2%-uk a szakiskolát. A szakközépiskolát vagy technikumot végzettek többsége, 58%-a szakközépiskolába küldené gyermekét, mely cél a többi végzettségi csoportban is népszerű (36-58%). A legfeljebb 8 általánost végzett szülők 42%-a választja gyermeke számára a szakiskolát, 45%-uk a szakközépiskolát és csak 11%-uk a gimnáziumot. Ebből látható, hogy a szülők iskolai végzettsége sok esetben továbbörökítődik.

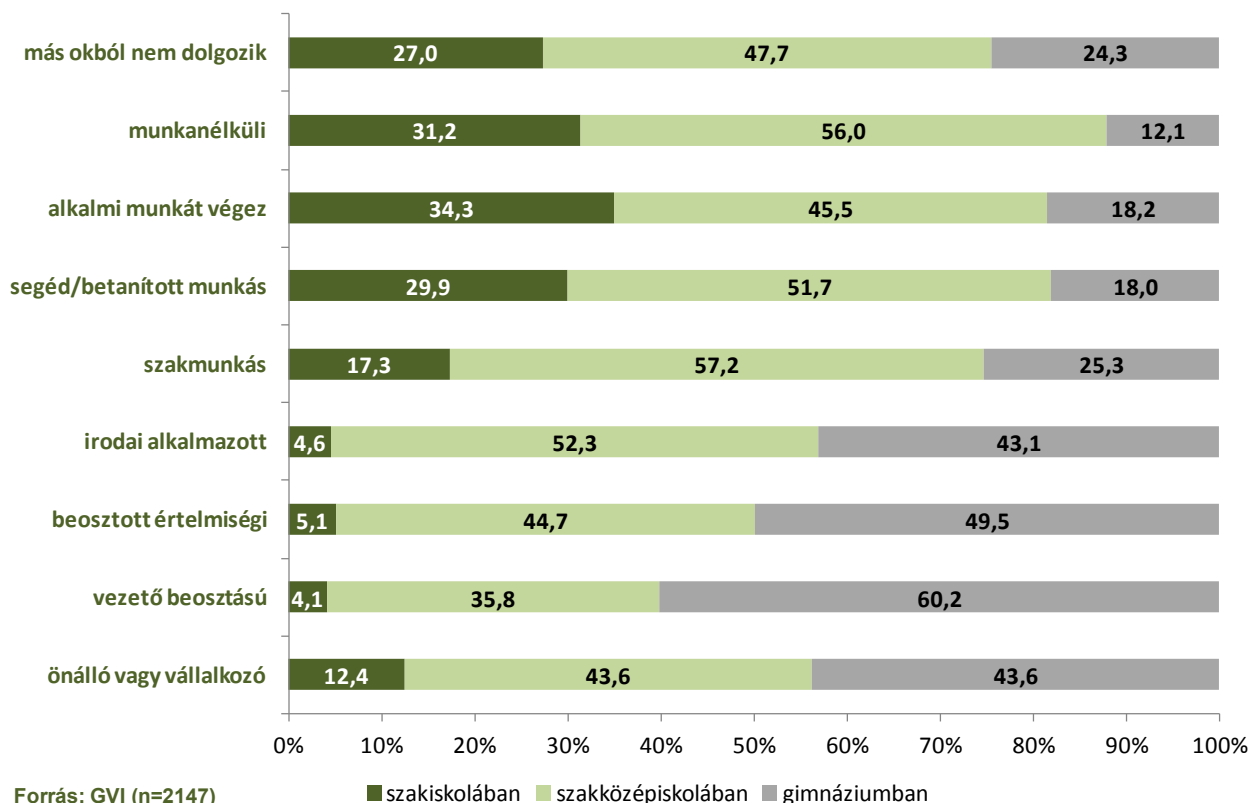
1.2.2. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen iskolatípusban tervezik gyermekük továbbtanulását a különböző iskolai végzettségű szülők körében (százalék), 2015

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

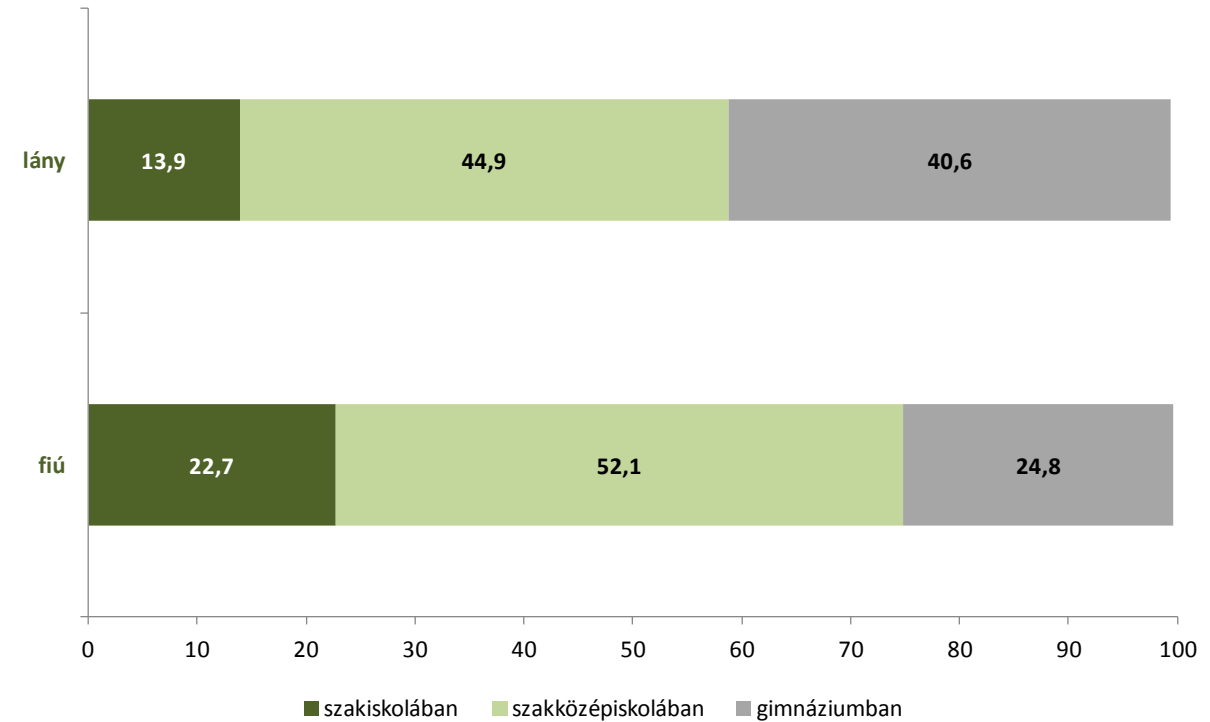
A válaszoló szülő foglalkozása is befolyásolja, hogy milyen iskolába szeretné járatni gyermekét. A beosztott értelmiségiek és a vezető beosztásúak a gimnáziumot preferálják a többi lehetőséghez képest, a többi csoportban pedig a szakközépiskola a legnépszerűbb cél. Az alkalmi munkások, a segéd- és betanított munkások, valamint a munkanélküliek jelentős hányada küldené gyermekét szakiskolába (lásd az 1.2.3. ábrát).

1.2.3. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen iskolatípusban tervezik gyermekük továbbtanulását a különböző foglalkozású szülők körében (százalék), 2015

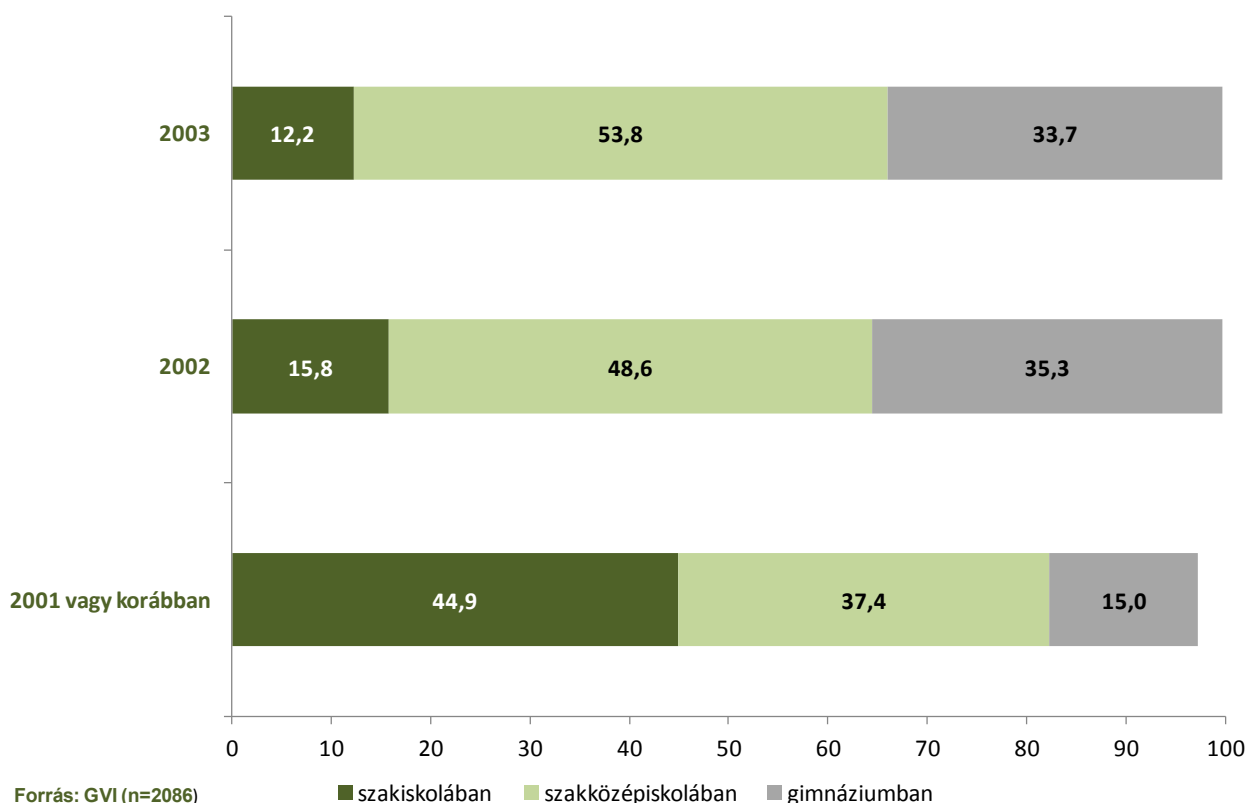
Az 1.2.4. ábrából látható, hogy a gyermek nemétől függetlenül körülbelül a szülők fele szakközépiskolába tervezi küldeni gyermekét. A lányokat viszont nagyobb valószínűséggel küldik gimnáziumba, a fiúkat pedig inkább szakiskolába.

1.2.4. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen iskolatípusban tervezik gyermekük továbbtanulását gyermekük neme szerint (százalék), 2015

Az 1.2.5. ábrából láthatjuk, hogy az idősebb gyerekeknél nagyon magas azon szülők aránya, akik szakiskolában tervezik gyermekük jövőjét. Ez valószínűsíthetően összefügg azzal, hogy aki 2001 előtt született és még mindig általános iskolás, annak tanulási nehézségei lehetnek.

1.2.5. ábra: A szülők megoszlása aszerint, hogy milyen iskolatípusban tervezik gyermekük továbbtanulását gyermekük születési éve szerint (százalék), 2015

A kutatás kitért a gyermek számára kívánatosnak tartott ideális végzettségre is. 2012-ben a válaszadók körülbelül 8%-a jelölt meg több válaszlehetőséget is, így jellemző volt az egyértelmű választás. 2012-ben a legtöbb szülő (39%) azt szerette volna, ha gyermeke diplomát szerezne. Emellett igen sokan (29%) azt tartották ideálisnak, ha gyermekükből jól képzett szakmunkás válna. A megkérdezettek 16-16%-a jelölte meg a technikus, illetve a mestervizsgát tett szakmunkás végzettséget. Az „egyéb” választ a válaszadók 10%-a jelölte meg, ők saját szavaikkal írták le, hogy milyen jövőt szeretnének gyermeküknek. A legtöbben itt azt fejtették ki, hogy a legfontosabb számukra, hogy gyermekük boldog legyen és a saját érdeklődése szerinti munkát végezze. Többen kiemelték itt az érettségi megszerzésének fontosságát is.

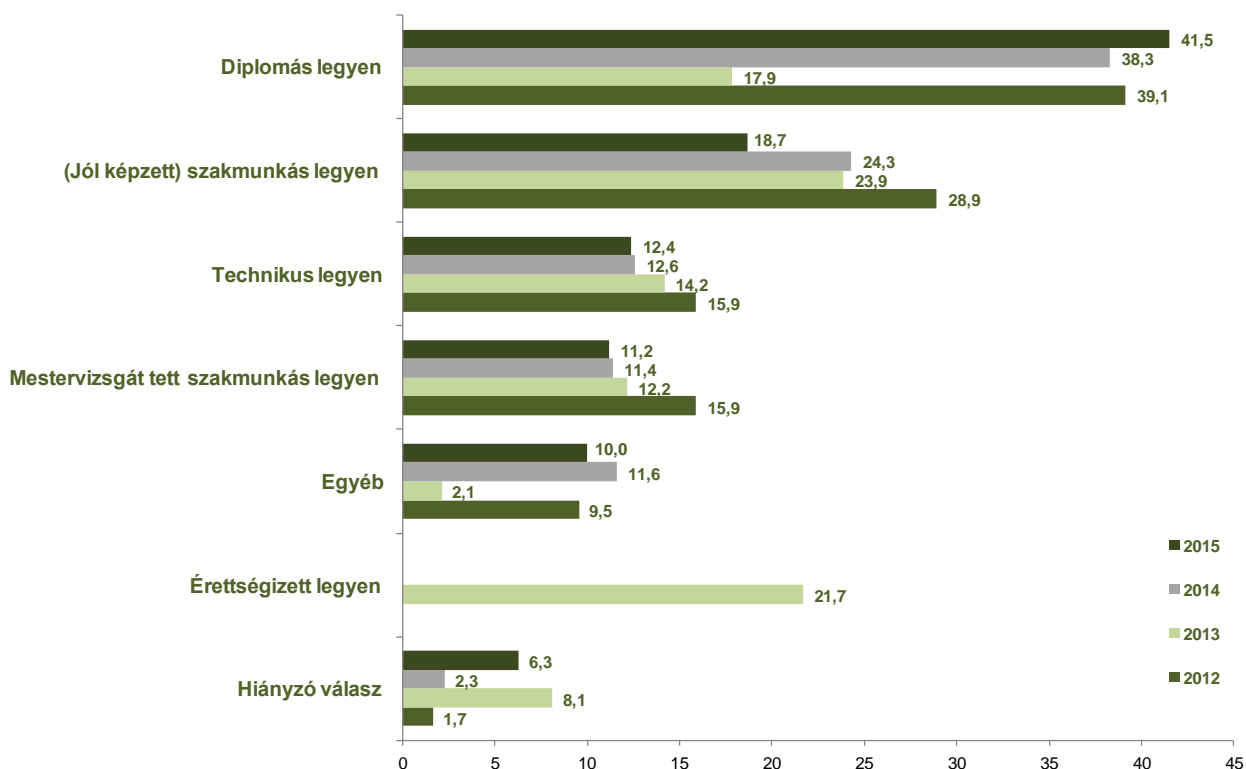
2013-ban csak egy választ jelölhettek meg szülők, így ez is hatással lehet a válaszok megoszlására. Legtöbbjük (24%-uk) azt szeretné, ha gyermeke jól képzett szakmunkás lenne. 22%-uk érettségit, 18%-uk pedig diplomát látna legszívesebben gyermeke kezében – tehát ez utóbbi arány kevesebb, mint a felére esett vissza tavaly óta. A szülők 14%-a azt tartaná gyermeke számára a legjobbnak, ha technikus végzettséggel rendelkezne, 12%-uk pedig azt, ha mestervizsgát tett szakmunkássá válna. További 2% az „egyéb” választ jelölte meg, ők a tavalyi eredményekhez hasonlóan leggyakrabban azt jelezték, hogy az a legfontosabb számukra, hogy gyermekük olyan munkát végezzen, amit szeret, illetve gyakori volt az érettségi megszerzésének említése is.

2014-ben is egy válaszlehetőséget jelölhettek meg a szülők, azonban a válaszlehetőségek között idén nem szerepelt az érettségi megszerzése.³ Valószínűleg azok a szülők, akik tavaly az „érettségizett legyen” választ jelölték volna meg, a „diplomás legyen” illetve az „egyéb” lehetőséget választották – előbbit a szülők 38%-a (20 százalékpontos növekedés 2013-hoz képest), utóbbit 12%-uk (10 százalékpontos növekedés). A tavalyi eredményekhez képest csak kisebb változás történt a többi végzettség terén: a szülők 24%-a szeretné, hogy gyermeke szakmunkás legyen, 13%-uk technikusként szánja gyermekét, 12%-uk pedig mestervizsgát tett szakmunkásnak.

³ Emiatt nem tudjuk a továbbiakban részletesebben elemezni a kérdést.

2015-ben az elmúlt évhez hasonlóan a legtöbb szülő (42%-uk) azt szeretné, ha gyermeke diplomát szerezne és az arány enyhe növekedést mutat 2014-hez képest. A szülők 19%-a azt látná szívesen, ha gyermeke jól képzett szakmunkássá válna, mely 5 százalékpontos csökkenést jelent a tavalyi évhez képest. A szülők 12%-a a technikai végzettséget gondolja ideálisnak gyermeke számára, 11%-uk pedig azt szeretné, ha mestervizsgát tett szakmunkássá válna gyermekük (lásd az 1.2.6. ábrát).

1.2.6. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen végzettséget gondol ideálisnak gyermeke számára (százalék), 2012-2015

Forrás: GVI (2012: n = 1314, 2013: n=2806, 2014: n=2862, 2015: n=2370)

A különböző középiskola-típusok más-más végzettség megszerzéséhez segítenek hozzá, ezért a középiskola típusa és a célul kitűzött végzettség kapcsolatban áll egymással. Az adatok az előző évekhez hasonlóan 2015-ben is azt mutatják, hogy a vártak megfelelően a szakiskolába jelentkezők szüleinek többsége (72%) azt szeretné, ha gyermeke szakmunkás lenne, 17%-uk pedig azt, ha mestervizsgát tett szakmunkás válna belőle. A szakközépiskolába jelentkezők szülei körében változatosabb a kép: 13%-uk azt szeretné, ha gyermeke szakmunkás lenne, 23%-uk jelölte meg a technikai végzettséget, 16%-uk pedig a mestervizsgát tett szakmunkás végzettséget. 35%-uk szeretné, ha gyermeke diplomát szerezne, 14%-uk pedig egyéb végzettséget szán gyermekének. A gyermeküket gimnáziumba küldő szülők döntő többsége, 82%-a

szeretné, ha gyermeke diplomát szerezne. A szakmunkás, technikus, mestervizsgát tett technikus, illetve egyéb végzettséget ezen szülők viszonylag kis része – rendre 2%-a, 6%-a, 3%-a, illetve 7%-a tűzi ki célul.

A továbbtanulással és az ideálisnak tartott végzettséggel kapcsolatos szülői tervekhez szorosan kapcsolódnak a gyermeknek adott, továbbtanulással kapcsolatos tanácsok. A szülői tanácsokra vonatkozó információink elsősorban arra vonatkoznak, hogy a szülők mennyire tartják fontosnak a szakma vagy a diploma megszerzését.

Az 1.2.7. ábrán látható, hogy 2012-ben azok közül, akik beleszólnak a gyermek pályaválasztásába, legtöbben (39%) azt tanácsolták, hogy először szerezzen szakmát, majd később döntsön a diploma megszerzéséről. A válaszadók 29%-a azt ajánlotta gyermekének, hogy csak szakmát szerezzen és csak 12%-uk ragaszkodott ahhoz, hogy szerezzen diplomát.

2013-ban ez a kérdés kibővítve, több válaszlehetőséggel szerepelt a szülői kérdőívben. A legnépszerűbbnek az a 2012-ben még nem szereplő válasz bizonyult, miszerint a szülő azt javasolja, hogy a gyermeke szerezzen szakmát és érettségit is (42%-uk válaszolt így), 22%-uk pedig pályaválasztási rendezvényen tervezett részt venni. 19%-uk azt tanácsolta gyermekének, hogy szerezzen diplomát, a szakmaszerzés népszerűsége pedig 16%-ra esett vissza.

2014 óta ebben a kérdésben a szülők csak egy válaszlehetőséget jelölhetnek meg⁴, így az eredményeket nem lehet összehasonlítani a megelőző évek adataival. Így azt láthatjuk az adatokból, hogy a szülő *elsősorban* milyen tanácsot ad gyermekének.

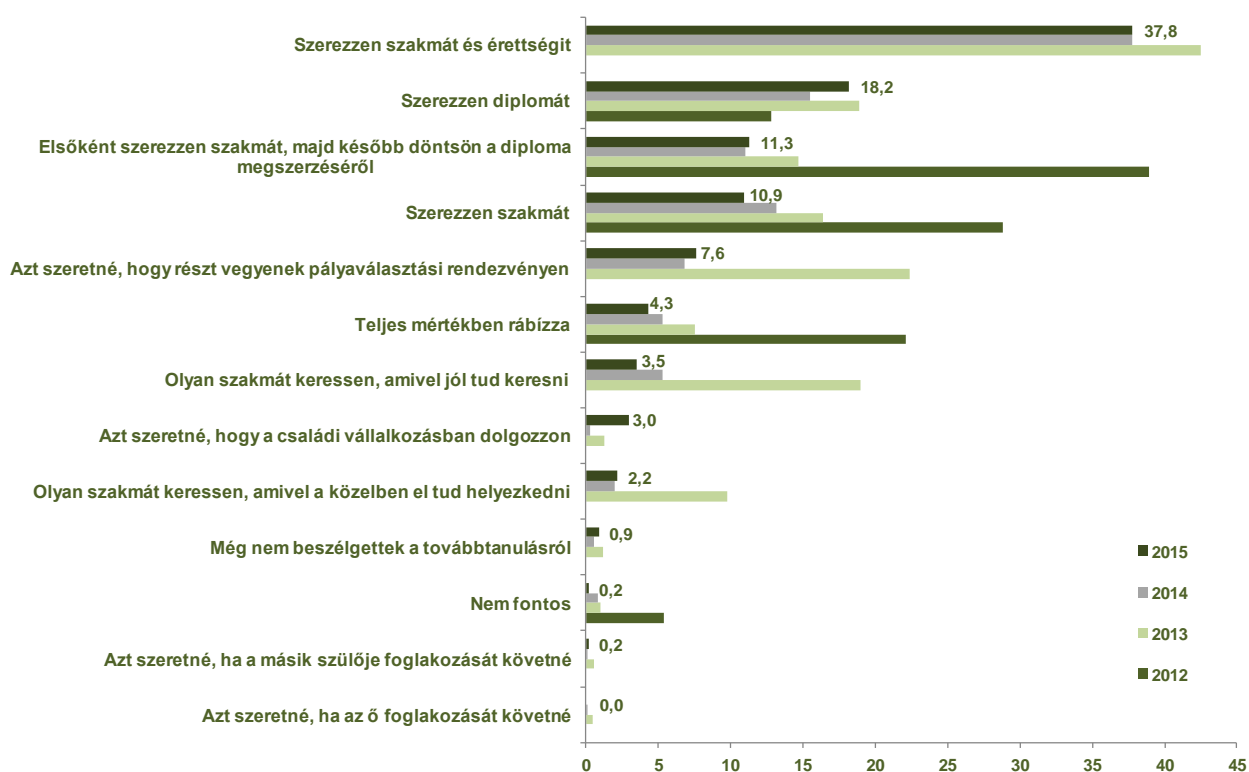
2014-ben a legtöbb szülő (38%) azt tanácsolta gyermekének, hogy szerezzen szakmát és érettségit. A szülők viszonylag nagy része javasolta azt, hogy gyermeke szerezzen diplomát (16%), szerezzen szakmát (13%), illetve hogy először szerezzen szakmát, majd diplomát (11%).

2015-ben változatlanul az volt a legnépszerűbb tanács, hogy a gyermek szerezzen szakmát és érettségit (38%). 18%-ra nőtt a diplomaszerezést javasoló szülők aránya. 11%-uk javasolta azt gyermekének, hogy először szerezzen szakmát, majd később döntsön a diplomaszerezésről. Szintén 11%-uk szeretné, ha gyermeke szakmát szerezne. A szülők 8%-a tervez részt venni pályaválasztási rendezvényen a döntés előtt és 4%-uk bízta rá a

⁴ 2015-ben ennek ellenére 357 szülő két választ jelölt meg, de ebből csak az elsőt vesszük figyelembe.

döntést teljes mértékben a gyermekére. Rendkívül alacsony azoknak a szülőknek az aránya, akik nem tartják fontosnak a szakmaválasztást (0,2%), illetve akik még nem beszélgettek a továbbtanulásról (1%) és elenyésző azon szülők aránya, akik azt szeretnék, hogy gyermekük családi vállalkozásban dolgozzon, illetve valamelyik szülő foglalkozását kövesse. Tehát 2015-ben is elmondható, hogy a válaszoló szülőkre az a jellemző, hogy valamilyen iskolai végzettség megszerzését tanácsolják gyermekeiknek, nem pedig a jövőbeli munkával kapcsolatos tanácsokat adnak.

1.2.7. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen továbbtanulási lehetőséget tanácsol gyermekének (százalék), 2012-2015

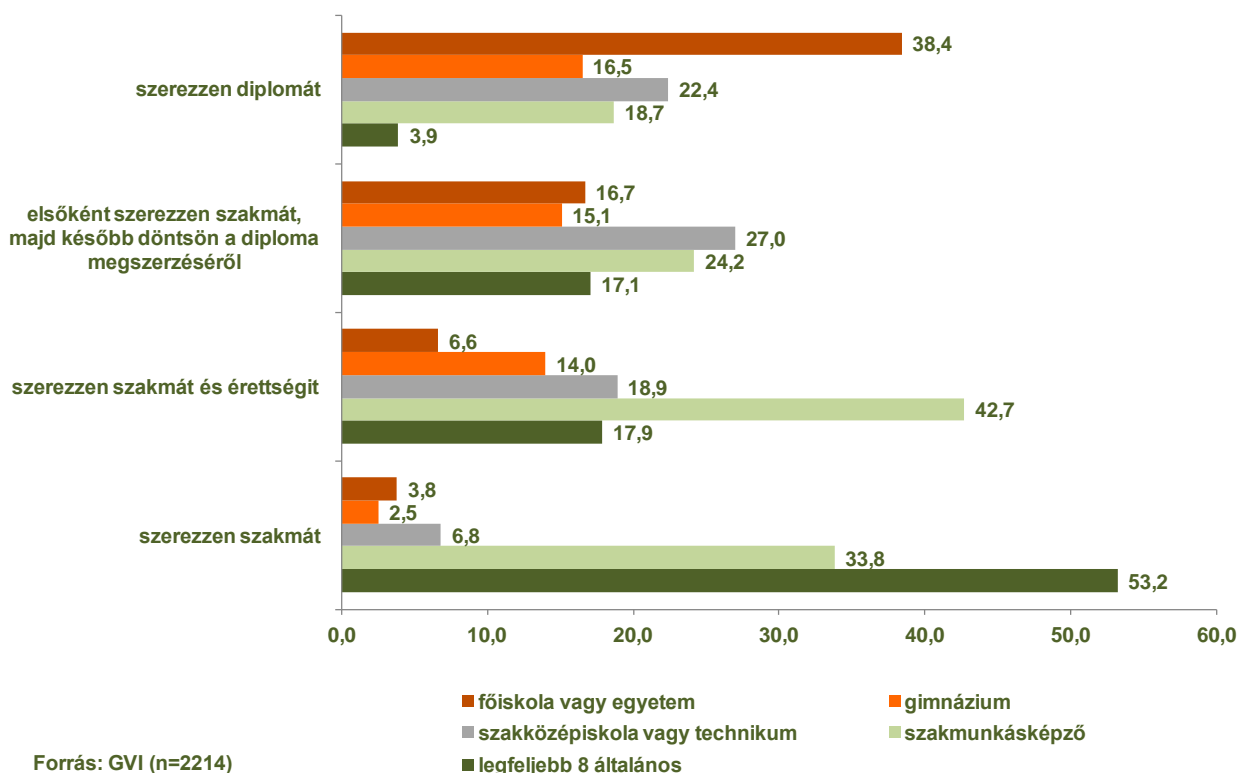
Forrás: GVI (2012: n = 1314, 2013: n=2806, 2014: n=2831, 2015: n=2248)

Megjegyzés: 2012-ben és 2013-ban a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

Ha a szülők iskolai végzettsége szerint vizsgáljuk meg a pályaválasztásra vonatkozó leggyakoribb tanácsokat, azt láthatjuk, hogy minél alacsonyabb a szülő iskolai végzettsége, annál valószínűbb, hogy azt tanácsolja gyermekének, hogy szerezzen szakmát – a diplomás szülőknek csak 4%-a javasolja ezt, míg a legfeljebb 8 általánost végzett szülőknek 53%-a. A szakma és érettségi együttes megszerzését a szakmunkás szülők 43%-a javasolja, míg a diplomás szülőknek csak 7%-a. Azt, hogy a gyermek elsőként szerezzen szakmát és később döntsön a diplomaszerezésről, a szakmunkásképzőt vagy szakközépiskolát végzett szülők javasolják a leggyakrabban

(rendre 24 és 27%). A diploma megszerzését a főiskolát vagy egyetemet végzett szülők 38%-a támogatja, míg a szakközépiskolát végzett szülőknél 22%, a gimnáziumot végzetteknél 17%, a szakmunkásképzőt végzetteknél 19%, míg az ennél alacsonyabb végzettségűeknél mindössze 4% ez az arány. Tehát a tanácsok esetén is érvényesül, hogy a magasabb iskolai végzettségű szülők magasabb iskolai végzettséget tanácsolnak gyermekeiknek. Legalább az érettségi megszerzését a szülők döntő többsége tanácsolja, kivételt képeznek a maximum 8 általánost végzettek, akiknek 53%-a elegendőnek tartja a szakma megszerzését (lásd az 1.2.8. ábrát).

1.2.8. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen továbbtanulási lehetőséget tanácsolnak gyermeküknek, a különböző iskolai végzettségű szülők körében (százalék), 2015

1.3. Érdeklődési kör, tehetség

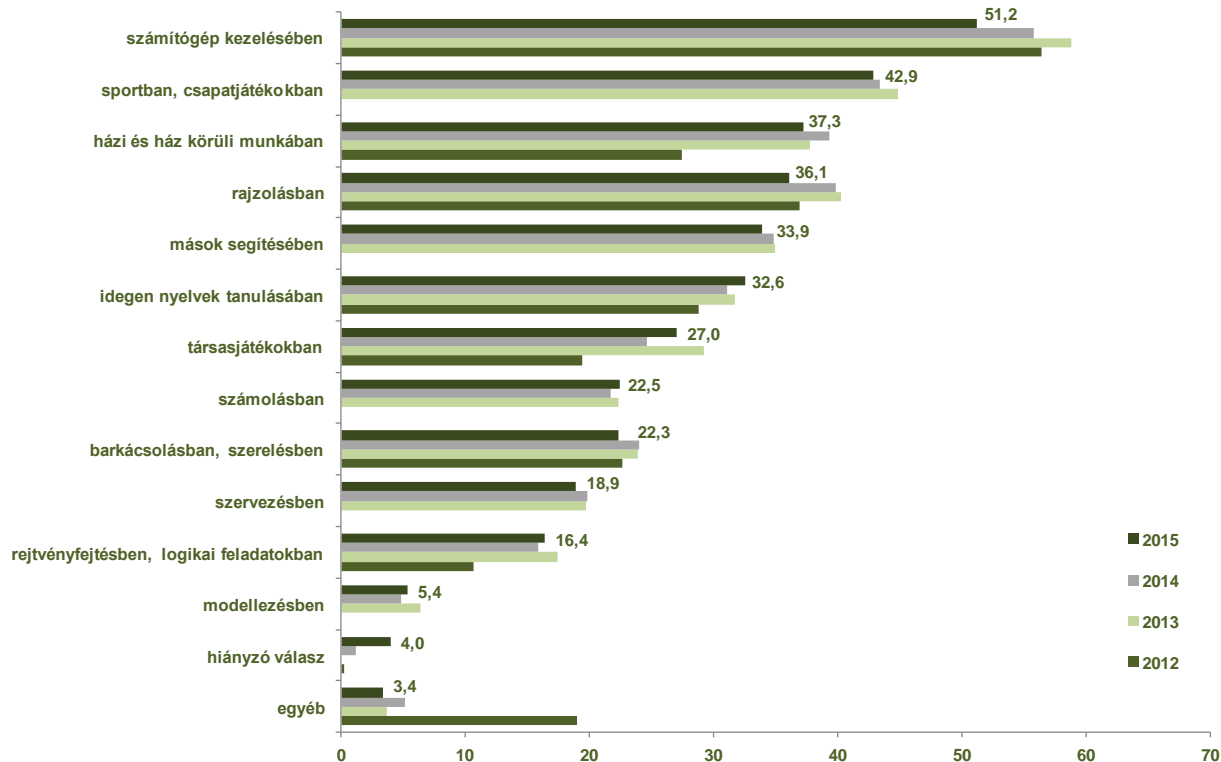
Kutatásunk egyik fontos része arra keres választ, hogy milyen területeken tartják tehetségesnek gyermeküket a szülők – mely kérdés szorosan összefügg azzal, hogy milyen továbbtanulási irányt és későbbi életpályát tartanak megfelelőnek a számára.

2012-ben az adatok azt mutatták, hogy a szülők közül a legtöbben (56%) a számítógép kezelésében tartották ügyesnek gyermeküket. A rajzolást 37%-uk, az idegen nyelvek tanulását 29%-uk, a házimunkát pedig 27%-uk említette. 2013-ban jóval több

válaszlehetőség szerepelt a kérdőívben, ennek ellenére ebben az évben is a számítógép kezelését jelölte meg a legtöbb szülő (59%), valamint a sportot és csapatjátékokat is sokan (45%) választották. 2014-ben is a számítógép kezelését jelölte meg a legtöbb szülő (56%), ezt követte a sport és csapatjátékok (43%), a rajzolás (40%) és a házi és ház körüli munkák (40%).

2015-ben a korábbi évek eredményeihez hasonlóan a legtöbb szülő szerint a számítógép kezelésében ügyes a gyermeke (51%), valamint a sportban és csapatjátékokban (43%). Sokan jelölték meg a házi és ház körüli munkákat (37%) és a rajzolást (36%). Körülbelül a szülők harmada tartja tehetségesnek gyermekét mások segítségével (34%) és idegen nyelvek tanulásában (33%). A szülők 27%-a gondolja úgy, hogy gyermeke ügyes a társasjátékokban. 23%-uk számolásban, 22%-uk barkácsolásban, 19%-uk szervezésben, 16%-uk pedig rejtvényfejtésben látja tehetségesnek gyermekét. 5, illetve 3%-uk jelölte meg a modellezést és az egyéb választ (lásd az 1.3.1. ábrát). (A válaszadók több válaszlehetőséget is megjelölhettek.)

1.3.1. ábra: A szülők megoszlása a szerint, mely területeken tartják tehetségesnek gyermeküket (százalék), 2012-2015

Forrás: GVI (2012: n = 1383, 2013: n=2806, 2014: n=2862, 2015: n=2370)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

Azt gondoljuk, hogy a jelenlegi képességek és érdeklődés meghatározóak a jövőbeli tervekkel kapcsolatban, ezért megvizsgáltuk a különböző területeken mutatott tehetség és a választott iskolatípus, illetve az ideálisnak tartott végzettség kapcsolatát is.

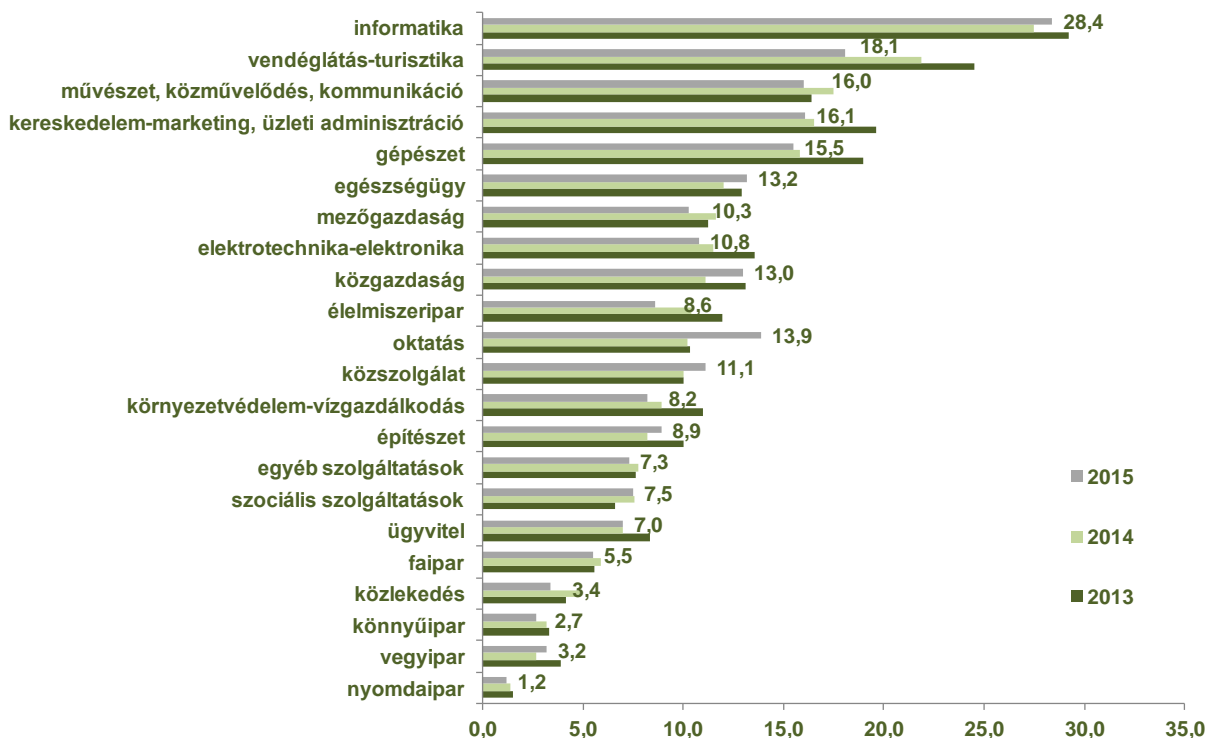
- Akik a barkácsolásban, szerelésben, vagy a házi és ház körüli munkákban tartják ügyesnek gyermeküket, jellemzően a szakiskolát, a szakközépiskolát és a szakmunkás végzettséget tartják ideálisnak számára.
- A rajzolásban, a számítógép kezelésében tehetséges gyerekeket az átlagnál nagyobb arányban járatnák szüleik szakközépiskolába.
- A számolásban, az idegen nyelvek tanulásában, rejtvényfejtésben és logikai feladványok megoldásában, valamint a szervezésben és mások segítésében ügyes gyerekek szülei az átlagnál nagyobb arányban küldenék gyermeküket gimnáziumba, és leggyakrabban a diploma megszerzését tartják számukra ideálisnak.

1.4. Szakmaválasztással kapcsolatos tervek

A kérdés 2013 óta arra is kitér, hogy a szülők milyen szakmacsoportba tartozó szakmát ajánlanának gyermeküknek. Az adatok szerint 2013-ban és 2014-ben a legtöbb szülő az informatikusi és a vendéglátás-turisztikai pályát javasolta gyermekének, ezen kívül népszerűek voltak még a kereskedelem-marketing, és a gépészet szakmacsoportokhoz tartozó szakmák is.

Hasonló eredményeket tapasztaltunk 2015-ben is: továbbra is az informatika (28%) és a vendéglátás-turisztika (18%) a két legnépszerűbb szakirány, bár utóbbi némi visszaesést mutatott. A művészet, közművelődés, kommunikáció szakmacsoportot, a kereskedelem-marketinget és a gépészetet a szülők 16%-a ajánlaná gyermekének. A faipar (6%), a közlekedés (5%), a könnyűipar (3%), a vegyipar (3%) és a nyomdaipar (1%) maradtak a legritkábban választott foglalkozási irányok. A vendéglátás-turisztika és az élelmiszer szakmacsoportok népszerűsége csökkent a tavalyi évhez képest, a közgazdaság és az oktatás pedig növekedést mutat (lásd az 1.4.1 ábrát).

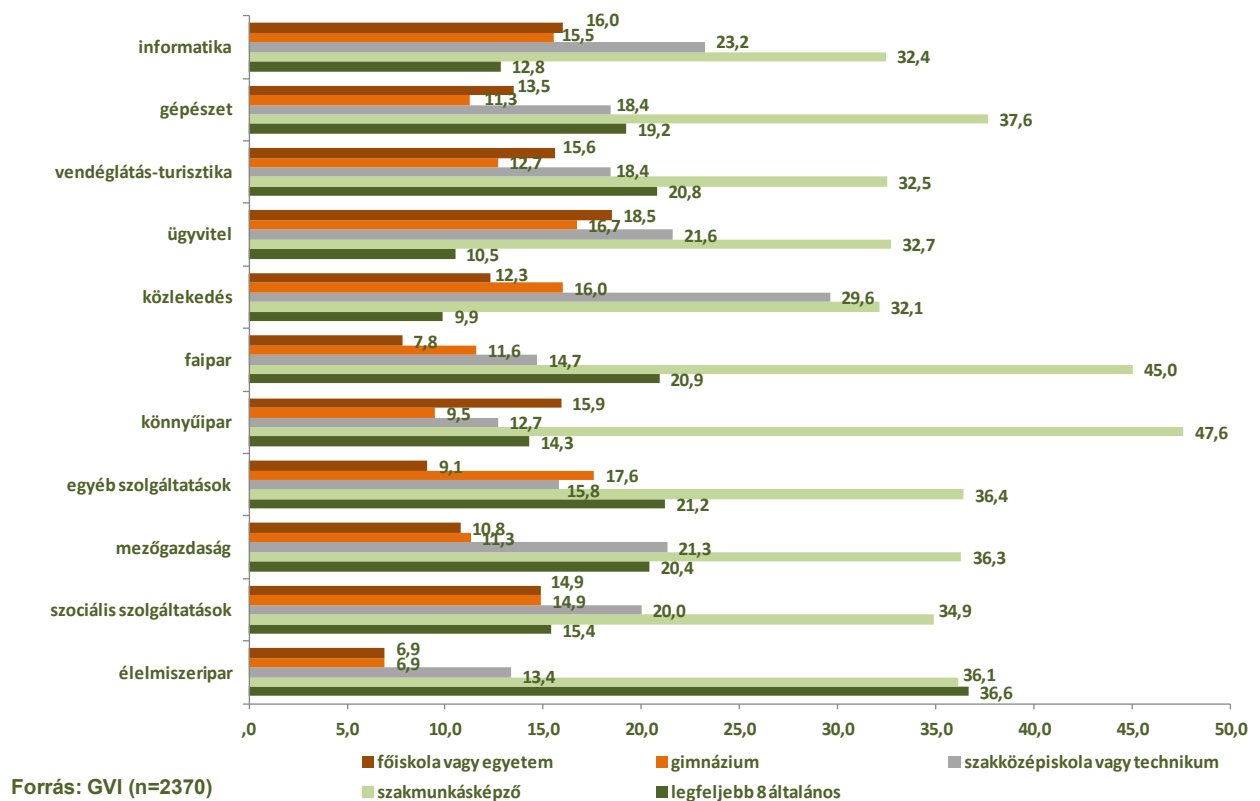
1.4.1. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy milyen szakmacsoportba tartozó szakmát ajánlana gyermekének (az említések százalékos aránya), 2013-2015

Forrás: GVI (2013: n=2806, 2014: n=2862, 2015: n=2370)

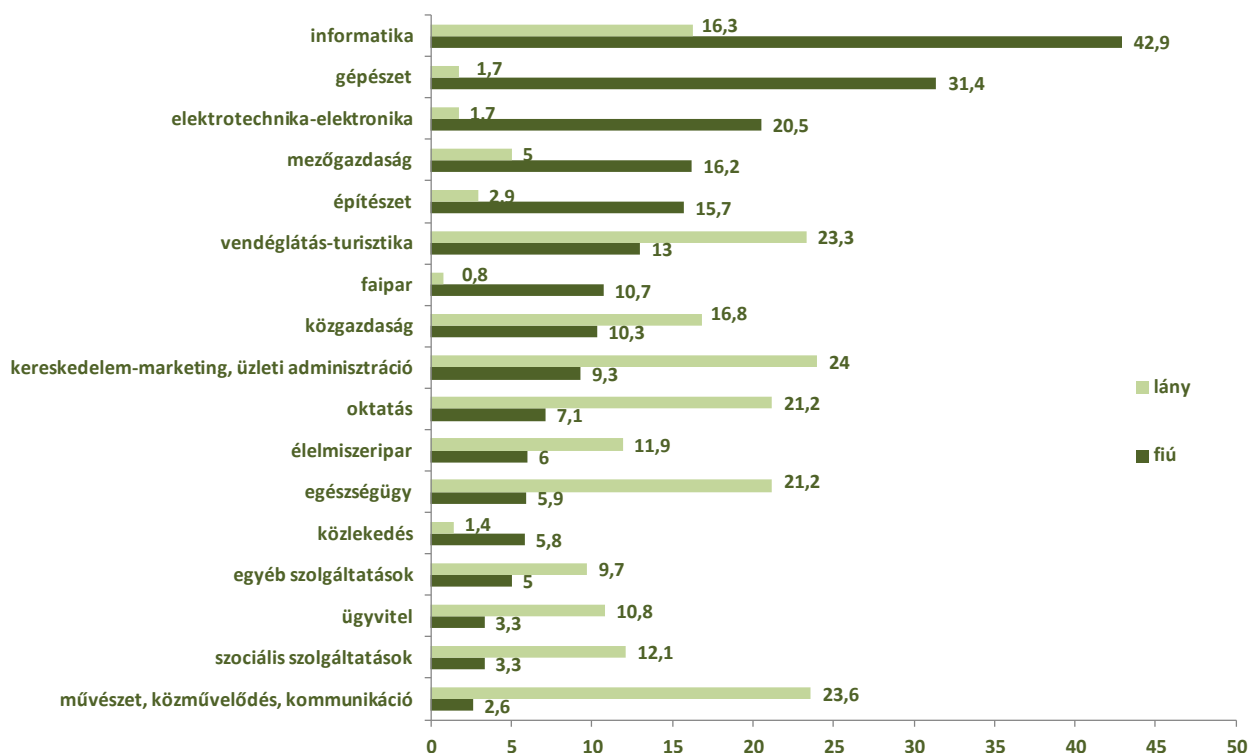
Ha a szülők iskolai végzettsége szerint vizsgáljuk meg, hogy milyen szakmát ajánlanak gyermeküknek, láthatjuk, hogy minden szakmacsoportot legnagyobb arányban a szakmunkásképzőt végzett szülők ajánlanak gyermeküknek, és főként a könnyűipari, faipari és gépészeti szakmák a népszerűek körükben (lásd az 1.4.2. ábrát. Az ábrán csak azok a szakmacsoportok szerepelnek, ahol statisztikailag szignifikáns különbség van a különböző iskolai végzettségű szülők válaszai között.).

1.4.2. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők megoszlása a szerint, hogy milyen szakmacsoportba tartozó szakmát ajánlana gyermekének (az említések százalékos aránya), 2015

A legtöbb szakmacsoport esetében 2015-ben is tetten érhető, hogy a szülők szívesen javasolnak a hagyományos nemi szerepeknek megfelelő szakmát gyermeküknek. A lányoknak inkább ajánlanak a kereskedelemhez, a művészethez, a kommunikációhoz, a vendéglátáshoz, az egészségügyhöz, az oktatáshoz, a közgazdasághoz, az ügyvitelhez és az élelmiszeriparhoz kapcsolódó szakmát. A fiúknak nagyobb valószínűséggel javasolják, hogy az informatika, a gépészet, az elektrotechnika, a mezőgazdaság, a faipar, vagy az építészet területén helyezkedjenek el. Helyenként igen nagyok a különbségek, például míg a fiúk esetében a szülők 31%-a javasol a gépészethez tartozó szakmát, addig a lányoknál csak a szülők 2%-a teszi ezt. A nemek szerinti különbségek a legtöbb szakma esetén nem csökkentek tavaly óta, kivételt képez az informatika és a művészet, közművelődés, kommunikáció, amelyek esetében a nemek szerinti megosztottság kissé csökkent. (Lásd az 1.4.3. ábrát. Az ábrán csak azok a szakmacsoportok szerepelnek, ahol statisztikailag szignifikáns különbség van a különböző nemű tanulók szüleinek válaszai között).

1.4.3. ábra: A különböző nemű tanulók szüleinek megoszlása a szerint, hogy milyen szakmacsoportba tartozó szakmát ajánlanának gyermeküknek (az említések százalékos aránya), 2015

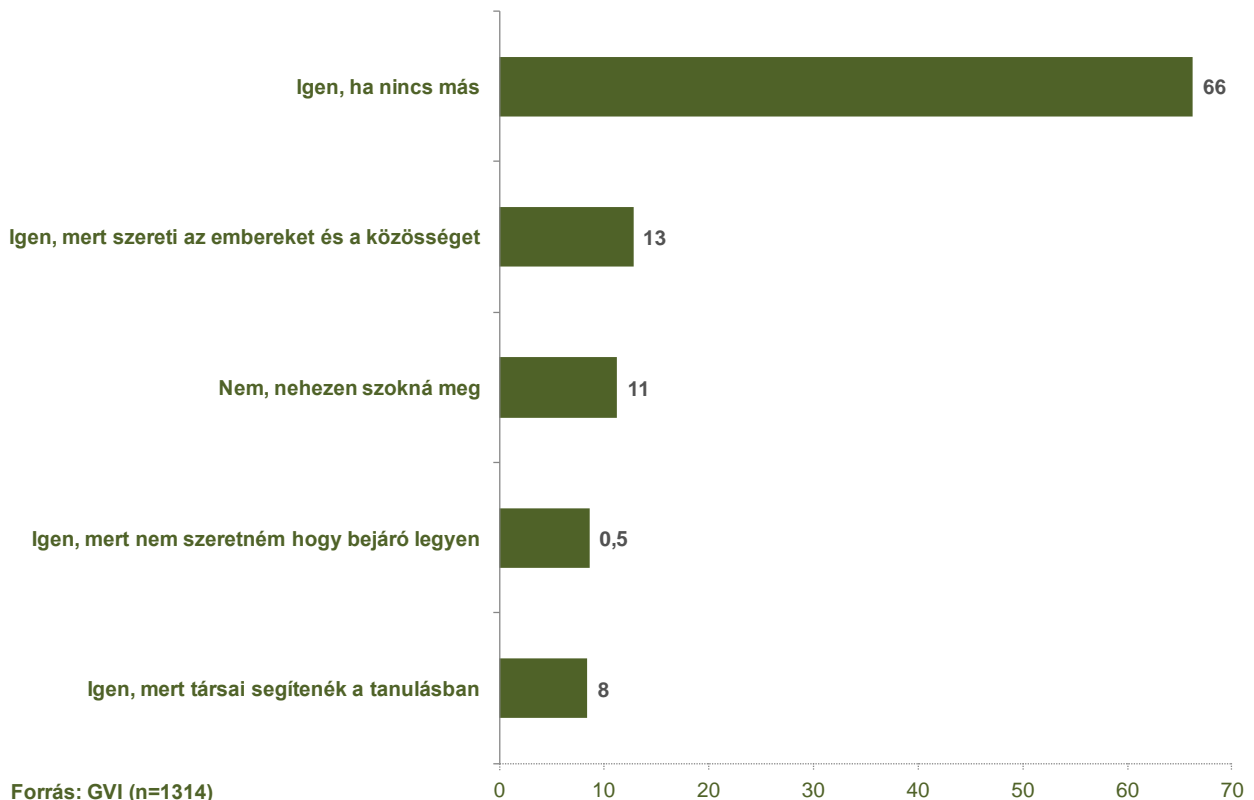
Forrás: GVI (n=2132)

1.5. Kollégiumi elhelyezés

A kutatás minden évben kitért a kollégiumi elhelyezésről alkotott véleményekre is. 2013 óta több válaszlehetőséget tartalmaz a kérdőív kollégiumra vonatkozó kérdése, mint 2012-ben, és a megkérdezettek több választ is megjelölhettek. Emiatt a 2012-es év adatai nem hasonlíthatók össze a későbbiekkel, így külön ábrán (1.5.1.) közöljük őket.

2012-ben a legtöbb szülő (62%) úgy gondolta, ha nincs más, gyermeküknek megfelel a kollégiumi szállás is. A kollégium előnyeként hangsúlyozta a közösségi életet a válaszadók 13%-a. A megkérdezettek 11%-a nem küldené kollégiumba gyermekét, mert úgy gondolja, hogy a gyermek nehezen szokná meg azt. A társak által a tanulásban nyújtott segítséget a szülők 8%-a emelte ki, valamint 9%-uk válaszolta, hogy így szeretnék elkerülni, hogy gyerekük „bejárós” legyen (lásd az 1.5.1. ábrát).

1.5.1. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy engednék-e, hogy gyermekük kollégiumban lakjon (százalék), 2012

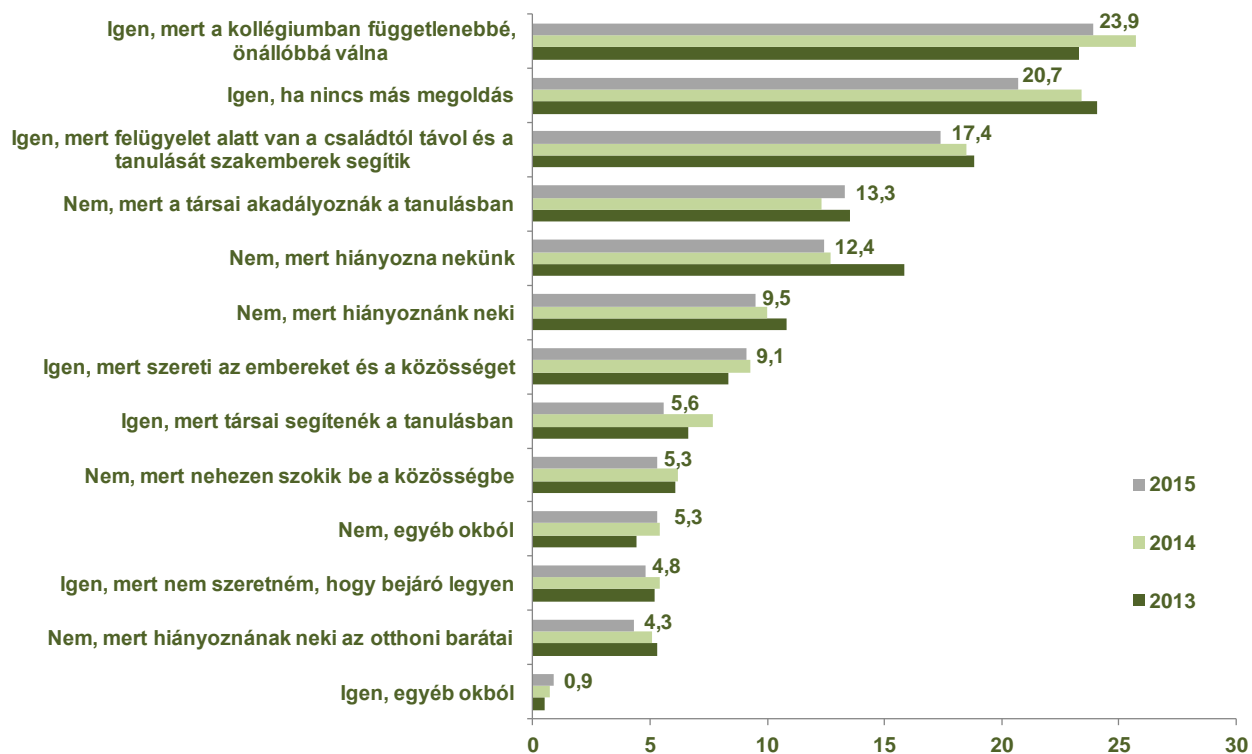
Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

A 2013-as adatok szerint összességében a szülők enyhe többsége, 58,5%-a engedte, hogy gyermeke kollégiumban lakjon, de 24%-uk csak egyéb lehetőség híján engedte volna ezt. A szülők 41,5%-a nem engedte volna, hogy gyermeke kollégista legyen, a legtöbben (16%) azért, mert úgy gondolták, hogy hiányozna nekik a gyermek, 14%-uk pedig attól tartott, hogy a társai akadályoznák a tanulásban. 2014-ben ehhez hasonló eredmények születtek. A szülők 62%-a engedte volna, hogy gyermeke kollégiumba költözzön. A legtöbb szülő (26%) úgy gondolta, hogy gyermeke így önállóbbá válna. A szülők 38%-a nem engedte volna, hogy gyermeke kollégista legyen, legtöbbször (13%) azért nem, mert a gyerek hiányozna a családnak.

A 2015-ös eredmények azt mutatják, hogy a szülők 61%-a engedné, hogy gyermeke kollégiumban lakjon, 24%-uk azért, mert így függetlenebbé, önállóbbá válna. Sokan (21%) csak akkor küldenék kollégiumba gyerekeiket, ha nem lenne más lehetőség. A szülők 17%-a azért tartja jónak a kollégiumot, mert szakemberek segítenék gyermekét a tanulásban. A szülők viszonylag kis része választaná a kollégiumot azért, mert gyermeke közösségszerető (9%), mert örülne, ha gyermekét segítenék a társai a tanulásban (6%), vagy, mert nem szeretné, hogy gyermeke bejáró legyen (5%).

A szülők 39%-a nem szeretné, ha gyermeke kollégista lenne, a legtöbben (13%) azért, mert úgy gondolják, hogy gyermeküket a társai akadályoznák a tanulásban. A szülők 12%-a azért nem szeretné, ha kollégiumba költözne a gyermeke, mert hiányozna nekik, 10%-uk pedig úgy gondolja, hogy hiányoznának a gyermeküknek. Ritkább indok, hogy a gyerek nehezen szokik be a közösségbe (5%), vagy hogy hiányoznának neki az otthoni barátai (4%) (lásd az 1.5.2. ábrát). Az egyéb választ adó szülők közül többen említették, hogy még túl fiatal vagy éretlen a gyerekük a kollégiumhoz, illetve hogy jobb, ha a szülők felügyelik még egy ideig.

1.5.2. ábra: A szülők megoszlása a szerint, hogy engednék-e, hogy gyermekük kollégiumban lakjon (százalék), 2013-2015

Forrás: GVI (2013: n=2806, 2014: n=2862, 2015: n=2150)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2. Pályaválasztás a tanulók szemszögéből

Főbb eredmények

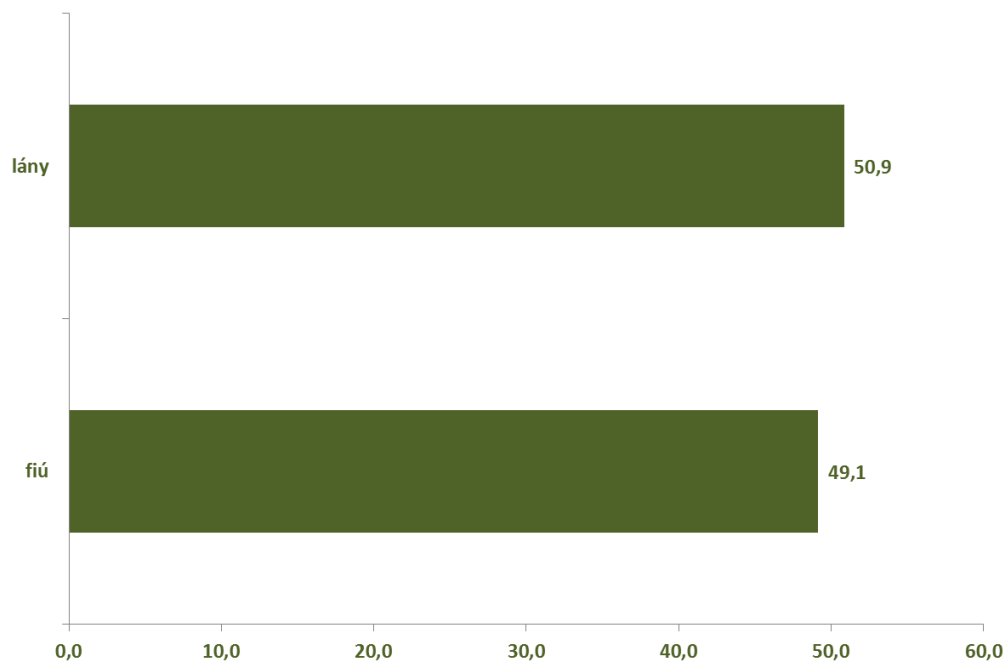
- Az adatok szerint a diákok leginkább az internetről tájékozódnak: 82%-uk innen szerzi az információkat. 2014-hez képest nem változtak jelentősen a tanulók tájékozódási szokásai.
- A tanulók közül majdnem mindenki foglalkozott már a továbbtanulás kérdéseivel. 2015-ben a legtöbben (76%) a szülőkkel való beszélgetést választották a tájékozódásra, 41%-uk osztályfőnöki órán, 13%-uk pedig idősebb barátaitól szerezte az információit. Idén 15% azoknak az aránya, akiknél még nem került szóba a pályaválasztás kérdése.
- 2015-ben a legtöbb tanulónak (53%-nak) azt a tanácsot adták a szülei, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel szívesen foglalkozna. Körülbelül a megkérdezett tanulók harmada érzi úgy, hogy a pályaválasztásról önállóan dönthet, mivel szülei teljesen rábízják a választást.
- Végzettségi terveket tekintve a legtöbb tanuló (43%) az érettségiig szeretne eljutni: 7%-uk gimnáziumi érettségét szerezne, 18%-uk szakközépiskolait, 19%-uk pedig a szakmunkás bizonyítvány mellé tenné le az érettségét. Csaknem a diákok harmada (32%) szerezne diplomát, és 8%-uk technikus végzettséget. 16%-uk az érettségi megszerzése nélkül szerezne szakmunkás bizonyítványt és 1%-uk nem szeretne tovább tanulni.
- A legtöbb diák úgy érzi, a számítógép kezelésében, az egyéni- és csapatsportokban és házi és ház körüli munkákban tehetséges. Emellett sokan jelezték, hogy rajzolásban, illetve társasjátékokban ügyesek.
- 2015-ben azt mutatják az adatok, hogy a legtöbb diák a bevásárlásban, a sütésben, főzésben és a háziállatok gondozásában segít szívesen szüleinek. Az otthoni segítségnyújtás jelentős nemek szerinti eltéréseket mutat: a legtöbb házimunkában a lányok szívesebben segítenek a fiúknál. Mindössze a diákok 7%-a jelezte, hogy nem segít az otthoni munkákban.

- A jövőbeli foglalkozás tekintetében a számítógépes munka és az állatgondozás, a járművezetés és a főzés a legnépszerűbb a diákok körében. A munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős, nemek szerinti eltéréseket mutatnak.
- Hét foglalkozási csoportot különítettünk el az alapján, hogy jellemzően milyen szakmákat választanak együtt a diákok. A hét csoport: nagy cégnél végezhető szakmunkás foglalkozások, gasztronómiai munkák, emberekkel kapcsolatos munkák, kisvállalkozásként űzhető szakmunkák, fehérgalléros munkák, mezőgazdasági munkák és kreatív munkák. Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége jelentős eltéréseket mutat a tanulók neme, apjuk iskolai végzettsége és továbbtanulási szándékaik szerint.
- 2015-ben a gyerekek 40%-a jelezte, hogy szívesen lakna kollégiumban, 60%-uk pedig nem. Azok közül, akik szívesen lagnának kollégiumban, a legtöbben azért választanák ezt a lehetőséget, mert így együtt lehetnének a barátaikkal, és sokaknál az is szempont, hogy nem szeretnének bejárók lenni.
- Az Önállóság-index azt mutatja, hogy a lányok kicsit önállóbbak a fiúknál. Azok a tanulók, akik magasabb szinten kívánnak továbbtanulni, magasabb fokú önállóságról adtak tanúbizonyságot. Azok a gyerekek, akik nagyobb értéket kaptak az Önállóság-index számításakor, nagyobb gyakorisággal választanak magasabb iskolai végzettséghez köthető, szellemi foglalkozásokat.
- A Szabadidő-index azon tanulók körében a legmagasabb, akik diplomára, illetve gimnáziumi érettségire vágnak. A lányokra jellemzőbb, hogy középpontba helyezik a szabadidős tevékenységeket, mint a fiúkra.
- A fiúk körében jóval magasabb a gépipari, illetve fémipari foglalkozások iránti érdeklődés, mint a lányok között. A gépipari/fémipari irányultságú fiatalok között valószínűleg sokan nehéz anyagi körülmények között nőnek fel, szüleik általában szakmunkások, vagy legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végeztek. A magas fokú gépipari/fémipari érdeklődéssel jellemezhető tanulók szülei általában azt szeretnék, hogy gyermekük családjuk vállalkozásában dolgozzon, és sokuk édesapja szeretné, ha az ő foglalkozását követné gyermeke. Tehát elmondható, hogy a szakképzettséggel rendelkező szülők közül sokan szeretnék gyermekükre örökíteni szakmájukat.

- A kreatív tevékenységek, munkák iránt a lányok jobban érdeklődnek, mint a fiúk. A Kreativitás-index azon diákok körében a legmagasabb, akik főiskolára, egyetemre szeretnének menni.
- A lányok közül többen szeretnének felsőfokú tanulmányokat végezni, mint a fiúk közül. A szülők iskolai végzettsége szerinti bontás jól mutatja, hogy a felsőfokú végzettségűek jelentős mértékben továbbörökítik gyermekeiknek tanulási és foglalkozási ambícióikat.
- A szülők tanácsai igen jelentősen befolyásolhatják a fiatalok továbbtanulásra, szakmaválasztásra vonatkozó döntéseit.

A 2.1. ábrán látható, hogy 2015-ös mintánkba csaknem egyenlő arányban kerültek be lányok és fiúk, mely így reprezentálja a nemek arányát a teljes népességben.

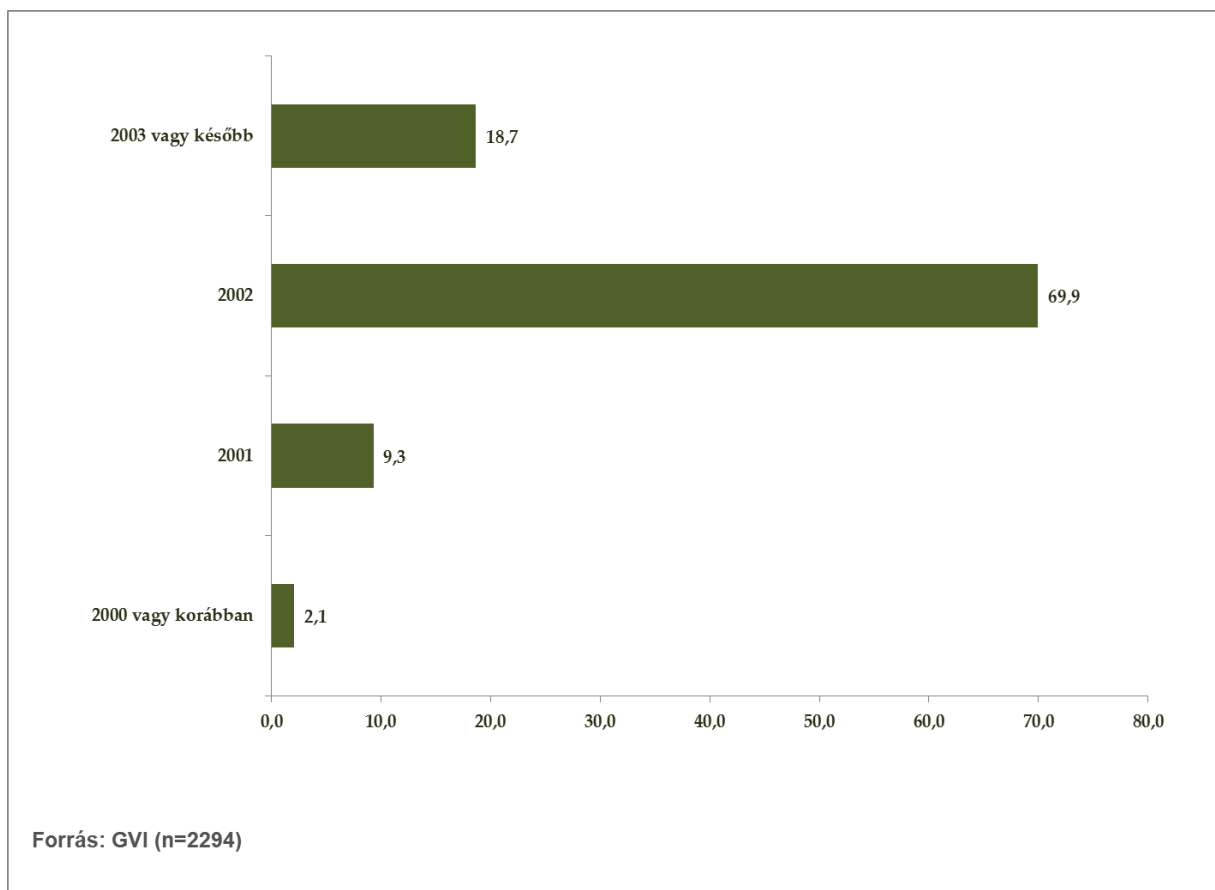
2.1. ábra: A tanulók megoszlása nemük szerint (százalék), 2015

Forrás: GVI (n=2283)

A mintába került tanulók többsége (89%-a) 2002-ben vagy azután született, tehát 14 évesnél fiatalabb volt a kérdezés idején. Csak 11%-uk született 2002 előtt.

2.2. ábra: A tanulók megoszlása életkoruk szerint (százalék), 2015

2.1. Továbbtanulás és pályaválasztás a tanulók körében

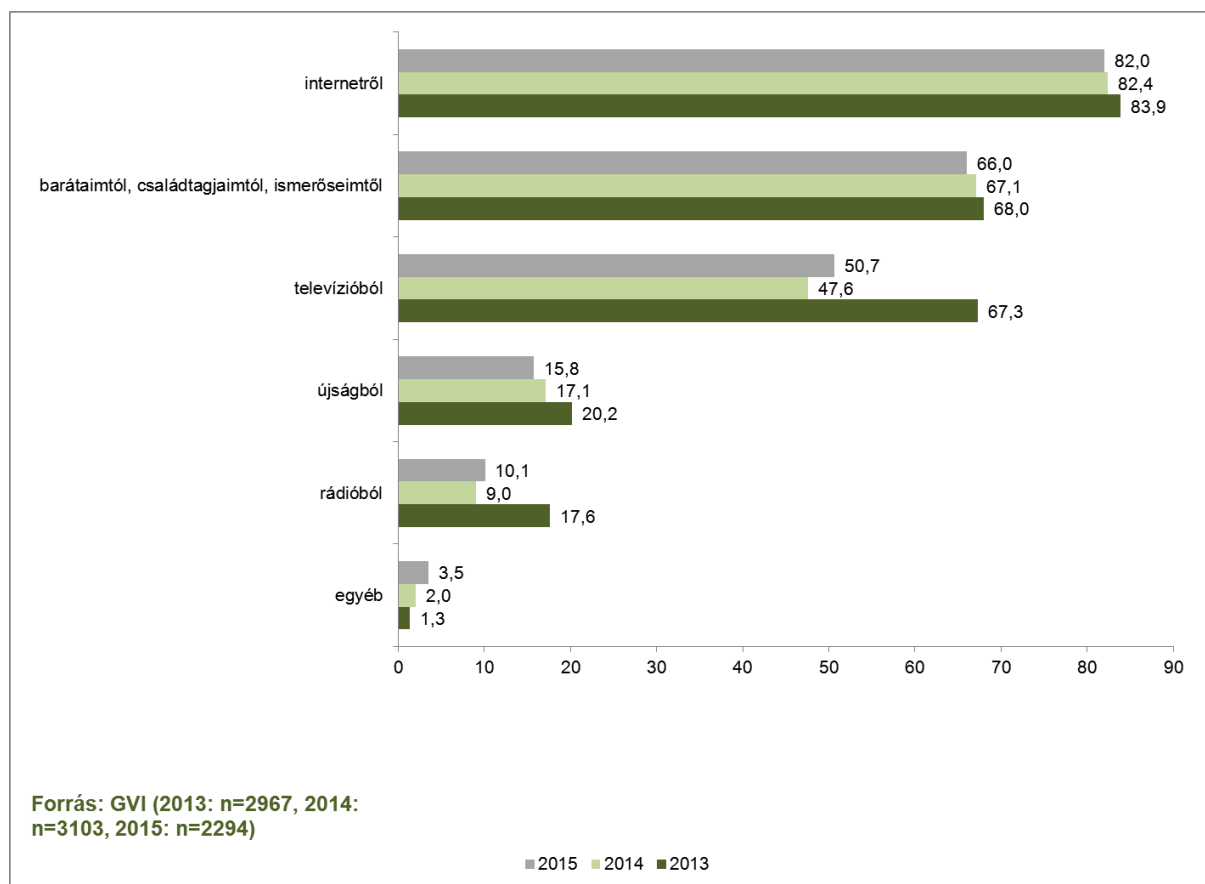
Az alábbi alfejezetben a tanulók szemszögéből mutatjuk be a továbbtanulás és pályaválasztás témaköreit. Kitérünk arra is, hogy a tanulók miben gondolják tehetségesnek magukat és hogyan kapcsolódnak a munka világhoz, milyen terveik vannak a jövőre nézve.

2.1.1. Továbbtanulásról való tájékozódás

Először általánosságban vizsgáljuk meg a tanulók tájékozódási szokásait⁵. 2013-ban, 2014-ben és 2015-ben is az internet volt a legnépszerűbb tájékozódási forma a tanulók körében, 2013-ban 84, 2014-ben és 2015-ben egyaránt 82%-uk szerzett innen információt. Személyesen (családtól, barátoktól vagy ismerősöktől) tájékozódott a gyerekek körülbelül kétharmada mindhárom vizsgált évben (2013-ban 68%, 2014-ben 67%, 2015-ben 66%). A televízióból tájékozódók részaránya jelentősen lecsökkent 2013-ról 2014-re és azóta idén is a tavalyihoz hasonló szinten maradt (2013-ban 67%, 2014-ben 48%, 2015-ben 50%). Ezzel a csökkenéssel egyidőben a rádiónál is jelentős csökkenést tapasztaltunk (2013-as 18%-ról 2014-ben 9%-ra, majd 2015-ben 10%-ra változott). Az újságból informálódók aránya is csökkent, de kisebb mértékben (a 2013-as 20%-ról 2014-ben 17%-ra, majd idén 16%-ra). Tehát az adatokból úgy tűnik, hogy az internetes és a személyes tájékozódás domináns marad, míg a többi információforrás fontossága csökken.

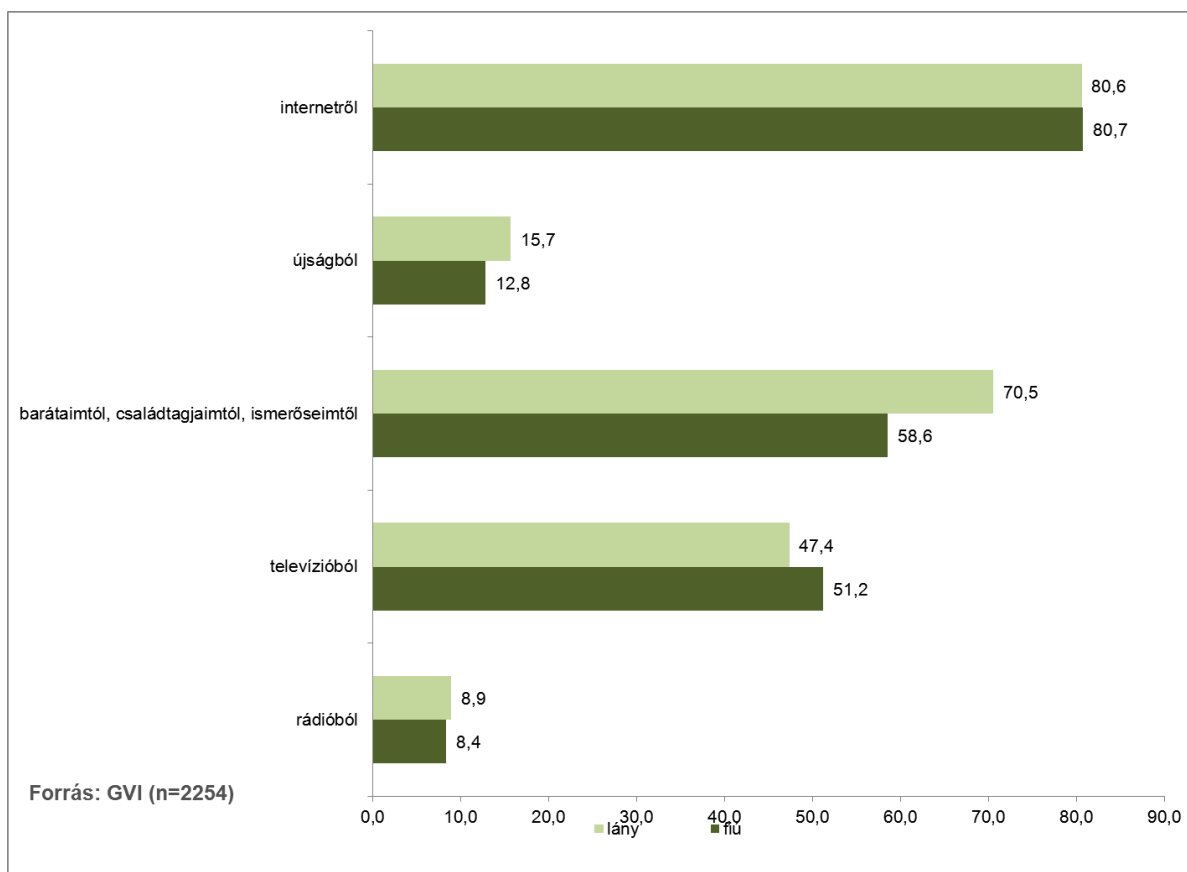
⁵ A 2012-es adatokat nem közöljük, mert ebben az évben a válaszlehetőségek köre jóval szűkebb volt.

2.1.1.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2013-2015

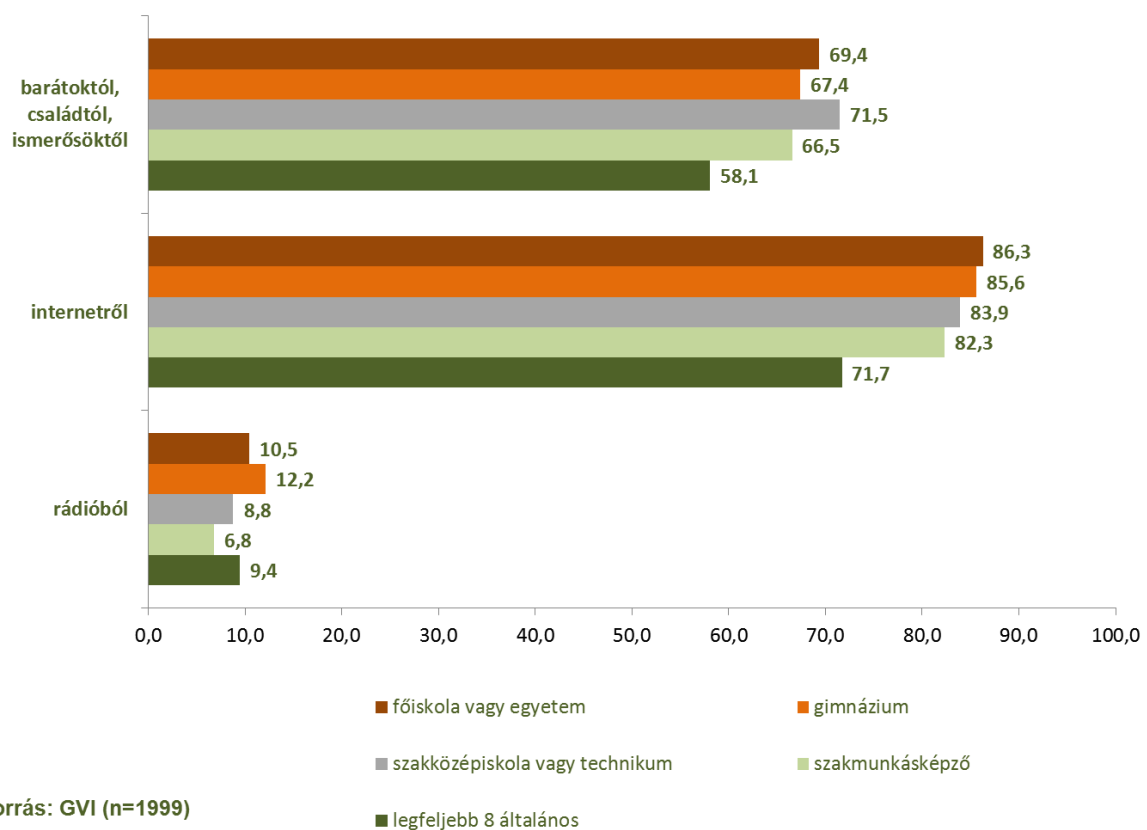
Az egyes információforrásokat más-más arányban veszik igénybe a lányok és a fiúk. A lányok kicsit több (átlagosan 2,25) információforrást használnak, mint a fiúk (2,13). A lányok körében népszerűbb a barátoktól, családtól származó információk használata (lányok 71%, fiúk 58%). A televíziót viszont inkább használják a fiúk tájékozódásra 51% a 47%-al szemben. (lásd a 2.1.1.2. ábrát). A többi információforrás esetében nem található jelentős különbség. Ezeket a különbségeket az előző években is ki tudtuk mutatni, sőt tavaly több médium esetében találtunk szignifikáns különbséget a lányok és a fiúk között, mint most.

2.1.1.2. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2015

A 2.1.1.3. ábrán láthatjuk, hogy a különböző iskolai végzettségű szülők gyermekei bizonyos információforrásokat különböző arányokban használnak ki. A barátoktól, családtól való információszerzés a szakközépiskolát végzett szülők gyermekei között a legelterjedtebb, és a legalacsonyabb iskolai végzettségű szülők gyermekei között a legkevésbé. A rádióból való információszerzést leginkább a gimnáziumot végzett szülők gyermekei használják legkevésbé pedig a szakmunkásképzőt végzettek gyermekei. Az interneten való tájékozódás használata egyértelműen nő a szülők magasabb iskolai végzettsége esetén. (Az ábrán csak a statisztikai értelemben jelentős különbséggel bíró szempontokat közöljük.) 2014-ben szintén ennél a három információforrásnál tapasztaltunk jelentős eltéréseket, viszont a pontos összefüggések némileg máshogy alakultak.

2.1.1.3. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők gyermekeinek megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2015

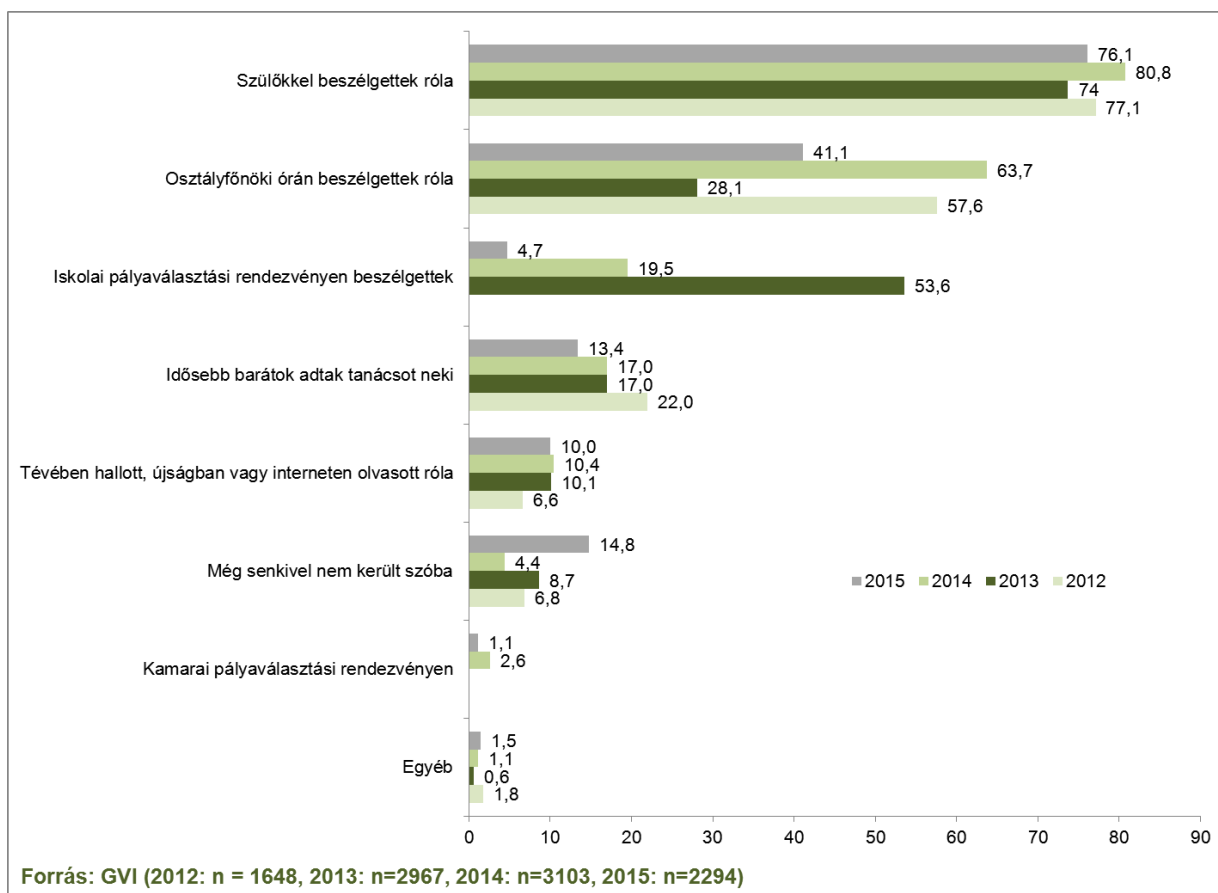

Azt is megvizsgáltuk, hogy a továbbtanulásról milyen forrásokból tájékozódnak a tanulók. Mind a négy évben a gyerekek nagy része úgy válaszolt, hogy már beszélgetett a kérdésről szüleivel (2012-ben 77%, 2013-ban 74%, 2014-ben 81% és 2015-ben 76%).

A 2012-es évben a válaszadók több, mint fele (58%) már osztályfőnöki órán is foglalkozott a továbbtanulással. Ezen kívül jelentős hányaduknak (22%) adtak már tanácsot idősebb barátok. A médiából, az internetről kevesen tájékozódtak (7%), és kevesen voltak olyanok is, akik még egyáltalán nem foglalkoztak a kérdéssel (7%). 2013-ban is a legtöbben (74%) a szülőkkel való beszélgetést választották a tájékozódásra, és a 2012-es évhez hasonló arányokat láttunk a többi válaszlehetőségnél is. 2014-ben a tanulók 96%-a mondta, hogy már szóba került a pályaválasztása, tehát az előző évhez képest 5 százalékponttal csökkent azoknak az aránya, akik még nem foglalkoztak a kérdéssel. A legtöbb diák a szüleivel beszélgetett a pályaválasztásról, 81%-uk jelölte meg ezt a lehetőséget.

A 2015-ös évben jelentősen nőtt azok aránya, akik még sehol nem tájékozódtak a továbbtanulásról (a 2014-es 4%-ról 2015-ben 15%-ra). Nagy arányban csökkent az osztályfőnöki órán, és az iskolai vagy kamarai pályaválasztási rendezvényeken tájékozódók aránya. A csökkenés 2014-hez képest rendre 64%-ról 41%-ra, 20%-ról 5%-ra és 3%-ról 1%-ra. Szintén csökkent az idősebb barátokon keresztüli tájékozódás, 17%-ról 13%-ra, míg a médián keresztül most is a tanulók mintegy 10%-a szerez információt. A tájékozódási forrásokat foglalja össze a 2.1.1.4. ábra.

2.1.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2012-2015

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

A kérdés arra is kitért minden kutatási évben, hogy a gyerekeknek mit tanácsoltak szüleik a továbbtanulással és a pályaválasztással kapcsolatban. 2012-ben a legtöbb gyerek (45%) azt jelezte, hogy szülei teljes mértékben rábízzák a pályaválasztást – sokkal nagyobb arányban, mint ahogy a szülők nyilatkoztak erről, ők ugyanis csak 22%-os arányban válaszolták ezt. Sokan említették, hogy szülei a szakma kitanulását javasolták neki (39%). Ennél valamivel kisebb arányban (28%) kapták azt a tanácsot, hogy szerezzenek diplomát. A gyerekek 16%-a azt beszélte meg szüleivel, hogy együtt elmennek egy szakmákat bemutató rendezvényre, ahol tovább tájékozódhatnak és később hoznak döntést. 4%-uk a családi vállalkozásban való részvételt, 3%-uk, illetve 2%-uk pedig az apa, illetve az anya szakmájának folytatását beszélte meg szüleivel. Körülbelül 5%-uk jelezte, hogy még nem beszélt szüleivel az általános iskola utáni jövőről.

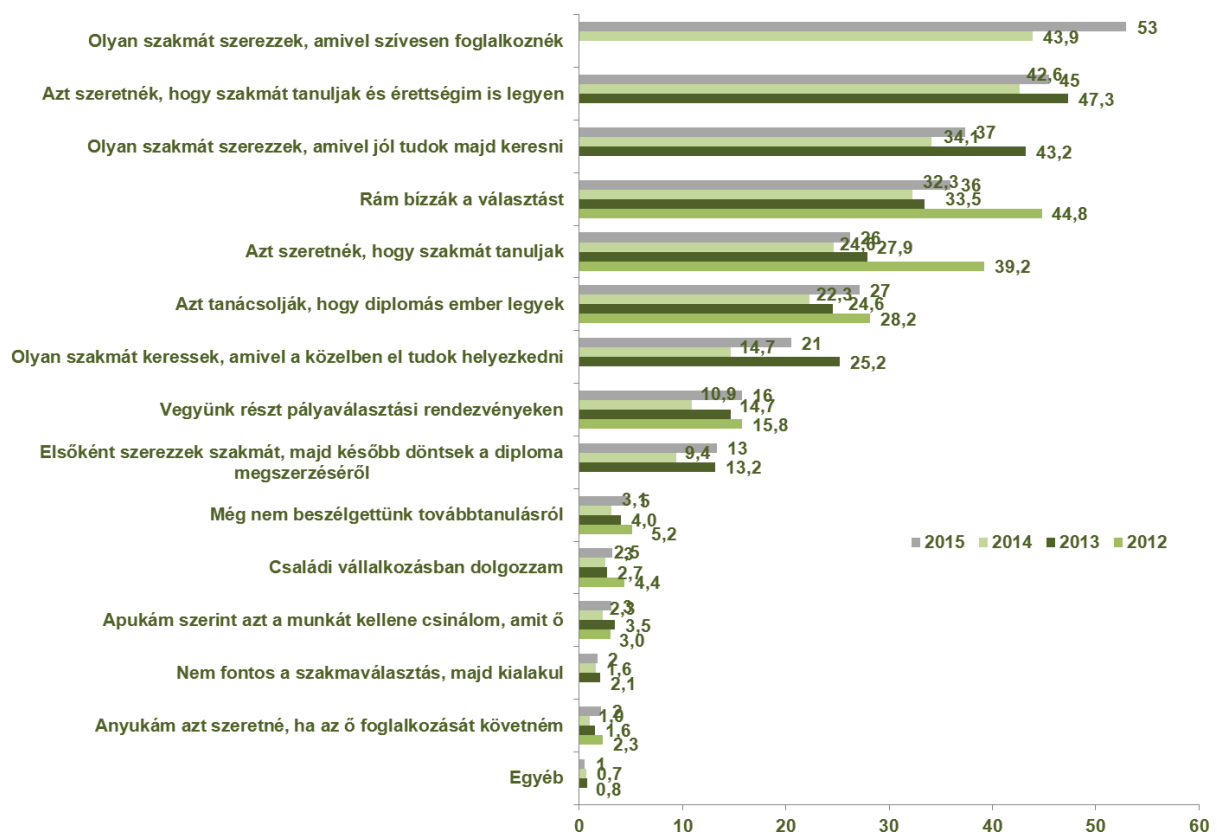
2013-ban a legtöbb tanulónak (47%-nak) azt a tanácsot adták a szülei, hogy szakmát tanuljon és szerezzen érettségét is (a válaszlehetőség 2013-ban először szerepelt a kérdőívben). 33%-uk állította, hogy szülei rábízák a választást, mely 12 százalékpontos csökkenést jelent 2012-höz képest. (2013-ban is megfigyelhető, hogy a tanulók által jelzett arány jóval magasabb, mint a szülők által jelzett: idén a szülők 8%-a állította, hogy pedig teljes mértékben gyermekére bízta a pályaválasztást.) 2013-ban a gyerekek 28%-a kapott olyan tanácsot szüleitől hogy tanuljon szakmát (ami 11 százalékpontos visszaesést jelent), és 25%-uknak mondták azt, hogy olyan szakmát keressenek, amellyel a közelben el tudnak helyezkedni. Szintén 25% válaszolt úgy, hogy szülei azt szeretnék, hogy diplomát szerezzen (ez 3 százalékpontos csökkenés 2012-höz képest), és 13% úgy, hogy szülei csak a szakma megszerzése után szeretnék, ha gondolkodna a diplomáról. A tanulók 15%-ának javasolták, hogy vegyenek részt pályaválasztási rendezvényen. Viszonylag keveseknek mondták, hogy kövessék anyjuk, illetve apjuk foglalkozását (2% illetve 3%), vagy hogy dolgozzanak a családi vállalkozásban (2%). Szintén alacsony azoknak az aránya, akik még nem beszélgettek erről (4%), és akiknek a szülei nem tartják fontosnak a szakmaválasztást (2%).

2014-ben egy új válaszlehetőség volt a legnépszerűbb: a gyerekek 44%-ának tanácsolják szülei, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel szívesen foglalkozna. Valószínűleg az új válaszlehetőségnek köszönhető, hogy 2014-ben szinte az összes fennmaradó választ alacsonyabb arányban jelölték meg a tanulók, mint 2013-ban. A válaszok népszerűségének sorrendje viszont alig változott a két év között. A gyerekek 43%-ának tanácsolták szülei, hogy szakmát is tanuljon és érettségét is szerezzen, 34%-uk pedig azt a tanácsot kapja, hogy olyan szakmát keressen, amivel majd jól tud keresni. 33%-uk mondta, hogy szülei rá bízák a választást, 25%-uknak azt tanácsolták, hogy szakmát tanuljon és 22%-uknak javasolták, hogy szerezzen diplomát. A tanulók 15%-ának szülei szeretnék, ha a közelben helyezkedne el, 11%-uknak pályaválasztási rendezvényen való részvételt javasolnak, 10%-uknak pedig azt mondják, hogy előbb szakmát szerezzen, és utána gondolkodjon a diplomáról. A többi válaszlehetőséget a tanulóknak rendkívül kis része választotta: 3%-uk még nem beszélgetett a továbbtanulásról szüleivel, 3% szülei szeretnék, ha a családi vállalkozásban dolgozna, 1-2% szülei szeretnék, ha az ő foglalkozásukat követné a gyerek és 2% mondta, hogy szülei nem tartják fontosnak a szakmaválasztást.

Szinte pontosan ugyanez maradt a válaszlehetőségek sorrendje idén is, azonban minden lehetőségről pár százalékkal többen számoltak be most, mint 2014-ben. A

válaszadók 53%-a említette, hogy szülei valamilyen szívesen űzött foglalkozás tanulására bíztatják. Szakmát és érettségit 45%-nak, szakmát 29%-nak, diplomaszerezést 27%-nak javasolnak a szülei. A tanulók 37%-a számolt be arról, hogy szülei az elhelyezkedési és kereseti lehetőségek figyelembevételét javasolták és 21%-nak javasolták a közelben űzhető szakmát. Arról, hogy szülei rábizzák a döntést, a tanulók 36%-a számolt be, míg 16% említette, hogy szülei pályaválasztási rendezvényen való részvételt javasoltak és 13%-nak javasolták, hogy a szakmaszerzés után döntsön a diplomáról (lásd a 2.1.1.5. ábrát).

2.1.1.5. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról (százalék), 2012-2015

Forrás: GVI (2012: n=1648, 2013: n=2967, 2014: n=3103, 2015: n=2294)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2.1.2. Továbbtanulási tervek

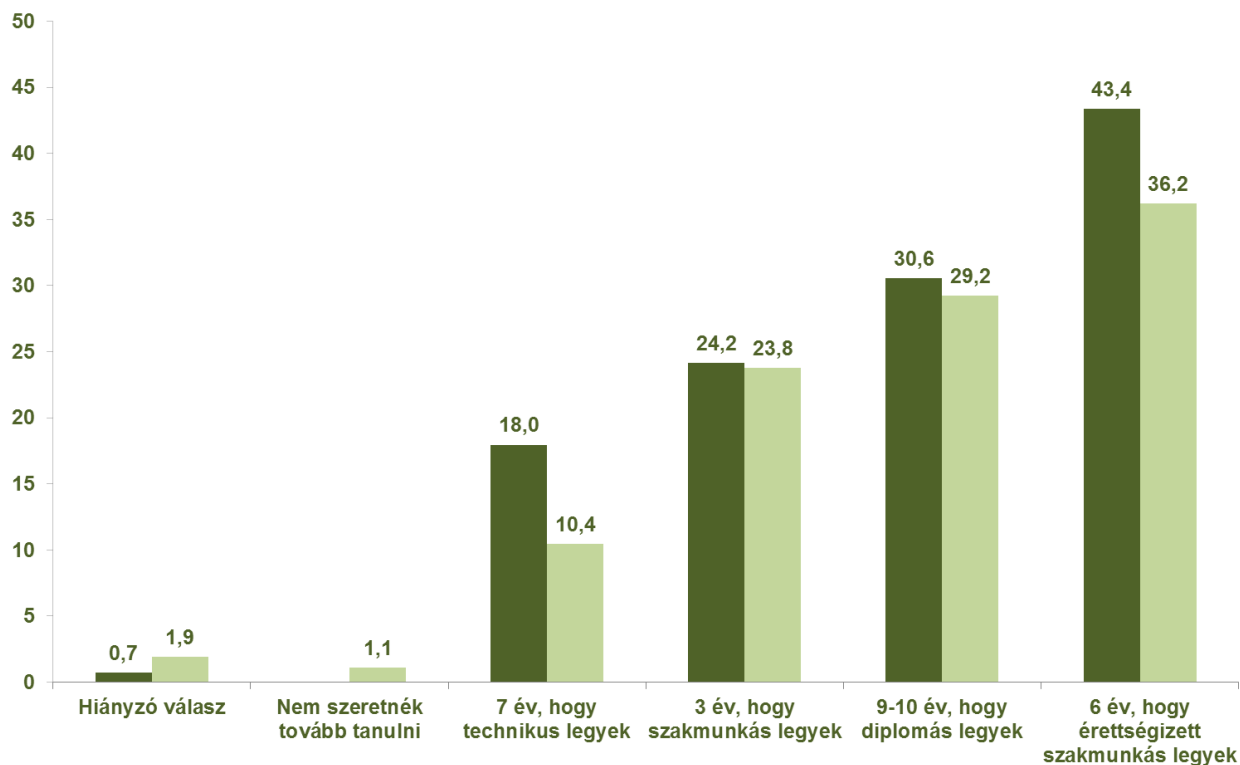
A kérdés kitért a tanulók saját továbbtanulási terveire is. 2012-ben a legtöbben (43%) azt válaszolták, hogy hat évig szeretnék továbbtanulni, hogy érettségizett szakmunkások lehessenek. A kilenc-tíz év tanulással megszerezhető diploma volt körükben a második legnépszerűbb cél (31%). A három év tanulással megszerezhető szakmunkás végzettséget 24%-uk tartotta elérendő célnak, a hét év tanulással megszerezhető technikai végzettséget pedig 18%-uk.

2013-ban ugyanaz volt a sorrend, mint az előző évben, bár alacsonyabb arányokat tapasztaltunk, ami annak is köszönhető, hogy a legtöbben egyértelmű választ adtak, kevesen jelöltek meg több válaszlehetőséget. A legtöbben érettségizett szakmunkások szeretnék lenni (36%), őket követik azok, akik diplomát szeretnék (29%), 24%-uk 3 évig tanulna tovább, hogy szakmunkás legyen, 10%-uk pedig technikai végzettséget szeretne. A tanulók mindössze 1%-a jelezte, hogy az általános iskola után nem szeretne tovább tanulni (lásd a 2.1.2.1. ábrát).

2014-től kezdve már azt kértük a tanulóktól, hogy egyetlen választ adjanak a kérdésre, de a válaszlehetőségek körét kibővítettük. A 2.1.2.2. ábra mutatja, hogy 2014-ben a legtöbben (29%) diplomát szerettek volna szerezni (ez megegyezik a 2013-as adattal). A tanulók 6%-a tervezett technikai végzettséget. 45%-uk valamilyen érettségit adó iskolát szeretne elvégezni: 7%-uk gimnáziumi érettségit szerezne, 22%-uk szakközépiskolait, 17%-uk pedig a szakmunkás bizonyítvány mellé tette volna le az érettségit. A diákok 19%-a szakmunkás bizonyítványt szerzett volna (érettségi nélkül), és 1%-uk nem akart továbbtanulni.

A fenti arányok hasonlóan alakultak 2015-ben is, a tavalyi évhez képesti eltérések összességében nem mondhatók jelentősnek. A leggyakrabban említett cél most is a diplomaszerezés, amit 32% említett. Gimnáziumi érettségit 7%, szakközépiskolai érettségit 18%, szakmunkás bizonyítványt és érettségit 19% szeretne. Technikai végzettséget 8% szeretne, szakmunkás bizonyítványt pedig (érettségi nélkül) 16%.

2.1.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2012-2013

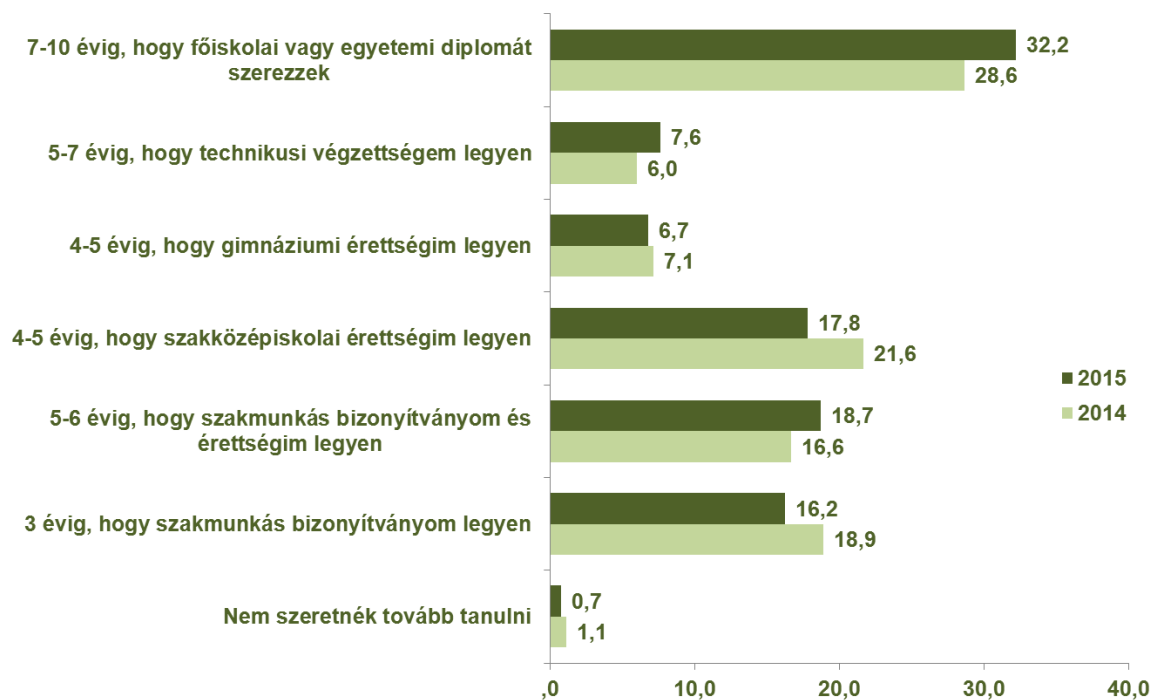

Forrás: GVI (2012: n = 1648, 2013: n = 2967)

■ 2012 ■ 2013

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2.1.2.2. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2014-2015

Forrás: GVI (2014: n=3052, 2015: n= 2228)

2.1.3. Érdeklődési kör, tehetség

Az alábbiakban a tanulók érdeklődési körét, szívesen végzett otthoni feladatait és az ezekkel kapcsolatos tapasztalatait vizsgáljuk meg, valamint azt, hogy miben érzik ügyesnek, tehetségesnek magukat. Tehát több irányból próbáljuk megközelíteni a munka világával való kapcsolatukat.

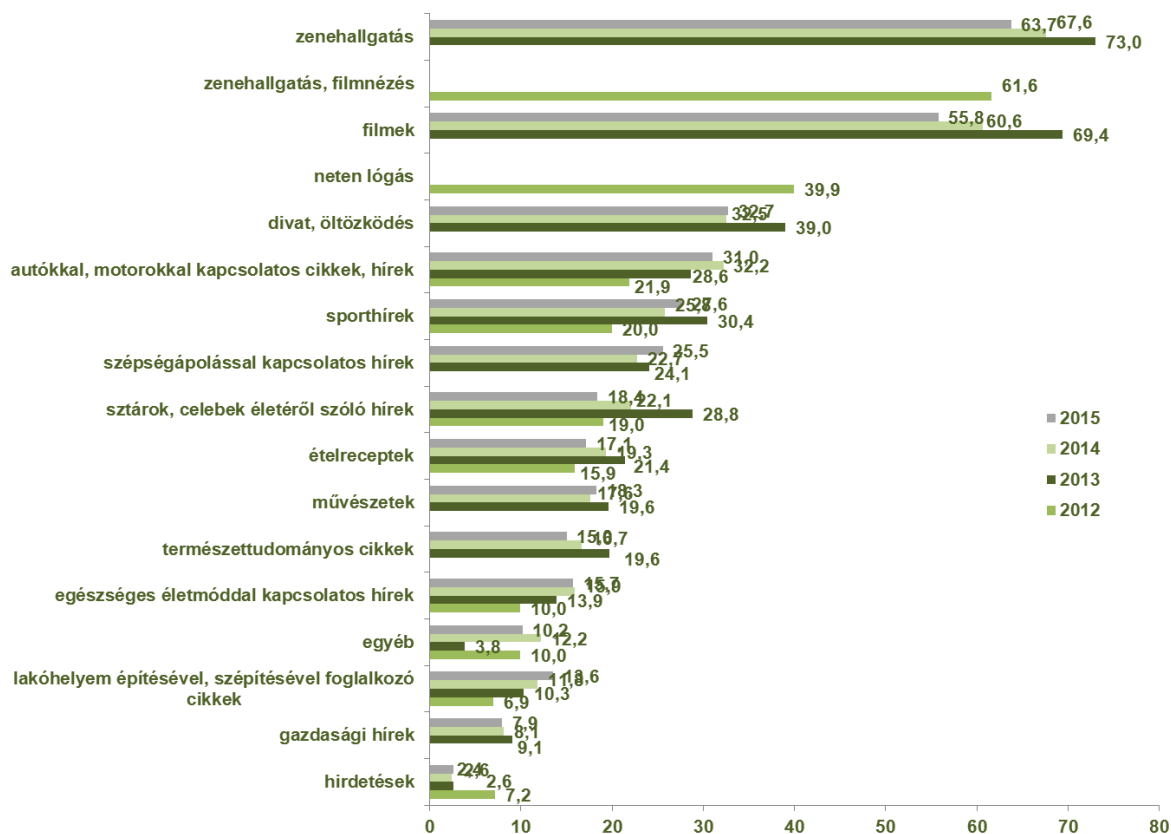
A diákok érdeklődési körét vizsgáló kérdést mind a négy évben feltettük. 2012-ben ennek kapcsán a legtöbben a zenehallgatást és filmnézést (62%), valamint az internetezést (40%) említették meg. Ezeken kívül sokan válaszolták, hogy autókról, motorokról olvasnak szívesen (22%), vagy a sporthíreket követik (20%), esetleg a sztárok és celebek életét (19%). Ennél kevesebben vannak, akiket a lakóhelyük építése érdekel (7%), receptek (16%), az egészséges életmód (10%), illetve különféle hirdetések (7%).

2013-ban változtattunk a válaszlehetőségeken (így az időbeli összehasonlítás korlátozottan lehetséges). Az adatok azt mutatták, hogy a tanulók érdeklődési körében messze a zenehallgatás (73%) és a filmnézés (69%) áll a legfontosabb helyen. Ezt követte a divat és öltözködés (39%), valamint a sporthírek, a sztárok, celebek életéről szóló hírek és az autókkal, motorokkal kapcsolatos cikkek (29-30%). A szépségápolással kapcsolatos híreket a megkérdezettek 24%-a követte, az ételreceptek, a természettudományos cikkek és a művészetek pedig 20-21%-ukat érdekelték. Az egészséges életmóddal kapcsolatos híreket, a lakóhely építésével, szépítésével foglalkozó cikkeket, a gazdasági híreket és a hirdetéseket 20%-nál kevesebb megkérdezett jelölte meg.

2014-ben a legtöbb téma iránt a tanulók kisebb része mutatott érdeklődést, mint az azt megelőző évben. Kivételt képeznek az autókkal, motorokkal kapcsolatos hírek, melyeket a diákok 32%-a követte (3 százalékpontos növekedés), az egészséges életmóddal kapcsolatos hírek (a tanulók 16%-a követte, mely 2 százalékpontos növekedés 2013-hoz képest) illetve a lakóhely építésével, szépítésével foglalkozó cikkek, melyet 12%-uk olvasott (2 százalékpontos növekedés). A témák népszerűség szerinti sorrendje alig változott 2013-hoz képest. A legnépszerűbb válaszok 2014-ben is a zenehallgatás (68%), és a filmek (61%) voltak. A diákok 32%-át foglalkoztatta a divat, 26%-ukak érdekelték a sporthírek. A tanulók több, mint ötöde olvasott szépségápolással kapcsolatos cikkeket (23%) illetve celebek életéről szóló híreket (22%). A további válaszlehetőségeket a diákoknak kisebb százaléka jelölt meg.

Jelentős változásokról 2015-ben sem számolhatunk be. A zenehallgatás népszerűsége 64%-ra csökkent, a filmnézésé 56%-ra, ezzel továbbra is ez a két legnépszerűbb terület. A divat és öltözködés változatlanul 32% számára érdekes. Az autó és motorok a diákok 31%-át, sporthírek 28%-át, szépségápolással kapcsolatos cikkek a 26%-át érdekli. Kicsit csökkent a sztárokkal, celebekkel foglalkozó cikkek iránt érdeklődők aránya, most 18%. Ételreceptek iránt 17%, művészetek iránt 18% érdeklődik, természettudományos témájú cikkeket, illetve egészséges életmóddal kapcsolatos írásokat egyaránt 15%-15% olvas. A pontos megoszlást a 2.1.3.1. ábra mutatja.

2.1.3.1. ábra: Tanulók megoszlása a szerint, mely területek érdeklik őket (százalék), 2012-2015

Forrás: GVI (2012: n=1648, 2013: n=2967, 2014: n=3103, 2015: n=2294)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

Ha nemek szerint vizsgáljuk a diákok érdeklődési körét, a korábbi évek eredményeihez hasonlóan azt tapasztaljuk, hogy a filmek, a zenehallgatás, a lakóhely építésével, szállításával foglalkozó cikkek és a természettudományos cikkek iránt érdeklődők körében nagyjából kiegyenlített a nemek aránya. A lányok körében jóval népszerűbbek a következő témák (zárójelben a lányok aránya azok között, akik megjelölték az adott érdeklődési kört):

- szépségápolással kapcsolatos hírek (96%)
- divat, öltözködés (87%)
- sztárok, celebek életéről szóló hírek (78%)
- művészetek (77%)

- egészséges életmóddal kapcsolatos hírek (69%)
- ételreceptek (67%)

A fiúk körében népszerűbb témák pedig a következők (zárójelben a fiúk aránya azok között, akik megjelölték az adott érdeklődési kört):

- autókkal, motorokkal kapcsolatos cikkek, hírek (88%)
- gazdasági hírek (71%)
- sporthírek (68%)

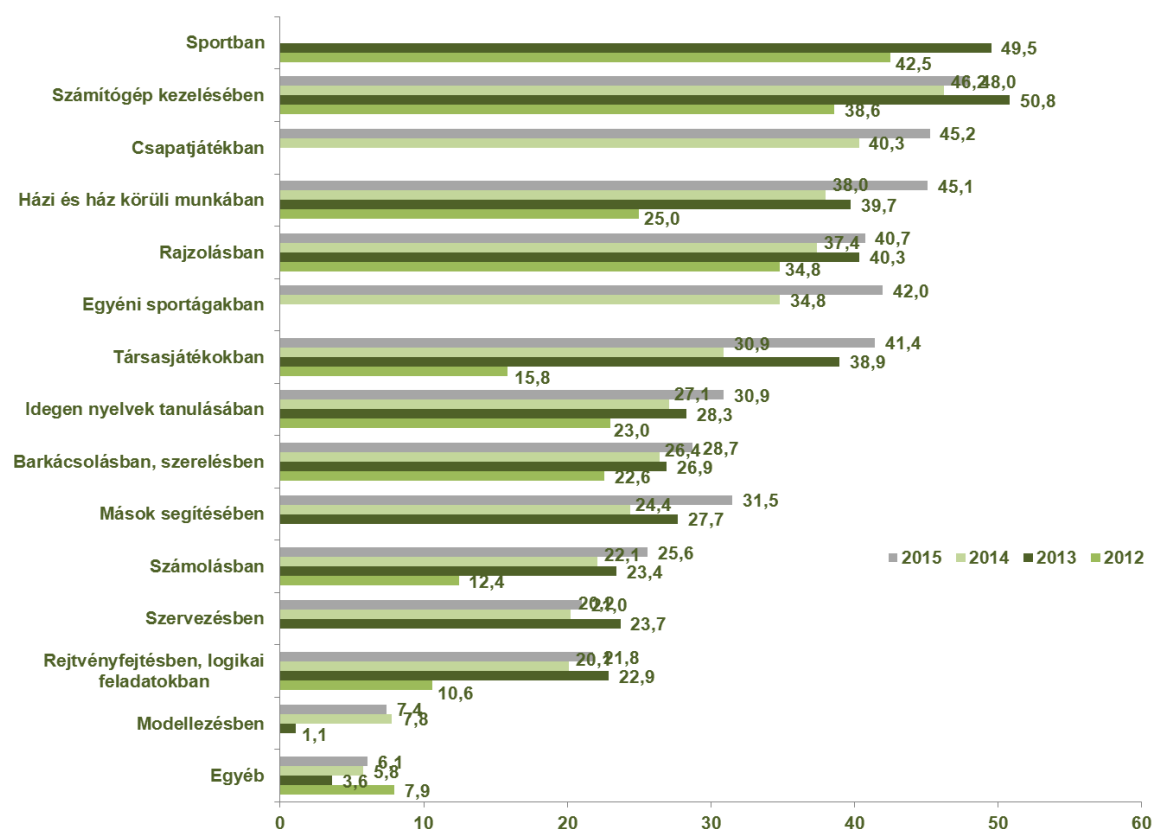
Mind a négy évben megkérdeztük a tanulókat arról, hogy miben érzik ügyesnek magukat, miben tehetségesek. 2012-ben a legtöbben sportolásban (42%), a számítógép kezelésében (39%), rajzolásban (35%) mondták magukat tehetségesnek. A házimunkát 25%-uk, az idegen nyelvek tanulását és a barkácsolást 23-23%-uk, a társasjátékokat 16%-uk, a fejszámolást 12%-uk, a rejtvényfejtést pedig 11%-uk említette.

2013-ban több válaszlehetőség szerepelt a kérdőívben, ennek ellenére akkor is a számítógép kezelése (51%), a sport (50%) és a rajzolás (40%) állt az első három helyen. Emellett sokan jelezték, hogy ügyesek házi és ház körüli munkákban (40%), illetve társasjátékokban (39%). Az idegen nyelvek tanulását, mások segítségét és a barkácsolást csak 27-28%-uk választotta, a szervezést, a számolást és a rejtvényfejtést pedig 23-24%-uk. A modellezést csupán a diákok 1%-a jelölte meg

2014-ben is a számítógépezésben érezték magukat a legtöbben ügyesnek (46%), de 5 százalékponttal kevesebben jelölték meg ezt a választ, mint tavaly. A sportban továbbra is sok gyerek tartotta magát ügyesnek, de idén kétféle választ jelölhettek meg a diákok ezzel kapcsolatban: csapatjátékban 40%-uk, egyéni sportágakban 35%-uk tartja magát ügyesnek. A tanulók nagy százaléka mondta, hogy ügyes házi- és házkörüli munkákban (38%), rajzolásban (37%) és társasjátékozásban (31%, mely 8 százalékpontos csökkenés 2013-hoz képest). Idegen nyelvek tanulásában 27%-uk, barkácsolásban 26%-uk, mások segítségével 24%-uk, számolásban 22%-uk, szervezésben és rejtvényfejtésben 20-20%-uk ügyes. 7 százalékponttal növekedett azoknak a gyerekeknek az aránya, akik modellezésben tartották magukat ügyesnek (8%).

2015-ben is a számítógép kezelését említették legtöbbször (48%). Ehhez szinte teljesen felzárkózott a csapatjáték, illetve a ház körüli munka, melyeket egyaránt 45%-45% említett. Szintén növekedett azok aránya, akik rajzolásban (41%), egyéni sportokban (42%), illetve társasjátékokban (41%) érzik ügyesnek magukat. Ez különben a modellezéstől eltekintve az összes területre elmondható. Jelentős a növekedés a mások segítése esetében, ezt most 32% jelölte. Az idegen nyelvek tanulásában 31% érzi magát tehetségesnek, barkácsolásban 29%, számolásban 26%, szervezésben illetve rejtvényfejtésben 22%-22%. A modellezésben tehetségesek aránya 8%-ról 7%-ra csökkent, ami nem jelentős változás. (lásd a 2.1.3.2. ábrát).

2.1.3.2. ábra: A tanulók készségei saját nézőpontjukból – „Miben vagy ügyes?” (százalék), 2012-2015

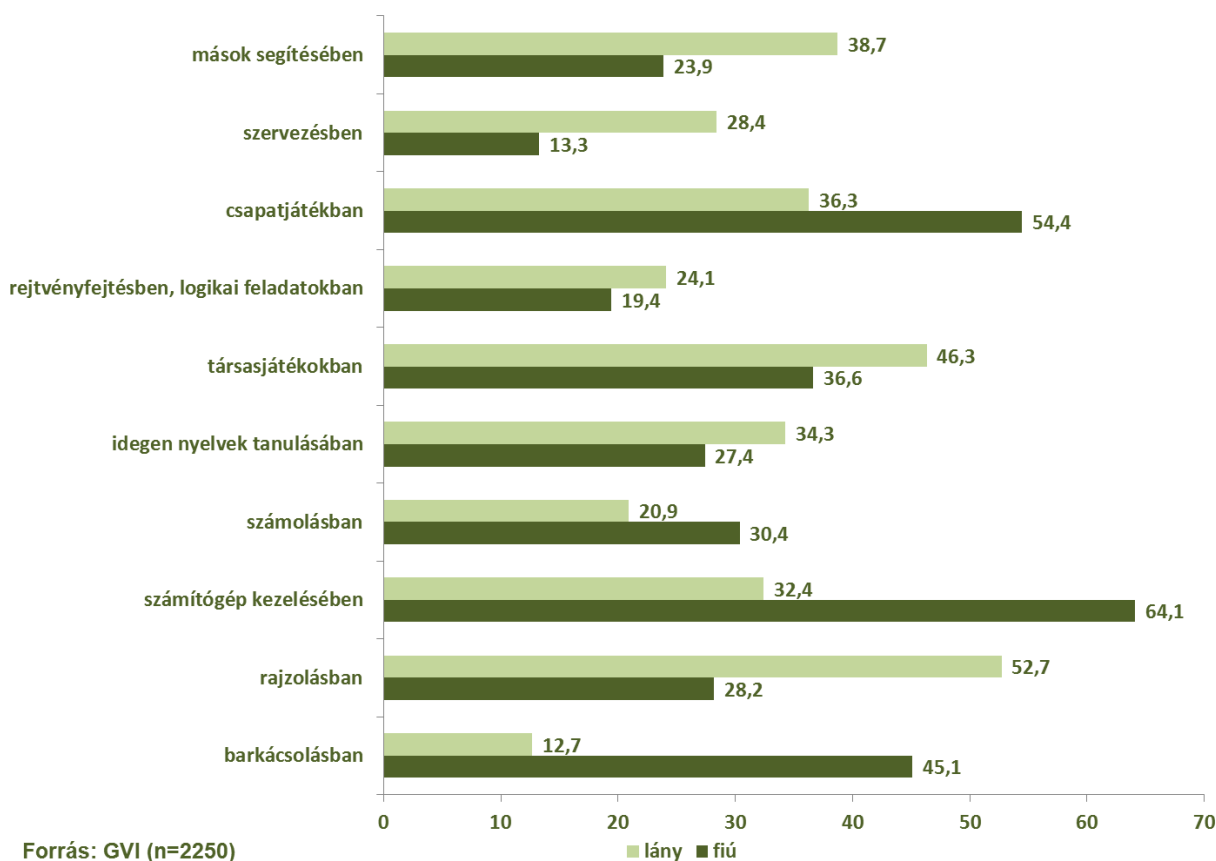

Forrás: GVI (2012: n = 1648, 2013: n=2967, 2014: n=3103, 2015: n=2259)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

A nemek szerinti bontás (lásd a 2.1.3.3. ábrát) azt mutatja, hogy a fiúk a lányokhoz képest jóval nagyobb arányban érzik magukat ügyesnek barkácsolásban, számolásban, számítógép kezelésben, valamint a csapatjátékokban. A lányok mások segítségében, szervezésben, rejtvényfejtésben, társasjátékokban, idegen nyelvek tanulásában és rajzolásban ügyesebbnek tartják magukat, mint a fiúk. Ez teljesen egybevág a 2014-es adatfelvétel eredményivel, azonban a számítógép kezelés és a számolás területén mutatott magabiztosságot illetően nőttek a nemek közötti különbségek.

2.1.3.3. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2015

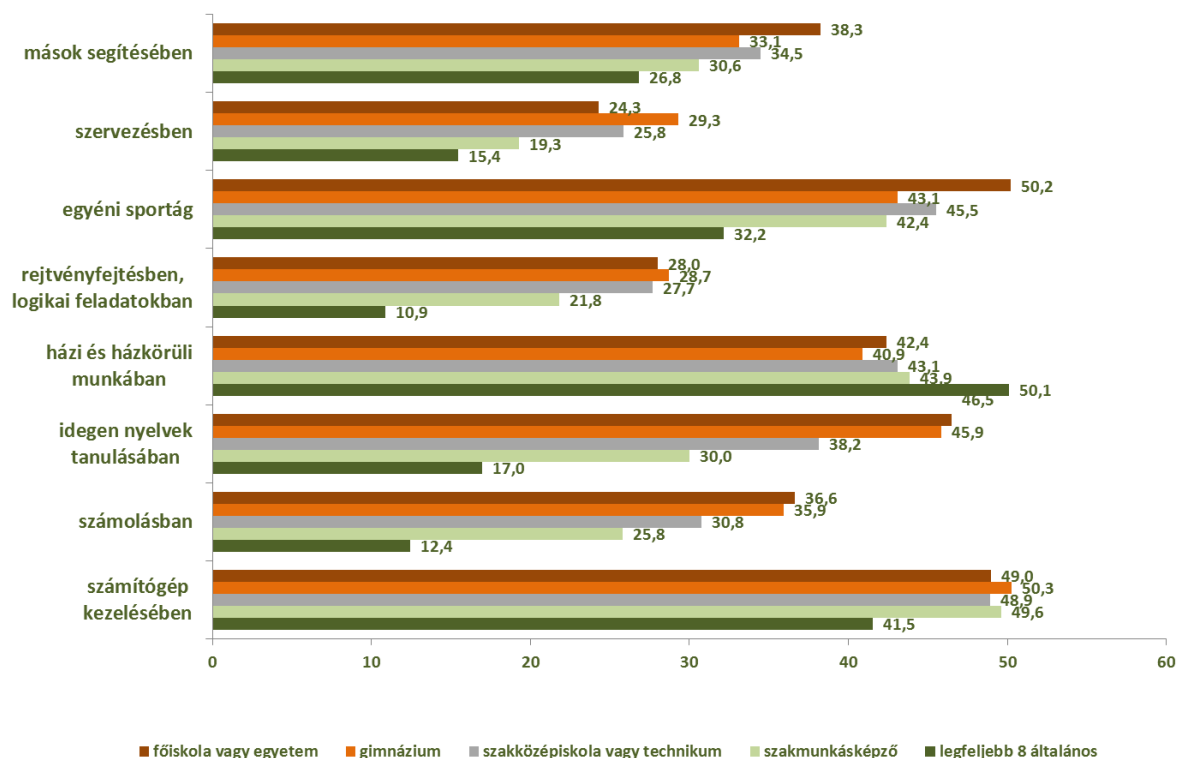

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

Több készség esetében szembeötlő, hogy minél magasabb a szülő iskolai végzettsége, a gyermeke annál nagyobb valószínűséggel tartja magát ügyesnek az adott területen – ilyen az idegen nyelvek tanulása, a számolás és az egyéni sportágak űzése és a mások segítése is. A házi és ház körüli munkák esetében fordított a helyzet: a legalacsonyabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják nagy százalékban ügyesnek magukat ezekben. Szervezésben, számítógép kezelésében illetve rejtvényfejtésben a

gimnáziumot végzettek gyermekei tartják magukat a legügyesebbnek. Ezek az eredmények nagyjából megegyeznek a korábban tapasztaltakkal, azzal az eltéréssel, hogy idén a mások segítségének területén is ki tudunk mutatni különbségeket. (A 2.1.3.4. ábrán csak a statisztikai értelemben jelentős különbséggel bíró szempontokat közöljük).

2.1.3.4. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők gyerekeinek megoszlása a szerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2015

Forrás: GVI (n=2052)

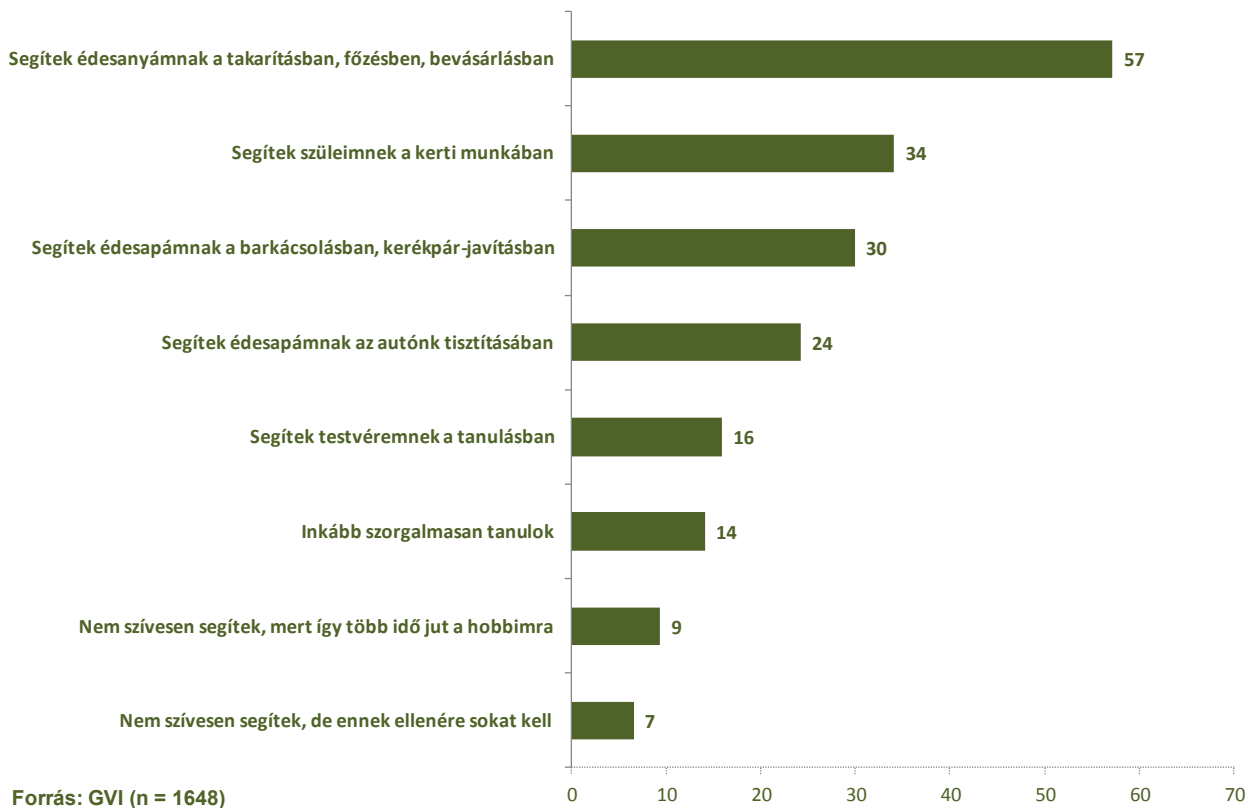
Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

A diákoktól azt is megkérdeztük, hogy milyen feladatokat végeznek szívesen otthon, miben szoktak segíteni, vagy ha nem szoktak, mire fordítják inkább idejüket. 2013-ban jelentősen változtattunk a kérdés formáján és válaszlehetőségein, ezért külön ábrán közöljük a 2012-es adatoktól, mivel ezekkel nem lehet összehasonlítani.

2012-ben a legtöbben a takarítást, főzést, bevásárlást említették (57%), majd a kerti munka következett (34%). Ezt a barkácsolásban, kerékpárjavításban nyújtott segítség követte (30%), valamint az autó tisztítása (24%). Kisebbségnek 16%-uk szokott segíteni a tanulásban. Kevesebben voltak, akik azt jelezték, hogy valamilyen okból nem

tudnak segíteni semmilyen feladatban. Inkább a tanulásra fordítja idejét a gyerekek 14%-a, hobbjára pedig 9%-uk. A tanulók 7%-a számolt be arról, hogy nem szívesen segít, mégis sok feladatot kell elvégeznie (lásd a 2.1.3.5. ábrát).

2.1.3.5. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2012

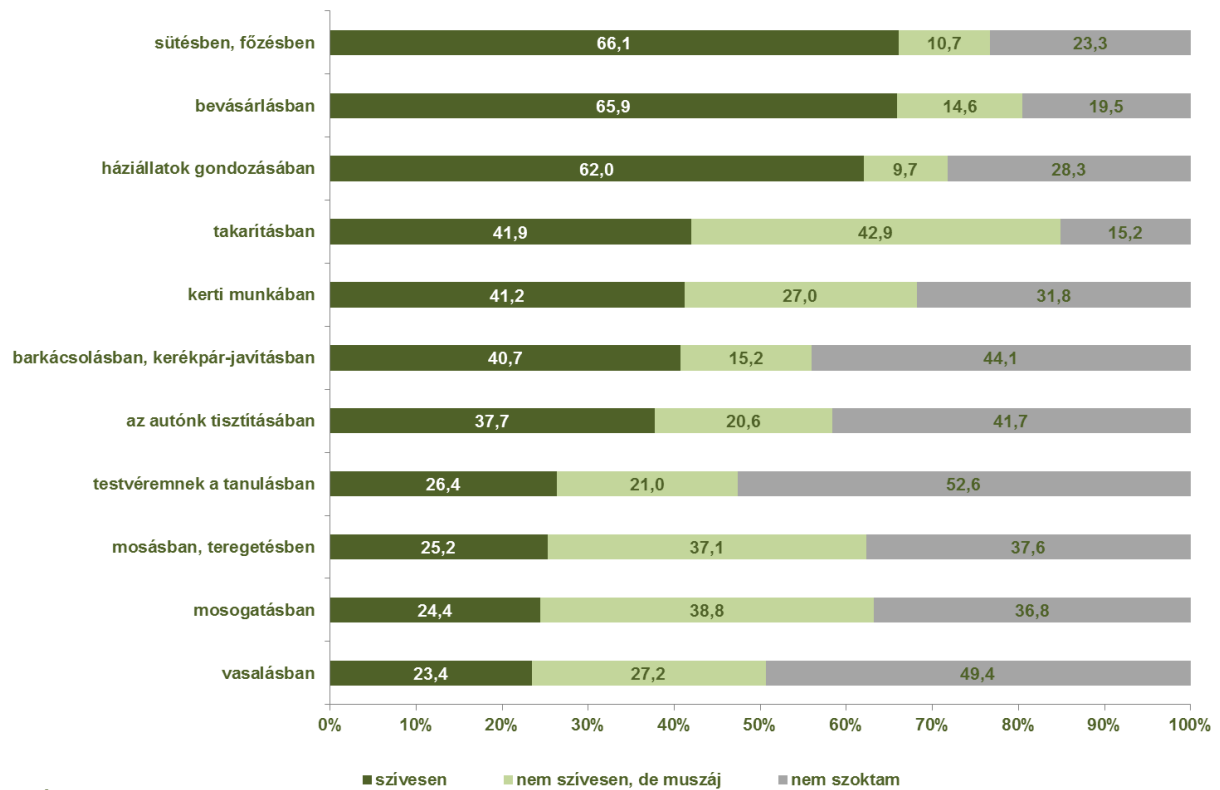

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2013-ban azt mutatták az adatok, hogy a legtöbb diák a sütés-főzésben (66%), a bevásárlásban (66%) és a háziállatok gondozásában (62%) segít szívesen szüleinek. A takarítás, a kerti munka, a barkácsolás és kerékpár-javítás 41-42% körében volt népszerű. Az autó tisztítását 38%-uk jelölte meg. Szívesen segített testvéreinek a tanulásban a diákok 26%-a, a mosásban, teregetésben 25%-uk, a mosogatásban 24% és a vasalásban mindössze 23%. A diákok azt is megjelölhették, hogy melyik az a munka, amelyben nem szívesen segítenek, de mégis muszáj. Itt első helyen állt a takarítás 43%-kal, második a mosogatás (39%), a harmadik legnépszerűtlenebb, de kötelező házimunka pedig a mosás és teregetés (37%). Összességében a legtöbben a

takarításban segítettek (a megkérdezettek 85%-a), a legkevésbé pedig a testvérüknek a tanulásban⁶ (47%) (lásd a 2.1.3.6. ábrát).

2.1.3.6. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2013

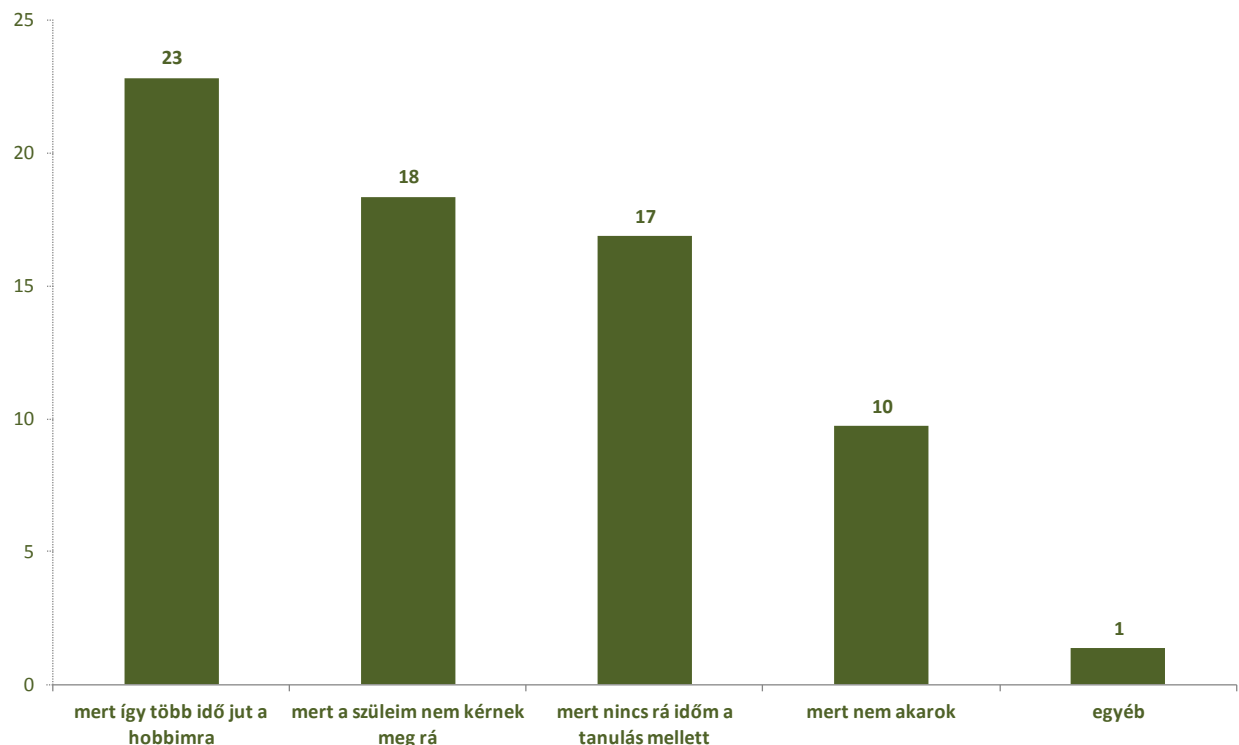

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

Azoktól, akik semmiben nem szoktak otthon segíteni, 2013-ban megkérdeztük ennek okát is. A 2.1.3.7. ábrán látható, hogy a legtöbben (23%) azért nem segítettek, hogy több időt tudjanak szánni a hobbijukra. 18%-uk azért nem segített, mert a szülei soha nem kérték meg erre, 17%-uknak nem jutott erre ideje a tanulás mellett, 10%-uk nem akart segíteni és 1%-uk egyéb okot írt.

⁶ Az alacsony értéket többek között az is okozza, hogy nem minden megkérdezettnek van fiatalabb testvére, akivel együtt is él.

2.1.3.7. ábra: Azon tanulók megoszlása az okok szerint, akik nem szoktak otthon segíteni (százalék), 2013

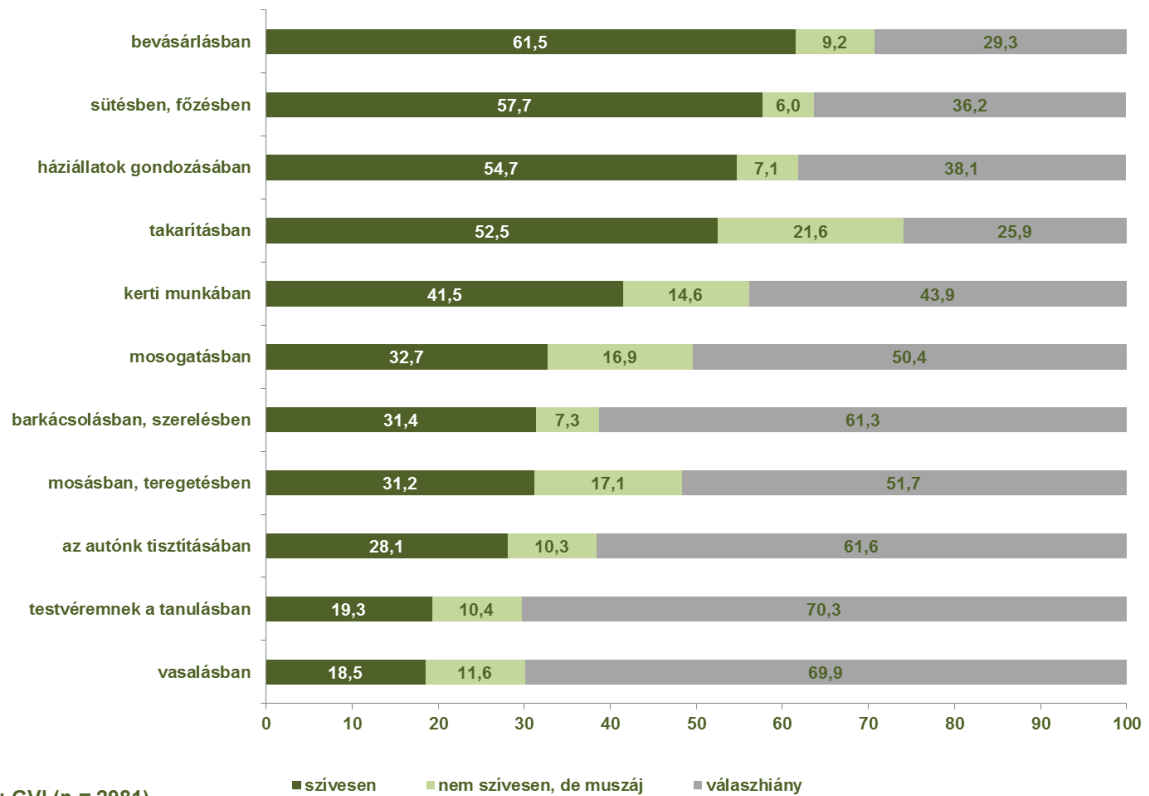
Forrás: GVI (n = 2967)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2014-ben a diákok 98%-a jelezte, hogy szokott otthon segíteni. Ezután meg kellett jelölniük, hogy egy adott tevékenységet szívesen végeznek, vagy csak azért, mert muszáj. Aki nem jelölt meg semmit (2.1.3.8. ábrán válaszhiányként jelölve), arról feltételezhetjük, hogy nem szokott segíteni az adott feladatban. 2013-hoz képest a következő feladatoknál csökkent jelentősen azoknak a diákoknak az aránya, akik szívesen végzik: sütés-főzés (8 százalékponttal), háziállatok gondozása (7 százalékponttal), barkácsolás és autómosás (10-10 százalékponttal), testvér segítése tanulásban (7 százalékponttal). Növekedett viszont azoknak az aránya, akik szívesen takarítanak és mosnak vagy mosogatnak. A legnépszerűbb házimunkák idén a bevásárlás, a sütés-főzés, és a háziállatok gondozása, melyet rendre a gyerekek 62, 58 illetve 55%-a végez szívesen, és 10% alatti azoknak az aránya, akik csak kötelességből segítenek ezekben. A takarításban is szívesen segít a tanulók több, mint fele, ugyanakkor azok is sokan vannak (22%), akik csak azért takarítanak, mert muszáj. Kerti munkákban szívesen segít a tanulók 42%-a, és csaknem harmaduk szokott örömmel segíteni mosogatásban (33%), barkácsolásban (31%), mosásban (31%) illetve

autótisztításban (28%). Testvérének 19%-uk segít szívesen tanulni, és szintén 19%-uk szeret a vasalásban részt venni.

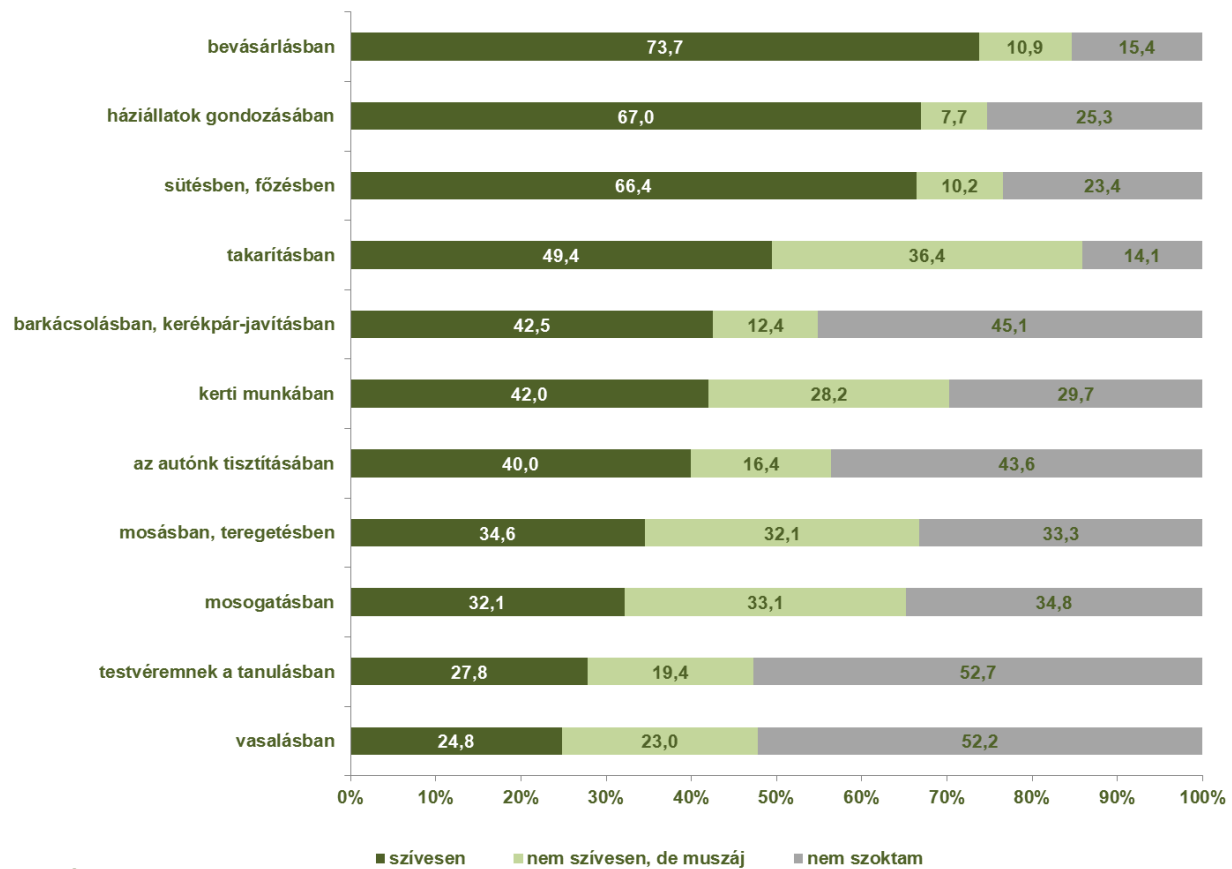
2.1.3.8. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2014

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

A 2015-ös évben a tanulók 94%-a végzett valamilyen házimunkát és általánosságban elmondható, hogy nőtt a házimunkát szívesen végzők aránya. A bevásárlást 74% végzi szívesen, a háziállatok gondozását és a sütés-főzést 67% illetve 66%. Legnagyobb arányban a takarításban vesznek részt a tanulók (86%), azonban ezt a tevékenységet sokan csak azért csinálják, mert muszáj (36%). A barkácsolás illetve az autó tisztítás népszerűsége jelentősen nőtt (31%-ról 43%-ra, illetve 28%-ról 40%-ra) és ugyan kisebb mértékű, de szintén jelentős különbség, hogy a vasalást és a testvér tanulásának segítését is többen végzik most szívesen, mint tavaly. A többi tevékenység esetében nem változott jelentősen az azt szívesen végzők aránya. Ugyanakkor a muszájból segítők aránya több (szinte minden) tevékenység esetében megnőtt, ilyen a mosogatás, a mosás, kerti munkák, vasalás, testvér segítése, autó tisztítása.

2.1.3.9. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2015

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

Az otthoni segítségnyújtás jelentős nemek szerinti eltéréseket mutatott a korábbi években is. 2015-ben a tavalyi eredményekhez hasonlóan a legtöbb házimunkában a lányok szívesebben segítenek a fiúknál, ez alól kivétel az alábbi három munka:

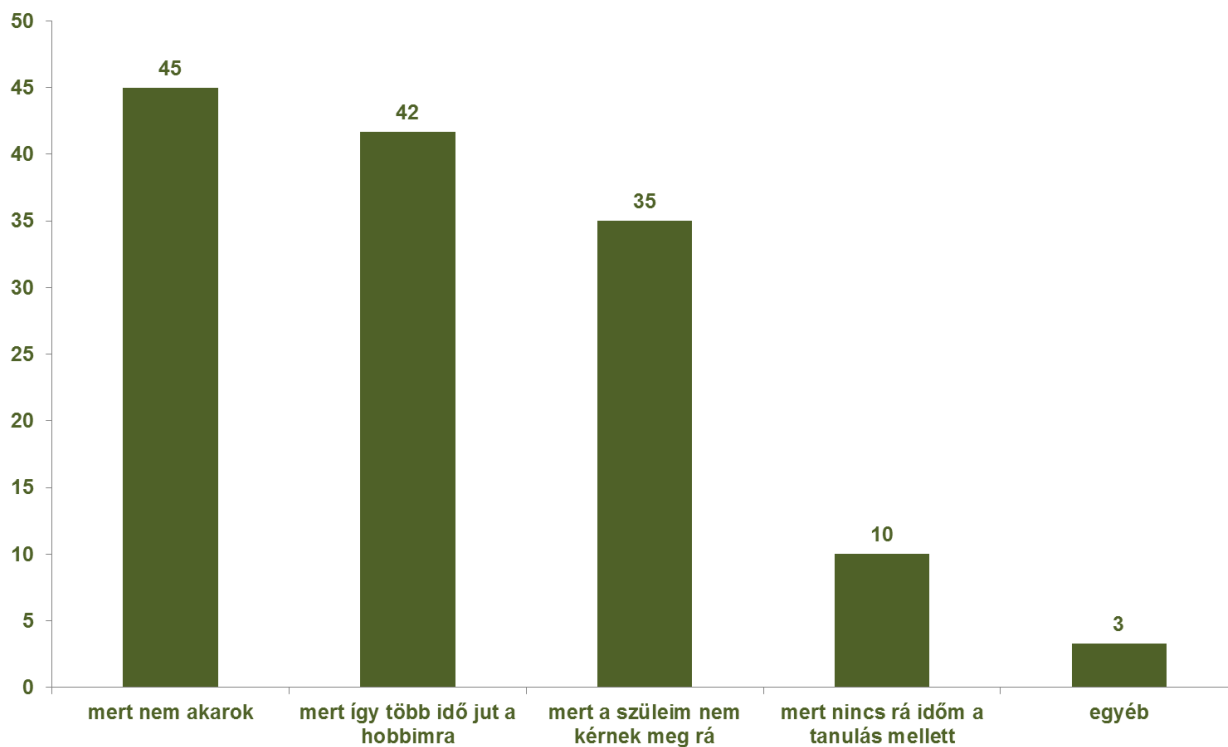
- barkácsolásban, szerelésben a fiúk 58%-a segít szívesen, a lányok körében csak 24%
- az autó tisztításában a fiúk közül 44%, a lányok körében 33% segít szívesen
- kerti munkában a fiúk közül 43%, a lányok közül 38% segít szívesen

A lányok sokkal szívesebben segítenek sütésben, főzésben (fiúk 48%, lányok 80%) és bevásárlásban (fiúk 62%, lányok 80%). Szintén a lányok az aktívabbak a takarításban (fiúk 37%, lányok 59%), a testvérüknek a tanulásban nyújtott segítségben (fiúk 22%, lányok 32%), a mosásban, teregetésben (fiúk 19%, lányok 48%), a mosogatásban (fiúk

19%, lányok 43%), a vasalásban (fiúk 12%, lányok 35%) és a háziállatok gondozásában (fiúk 62%, lányok 67%).

2014-ben mindössze 60 diák (az összes diák 2%-a) válaszolt úgy, hogy semmiben nem szokott otthon segíteni, és csak őket kérdeztük meg indokaikról. A legtöbben azért nem segítenek, mert nem akarnak (45%), mert a hobbijukkal szeretnének foglalkozni (42%) illetve mert szüleik nem kérik meg erre (35%). 10%-uknak nincs ideje a tanulás mellett, és 2-en említettek egyéb indokot (2.1.3.10 ábra)

2.1.3.10. ábra: Azon tanulók megoszlása az okok szerint, akik nem szoktak otthon segíteni (százalék), 2014

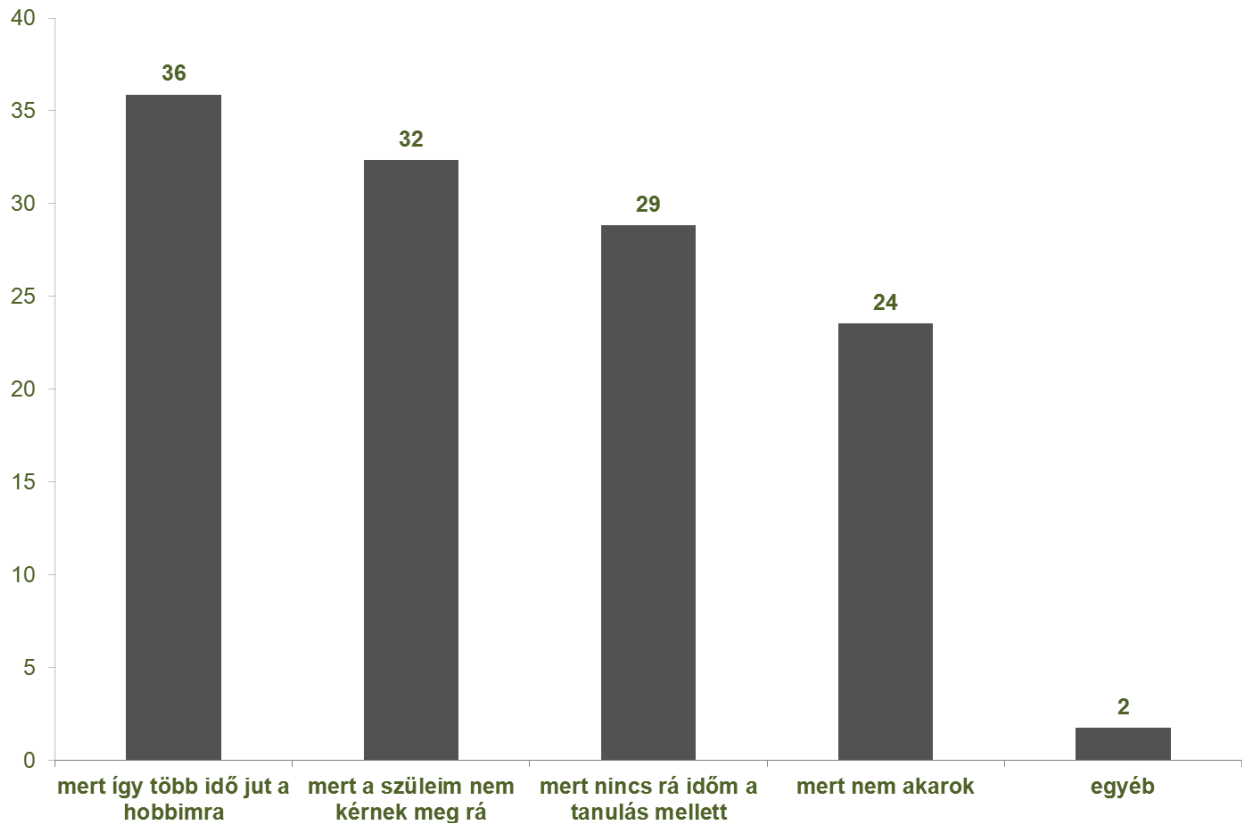

Forrás: GVI (n = 60)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2015-ben 170 diák (az összes diák 7%-a) válaszolt úgy, hogy semmiben nem szokott otthon segíteni, és csak őket kérdeztük meg indokaikról. A legtöbben azért nem segítenek, mert a hobbijukra szánják az időt (36%), vagy a szüleik nem is kérik meg őket a segítségre (32%) illetve nincs idejük a tanulás mellett (29%) és 24%-uk nem akar segíteni. (2.1.3.11 ábra)

2.1.3.11. ábra: Azon tanulók megoszlása az okok szerint, akik nem szoktak otthon segíteni (százalék), 2015

Forrás: GVI (n = 170)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2.1.4. Munkával kapcsolatos tervek

Az alábbiakban a tanulók munkával kapcsolatos elképzeléseit járjuk körül, melyek szoros összefüggésben állnak továbbtanulási terveikkel. A tanulók vágyott jövőbeli foglalkozásával kapcsolatos kérdést 2013-tól kibővítve tettük fel, hogy teljesebb képet kapjunk a diákok ambícióiról, érdeklődési területéről. A diákok több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

2012-ben azt mutatták az adatok, hogy a diákok körében legkívánatosabbak a számítógéppel végzett (27%) és az irodai (22%) munkák. Szintén sokan jelezték, hogy szeretnének gyakorlatias feladatot végezni, mint a sütés, főzés (26%); a lakások, házak tervezése és építése (19%), vagy a gépek szerelése (17%). Az emberekkel való folyamatos kapcsolatot igénylő munkák közül a kereskedelem, adásvétel volt a legnépszerűbb (12%), majd a betegápolás (10%), végül a tanítás (9%) következett. Szintén ennyien (9%) foglalkoznának növényekkel, és a fémekkel való munka is

ugyanennyi gyereket érdekelt 2012-ben. Hangszereken a gyerekek 10%-a játszana. Kevésbé volt népszerű az autóbusz- és kamionvezetés (6%), a bútorkészítés (4%) és a pék szakma (3%).

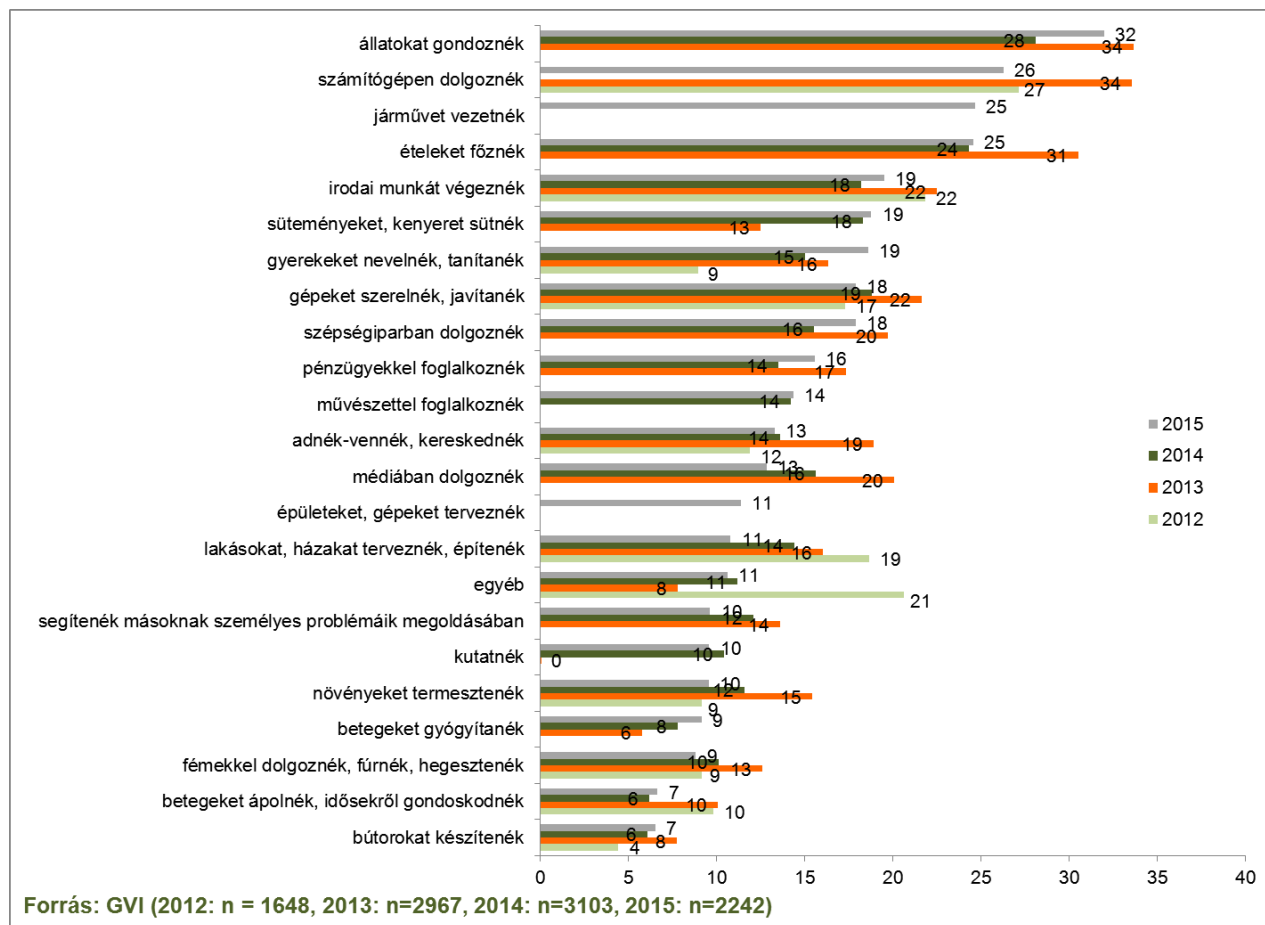
A 2013-ban az állatgondozás és a számítógépes munka volt a legnépszerűbb a diákok körében (34-34%). A számítógépen végzett munka népszerűsége 7 százalékponttal nőtt 2012-höz képest. Szakácsnak a diákok 31%-a készült, irodai munkát és gépszerelést és –javítást pedig 22%-uk végzett volna szívesen. Kreativitást igénylő területen tervezett dolgozni 21%-uk, a médiában és a szépségiparban pedig 20-20%-uk. A kereskedelem 19%-ukat érdekelte (2012-ben 12%), a pénzügyi munkák pedig 17%-ukat. Gyerekek nevelésével, tanításával 16%-uk foglalkozott volna szívesen (2012-ben 9%), és szintén 16%-uk lett volna szívesen építész vagy lakberendező (2012-ben 19%). Növénytermesztéssel a megkérdezettek 15%-a foglalkozott volna (2012-ben 9%), mások személyes problémájának megoldásában pedig 14%-uk segített volna szívesen (pl. pszichológusként vagy szociális munkásként). A fémmegmunkáláshoz kapcsolódó szakmák a diákok 13%-át vonzották (2012-ben 9%), péknek vagy cukrásznak pedig 13%-uk állt volna. Autóbust, kamiont 12%-uk vezetett volna szívesen (ami 6 százalékpontos növekedés a 2012-es adathoz képest). A betegápolással 10%-ukat érdekelte, bútorasztalosnak 8%-uk, orvosnak 6%-uk készült, kutatónak pedig mindössze egy fő. Egyéb választ a megkérdezettek 8%-a adott, ők a leggyakrabban rendőri munkára, illetve sportolói pályára vágytak. Emellett többek között megemlítették még az alábbi szakmákat is: színész, erdész, táncos, mérnök, vegyész, jogász, idegenvezető, katona, régész, pincér.

2014-ben csaknem minden szakmánál csökkent azon diákoknak az aránya, akik szívesen űznék azt, a foglalkozások népszerűségének sorrendje azonban kevésbé változott. Ez annak is betudható, hogy míg 2013-ban átlagosan 3,5 szakmát jelöltek meg a diákok, addig 2014-ben kevesebbet, 3,1-et. Ez azt mutatja, hogy világosabb elképzelése volt a diákoknak jövőbeli foglalkozásukról. Három foglalkozás esetében azonban ennek ellenére is növekedést tapasztaltunk: beteget gyógyítana a diákok 8%-a (2 százalékpontos növekedés), süteményeket vagy kenyeret sütné 18%-uk (5 százalékpontos növekedés) és kutató lenne 10%-uk (10 százalékpontos növekedés). Idén is a számítógépes munka, az állatgondozás és az ételek főzése voltak a legnépszerűbb foglalkozások – rendre 29, 28 illetve 24% jelölte meg ezeket. Ezt követi a gépek szerelése javítása (19%), a már említett sütemény vagy kenyér készítés illetve az irodai munka (18%). Médiában illetve a szépségiparban 16-16%-uk dolgozna. 10 és 15%

között mozgott a következő szakmákat megjelölő tanulók aránya: tanítás, gyereknevelés (15%), építészet (14%), művészet (14%), kereskedelem (14%), pénzügyekkel való foglalkozás (12%), növénytermesztés (12%), kutatás (10%), autóbusz- vagy kamionvezetés (10%) és fémek megmunkálása (10%). A növekedés ellenére a legkevésbé népszerű szakmák között van a betegek gyógyítása (8%), a betegek ápolása (6%) és a bútorkészítés (6%) mellett. Egyéb választ jelölt meg a tanulók 11%-a, a tavalyihoz hasonlóan köztük a legtöbben rendőri pályára vágnak. Ezen kívül többen említették az énekes, sportoló és a jogász szakmát.

A 2015-ös lekérdezésben a korábbi „autóbust, kamiont vezetnék” megfogalmazást lecseréltük a „járművet vezetnék” megfogalmazásra, illetve bevezettük az „épületeket, gépeket terveznék” válaszlehetőséget. Az két új válaszlehetőség rendre 26 illetve 11 százalékos népszerűséget mutatott. A többi lehetőséget nagyjából ugyanolyan arányban jelölték a tanulók, mint tavaly: 3 százalékpont alatti eltérések fordultak elő a tavalyi és ideai eredmények között. Ez alól kivétel, hogy a „gyerekeket nevelnék, tanítanék” lehetőséget jelölők aránya 15%-ról 19%-ra nőtt, illetve a „lakásokat, házakat terveznék, építenék” opciót jelölők aránya 14%-ról 11%-ra csökkent. Az eredményeket a 2.1.4.1 ábra mutatja. Az ábrán csak azokat a foglalkozásokat tüntettük fel, melyeket 2015-ben is szerepeltek a lekérdezésben.

2.1.4.1. ábra: A tanulók megoszlása későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei szerint (százalék), 2012-2015

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

A munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős, nemek szerinti eltéréseket mutatnak (lásd a 2.1.4.1. táblázatot). A nemek közti különbségek a legtöbb foglalkozás esetén enyhén mérséklődtek 2013-hoz képest. Az adatok azt mutatják, hogy a gépszerelés (a fiúk 36%-a jelölte meg ezt a lehetőséget, a lányoknak pedig 1%-a), a fémmegmunkálás (fiúk 20%, lányok 0,3%), a gépjárművezetés (fiúk 19%, lányok 1%) és a bútorasztalosság (fiúk 11%, lányok 1%) a leginkább fiúkat vonzó szakmák. Emellett a fiúkat jobban érdeklik a számítógépen végezhető munkák, mint a lányokat (fiúk 43%, lányok 15%). Továbbá kereskedőnek is több fiú menne, mint lány (fiúk 18%, lányok 9%) és építésznek is (fiúk 16%, lányok 13%). Növényeket is inkább a fiúk termesztenének (fiúk 13%, lányok 10%).

A 2014-es adatok szerint a lányok körében jóval népszerűbb a szépségiparban végzett munka, mint a fiúk között (fiúk 2%, lányok 30%), a tanítás (fiúk 9%, lányok 27%) és a személyes problémák megoldásában nyújtott segítség (fiúk 4%, lányok 26%). Emellett szakácsnak is jóval több lány készül (fiúk 19%, lányok 30%) és a médiában is

több lány helyezkedne el (fiúk 12%, lányok 20%). Irodai munkát is több lány végezne, mint fiú (fiúk 13%, lányok 24%). Művészettel foglalkozna a lányok 22%-a, míg a fiúk között csak 7% ez az arány. Péknek, vagy cukrásznak készül a lányok közül 27%, a fiúk közül pedig csak 910%. Ápolónak a fiúk 2%-a menne, a lányok közül pedig 11%, orvosnak pedig a fiúk 3%-a, míg a lányok közül 13%. Az állatgondozás is a lányok között népszerűbb (fiúk 23% lányok 34%). Nemek szerint kiegyenlített érdeklődés jellemezte a pénzügyi munkákat (fiúk 13%, lányok 14%) és a kutatómunkát (fiúk 11%, lányok 10%).

2015-ben hasonló nemek szerinti eltéréseket találhatunk. Egy válaszlehetőség esetén átlagosan 15 százalékpont különbség van az azt bejelölő fiúk aránya és a lányok aránya között. Ennél lényegesen nagyobb eltéréseket is találhatunk, legnagyobb eltéréseket mutat a „gépeket szerelnék, javítanék” (fiúk 35%, lányok 2%), a szépségipar (fiúk 1%, lányok 34%), a „számítógéppel foglalkoznék” (fiúk 44%, lányok 10%), a „járművet vezetnék” (fiúk 42%, lányok 8%), a „süteményeket, kenyeret sütnék” (fiúk 9%, lányok 28%) és a művészettel foglalkoznék (fiúk 6%, lányok 23%). Ugyanakkor kiegyensúlyozott szakmákra is lehet példát mondani, a fiúknak és a lányoknak szinte azonos aránya jelölte a pénzügyi tevékenységet, a növénytermesztést és a tudományos tevékenységet.

2.1.4.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei nemek szerint, 2015

	Fiúk				Lányok			
	Említette		Nem említette		Említette		Nem említette	
	Eset-szám	Százalék	Eset-szám	Százalék	Eset-szám	Százalék	Eset-szám	Százalék
gépeket szerelnék, javítanék	382	35	710	65	23	2	1118	98
fémekkel dolgoznák, fűrnék, hegesztenék	186	17	906	83	11	1	1130	99
számítógéppel foglalkoznék	480	44	612	56	114	10	1027	90
ételeket főznék	186	17	906	83	365	32	776	68
betegeket ápolnák, idősekről gondoskodnák	33	3	1059	97	114	10	1027	90

betegeket gyógyítanék	55	5	1037	95	148	13	993	87
lakásokat házakat építenék	186	17	906	83	57	5	1084	95
épületeket, gépeket terveznék	218	20	874	80	34	3	1107	97
bútorokat készítenék	131	12	961	88	11	1	1130	99
járművet vezetnék	459	42	633	58	91	8	1050	92
irodai munkát végeznék	153	14	939	86	285	25	856	75
süteményeket, kenyeret sütnék	98	9	994	91	319	28	822	72
gyerekeket nevelnék, tanítanék	76	7	1016	93	342	30	799	70
növényeket termesztenék	109	10	983	90	103	9	1038	91
állatokat gondoznák	295	27	797	73	422	37	719	63
szépségiparban dolgoznák	11	1	1081	99	388	34	753	66
adnák-vennék, kereskednék	186	17	906	83	114	10	1027	90
művészettel foglalkoznák	66	6	1026	94	262	23	879	77
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák	164	15	928	85	183	16	958	84
segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában	55	5	1037	95	160	14	981	86
médiában dolgoznák	120	11	972	89	160	14	981	86
kutatnék, tudománnyal foglalkoznák	109	10	983	90	103	9	1038	91

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

Azt is megvizsgáltuk, hogy a tanulók milyen foglalkozásokat jelölnek meg jellemzően együtt. Erre a faktoranalízis módszerét alkalmaztuk⁷. A faktoranalízis alkalmas arra, hogy az egyes válaszok mögött lévő mögöttes (látens) összefüggéseket, tényezőket feltárjuk. Például tegyük fel, hogy csak három foglalkozásra kérdezzük rá: az orvosra, az ápolóra, és a tudományos kutatóra. Ha azt látjuk, hogy azok a tanulók, akik szívesen lennének orvosok, általában szívesen lennének ápolók is, viszont az, hogy megjelöli-e a tudományos kutató választ, ettől független, akkor valószínűleg két faktort fogunk találni. Feltételezhetjük, hogy egy mögöttes motiváció (itt a betegekkel való foglalkozás) áll az orvos és az ápoló foglalkozás választása mellett (első faktor), míg egy másik motiváció a tudományos kutatóvá válás mögött (második faktor). Ha viszont a diákok jellemzően megjelölnék mindhárom foglalkozást, akkor a faktoranalízis csak egy mögöttes faktor jelenlétét mutatná ki. Ebben az esetben a mögöttes motiváció lehet pl. a továbbtanulás általános igénye.

A faktoranalízis eredményeit a 2.1.4.2. táblázat mutatja: látható, hogy hét darab mögöttes faktort találtunk. A táblázatban található számok az egyes válaszokhoz tartozó faktorsúlyok – egy változóhoz tartozó faktorsúly 0 és 1 között mozoghat, és minél nagyobb, a változó annál inkább kapcsolódik az adott faktorhoz.⁸ Tekintsük például a hatodik, „mezőgazdasági munkák”-nak elnevezett faktort. Látjuk, hogy három változó (növényeket termeszténék, állatokat tenyésztenék, adnék-vennék, kereskednék) mellett szerepel valamilyen érték ennek a faktornak az oszlopában. Ezt úgy interpretálhatjuk, hogy ezt a három foglalkozást viszonylag gyakran választják együtt a gyerekek. Itt az összekötő kapocs a különböző foglalkozások között, hogy mindegyik valamilyen mezőgazdasági vagy azzal rokon szakma – innen származik a faktor neve. Azt, hogy az „állatokat gondoznék” válasznak 0,77 a faktorsúlya, míg a „adnék-vennék, kereskednék” válasznak kevesebb, 0,42, úgy értelmezhető, hogy aki az „állatokat gondoznék” választ jelölte, azt nagyobb valószínűséggel mozgatta a szellemi foglalkozás motivációja, mint azokat, akik a „adnék-vennék, kereskednék” választ jelölte.

A mögöttes faktorok alapján tehát hét foglalkozáscsoportot különböztettünk meg. Az első csoportba a szakmunkás/mérnöki foglalkozások tartoznak: fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék; bútorokat készítenék; lakásokat, házakat építenék; épületeket, gépeket terveznék. A következő csoportba, melyek emberekkel foglalkozó munkáknak neveztünk

⁷ A módszer rövid leírását lásd: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Faktoranal%C3%ADzis>

⁸ Megegyezés szerint, ha egy változónak 0,25-nél kisebb a faktorsúlya, akkor azt nem tekintjük az adott faktor alkotóelemének, ezért a 0,25-nél kisebb értékeket nem szerepeltetjük a táblázatban.

el, tartoznak a: betegeket gyógyítanék; betegeket ápolnék, idősekről gondoskodnék; gyerekeket nevelnék, tanítanék; segítenék mások személyes problémáinak megoldásában. A harmadik csoportba, melyet egyéni/kis vállalkozásként művelhető szakmunkák nevezünk a gépeket szerelnék, javítanék; a számítógéppel foglalkoznák; és a járművet vezetnék került. A következő csoportba, melyet gasztronómiai munkáknak nevezünk, a szakács és pék, cukrász szakmák tartoznak. A harmadik csoportba a betegápolási munkák tartoznak: az ápoló és az orvos. Az ötödik csoportba a fehérgalléros munkák kerültek, vagyis a pénzügyi és az irodai munkák. Az hatodik csoportba a mezőgazdasághoz köthető foglalkozások tartoznak: állatgondozás és növénytermesztés, valamint az „adnék-vennék kereskednék”. A faktoranalízis az utolsó csoportba a következő munkákat sorolta: művészettel foglalkoznák, médiában dolgoznák, kutatnék. Mind a három foglalkozásban fontos elem lehet a kreativitás, így ezeket kreatív foglalkozásoknak fogjuk nevezni.

Az, hogy sikerült hét jól elkülönülő faktort találni, jól mutatja, hogy a tanulók nem találomra jelölgettek olyan foglalkozásokat, amelyek valamiért tetszenek nekik. Valamilyen tág elképzelésük már van jövőbeli szakmájukról, és jellemzően ehhez az elképzeléshez illeszkedő, valamilyen szempontból hasonló 2-4 szakmát jelölték meg. Kivételt képez ez alól a szépségipari munka – ez a szakma nem tartozik egyértelműen egyik csoporthoz sem, tehát a diákok a többi választásuktól függetlenebbül vonzódnak vagy nem vonzódnak ehhez a szakmához.

2.1.4.2. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveinek csoportosítása (a faktorelemzés eredményei), 2015

	szak- munka	ember- ekkel foglal- kozó munkák	egyéni/ki- s vállalkoz- ásként művel- hető szak- munkák	gasztro- nómiai	fehér- galléros	mező- gazdaság	kreatív: művé- szet, média, kutatás
gépeket szerelnék, javítanék			0,67				
fémekkel dolgoznák, fűrnék, hegesztenék	0,58						
számítógéppel foglalkoznák			0,72				
ételeket főznék				0,87			
betegeket ápolnák, idősekről gondoskodnák		0,79					
betegeket gyógyítanák		0,75					
lakásokat házakat építenék	0,71						
épületeket, gépeket terveznék	0,56						
bútorokat készítenék	0,68						
járművet vezetnék			0,63				
irodai munkát végeznék					0,72		
süteményeket, kenyeret sütnék				0,86			
gyerekeket nevelnék, tanítanák		0,43					
növényeket termesztenék						0,70	
állatokat gondoznák						0,77	
szépségiparban dolgoznák						0,42	
adnék-vennék, kereskednék							0,65
művészettel foglalkoznák					0,77		
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák		0,55					

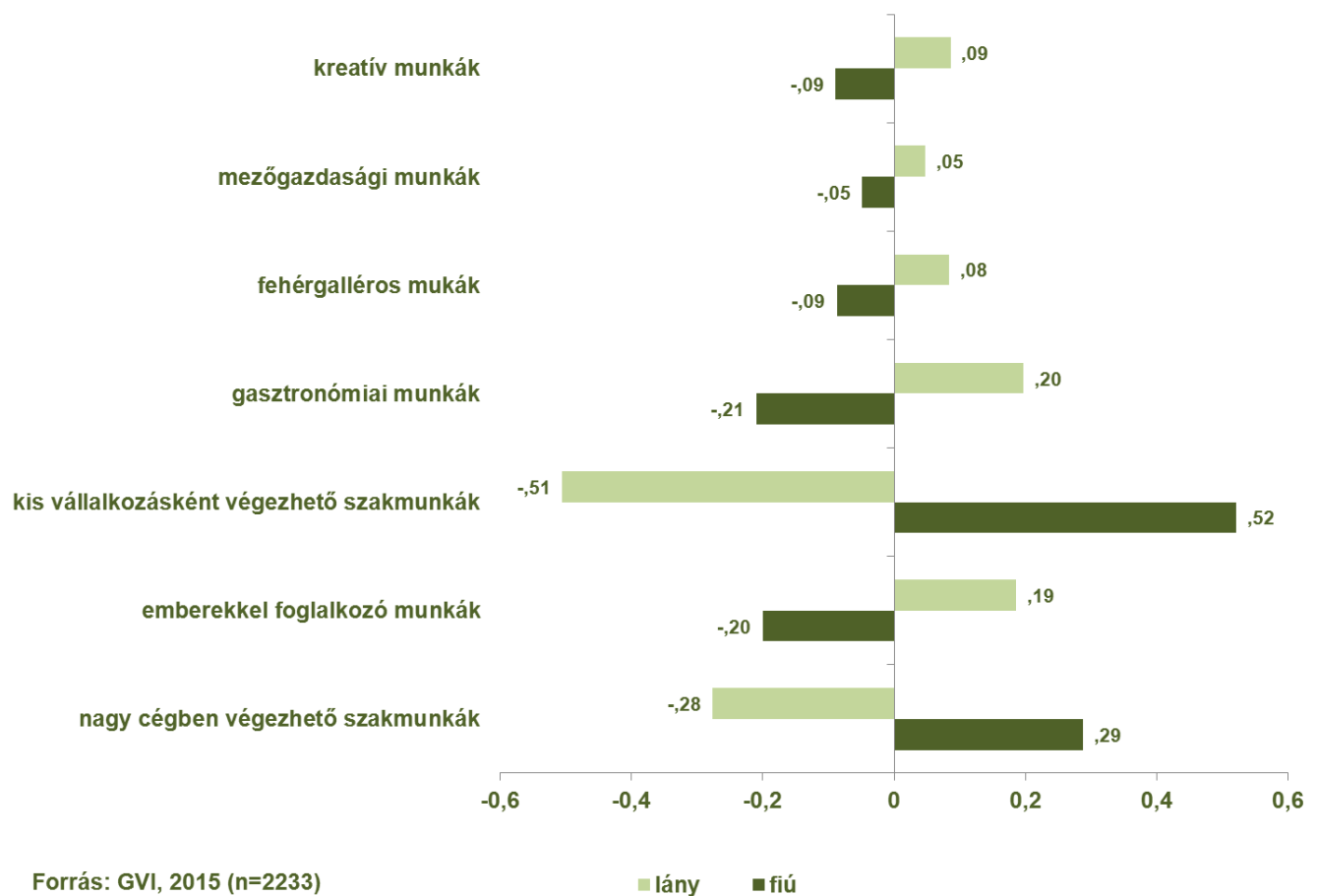
segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában		0,60
médiában dolgoznék		0,59
kutatnék, tudománnyal foglalkoznék	0,67	

Megjegyzés: A faktorok által magyarázott varianciarányad: 52,8%

A faktoranalízis előnye, hogy minden diákhoz hozzárendelhetünk ún. faktorszór-értékeket. Minden foglalkozáscsoportba tartozik egy faktorszór, mely annál magasabb az egyes válaszadóknál, minél inkább az adott csoportba tartozó foglalkozásokat jelölték meg. (A faktorszór átlagos értéke 0.) Például egy olyan diák, aki csak az ételek főzését és a sütemények sütését jelölte meg, a gasztronómiai munkáknál magas faktorszórt fog kapni, az összes többinél alacsonyab. Egy olyan tanuló, aki az ételek főzését és a számítógépes munkát jelölte meg, a gasztronómiai munkáknál kissé alacsonyabb, a fehérgalléros munkáknál kissé magasabb faktorszórral rendelkezik, mint az előbbi diák. A következőkben nemek, az apa iskolai végzettsége, az apa foglalkozása, megye és régió szerint vizsgáljuk meg, hogy hogyan alakulnak ezek az értékek, tehát a különböző csoportokban mennyire népszerűek az adott szakmacsoportok.

Jól mutatja a 2.1.4.2. ábra, hogy ahogy korábban is tapasztaltuk, a fiúk és a lányok között nagy a különbség szakmaválasztás szempontjából. A legszembetűnőbb különbséget a szakmunkák csoportjainál látjuk: ezeket jóval szívesebben választják a fiúk. A lányok inkább választanak emberekkel foglalkozó, gasztronómiai vagy kreatív munkát, a legnagyobb nemek közti különbséget ezek közül a kreatív munka esetében tapasztaltuk. A mezőgazdasági illetve a fehérgalléros munkák esetében nincs nagy nemek szerinti különbség, ezeket nagyjából ugyanolyan szívesen választanák a lányok és a fiúk is. A nemenkénti szóró átlagok a 2.1.4.2 ábrán láthatók.

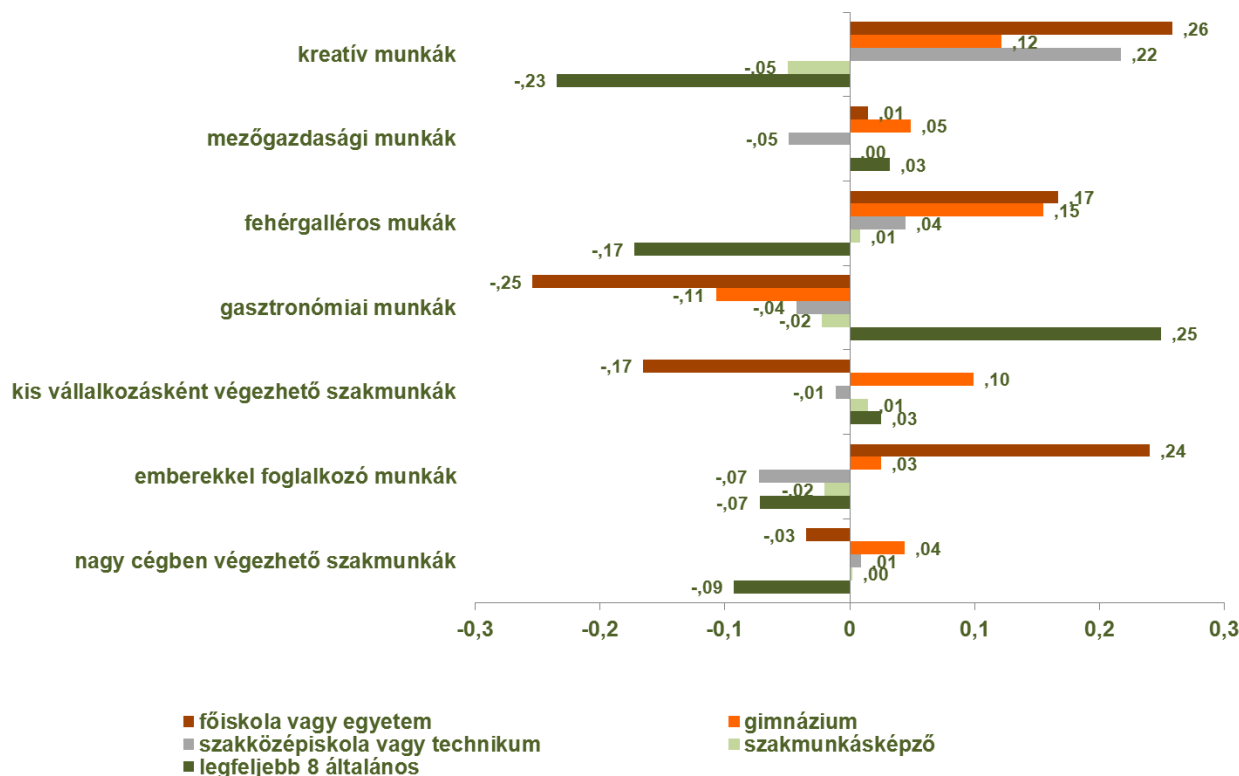
2.1.4.2. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége nemenként, 2015

A pályaválasztást az apa iskolai végzettsége is jól láthatóan befolyásolja (lásd az 2.1.4.3. ábrát). Ha főiskolai/egyetemi végzettsége van egy tanuló apjának vagy gondviselőjének kevésbé valószínű, hogy szakmunkát választ: a diplomás apák gyerekei rendkívül kevésbé szeretnék ilyen munkákat végezni. A gasztronómiai munkáknál még egyértelműbb a tendencia: minél alacsonyabb az apa iskolai végzettsége, gyermeke annál inkább választ magának gasztronómiai munkát, és a legalacsonyabb iskolai végzettségű apák gyerekei között kiugróan népszerű ez a pálya. Az emberekkel foglalkozó munkák viszont főként a főiskolát vagy egyetemet végzettek gyerekeinek imponálnak, legkevésbé pedig a szakmunkásképzőt vagy 8 általánost végzettek gyermekeinek. A fehérgalléros munkák iránt intenzívebb az érdeklődés a legalább érettségivel rendelkező apák gyerekei között, és kiugróan alacsony a legfeljebb 8 általánost végzett apák gyermekeinél. Kreatív munkákat leginkább a főiskolát vagy egyetemet végzettek, legkevésbé a 8 általánost végzettek gyerekei választanának. Ezen kívül átlagon felüli az érdeklődés a kreatív munkák irányában az érettségivel rendelkező illetve a technikumot végzett szülők gyerekeinek körében, és kevésbé, de átlagon aluli a

szakmunkásképzőt végzett apák gyerekei között. A mezőgazdasági munkák iránti érdeklődés az apa iskolai végzettségétől nem függ jelentős mértékben.

2.1.4.3. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége az apa iskolai végzettsége szerint, 2015

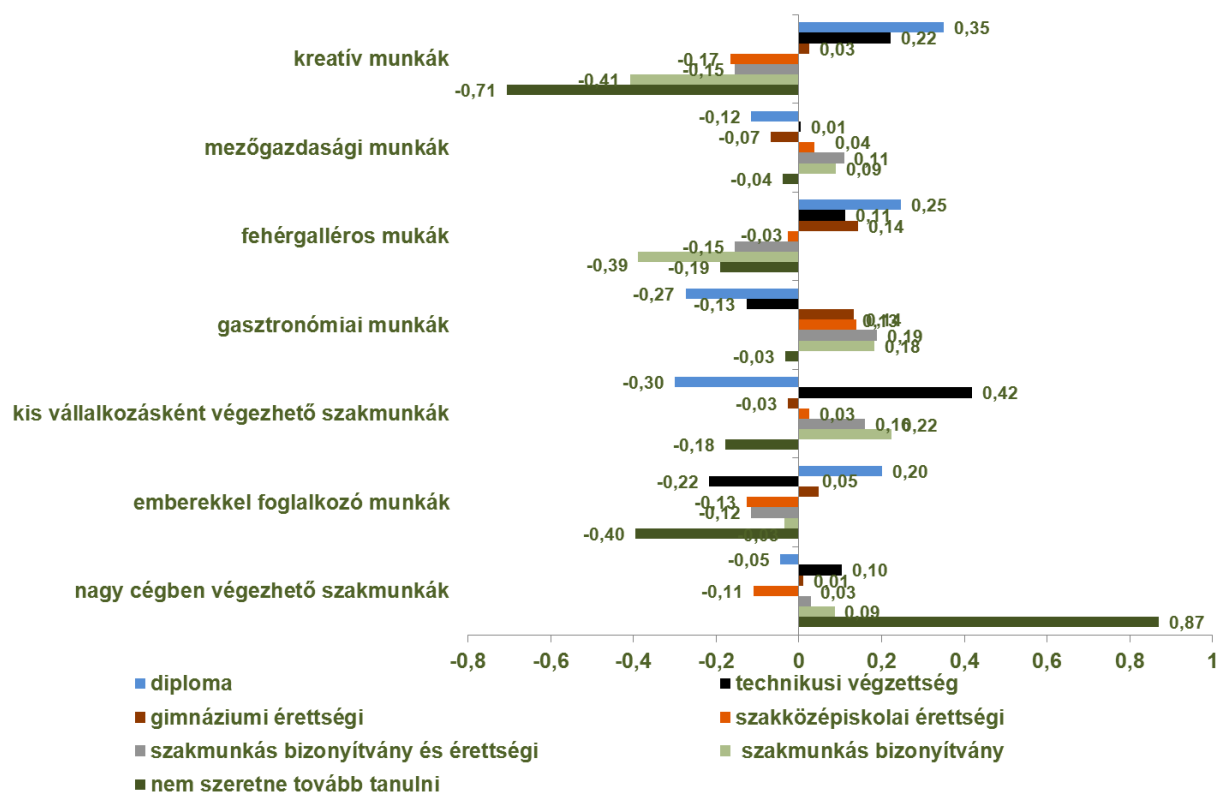

Forrás: GVI, 2015 (n=2233)

A 2.1.4.4 ábrából látszik, hogy a tanulók továbbtanulási tervei általában összhangban állnak a pályaválasztási elképzeléseikkel. Szakmunkát leginkább azok a tanulók választanának, akik szakmunkás bizonyítványt szeretnének (érettségivel vagy anélkül), akik technikus végzettségre vágnak, illetve akik egyáltalán nem szeretnének tovább tanulni. Nem jellemző, hogy szakmunkások szeretnének lenni azok a diákok, akik egyetemre vagy gimnáziumba készülnek. A szakközépiskolába készülő fiatalok között is átlagon aluli az érdeklődés ezek iránt a szakmák iránt. A gasztronómiai munkák iránt azok a diákok érdeklődnek inkább, akik nem terveznek az érettségénél magasabb iskolai végzettséget. Fehérgalléros munkát annál kevésbé végezne egy diák, minél alacsonyabb iskolai végzettséget tervez. A két érettségit adó iskolába készülőők közül a gimnáziumi érettségit tervezők jobban érdeklődnek ezek iránt a munkák iránt, mint akik szakközépiskolába szeretnének járni. Mezőgazdasági munkát főként azok végeznének,

akik szakmunkás bizonyítvány megszerzését tervezik, legkevésbé a főiskolára, egyetemre készülők között népszerűek ezek a típusú munkák. Kreatív munkákat leginkább a diplomára vágyók végeznének, de a technikai végzettséget tervezők között is viszonylag népszerűek ezek a szakmák. Legkevésbé a továbbtanulást nem tervezők végeznének kreatív munkát.

2.1.4.4. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége a különböző iskolai végzettséget tervező tanulók között, 2015

Forrás: GVI, 2015 (n=2184)

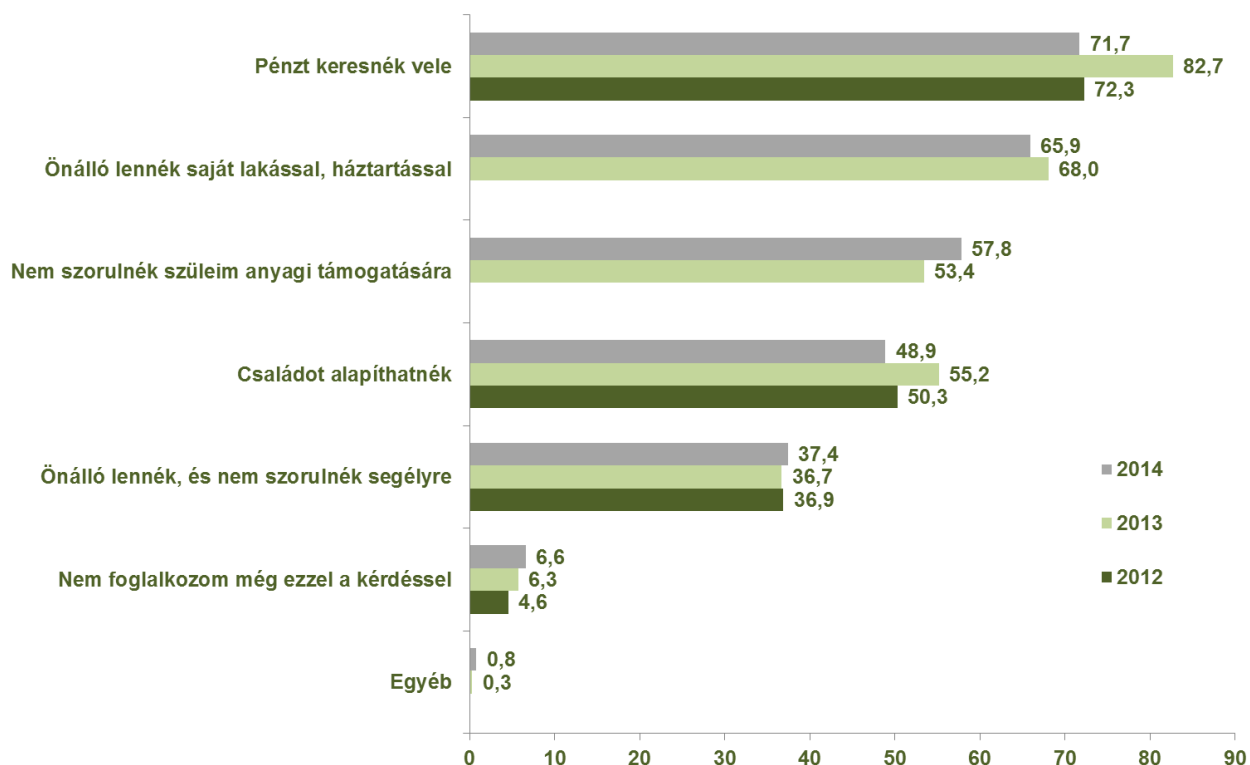
A kutatás mind a négy évben kitért a diákok munkával, tartós munkavállalással kapcsolatos motivációira is. Azonban 2015-től nem egyszerűen meg kellett jelölni a fontosnak tartott szempontokat, hanem öt pontos skálán kellett kifejezni, mennyire fontosak.

2012-ben a legtöbben a pénzkeresést említették (72%), a második leggyakoribb cél pedig az volt, hogy így tegyék lehetővé a családalapítást (50%). További, kissé kevésbé gyakran említett motiváció volt az önállóság, függetlenség, biztonság elérése (37%) és a tanulásba fektetett energia utólagos igazolása (37%). A gyerekeknek mindössze öt százaléka jelezte, hogy még nem foglalkozott a kérdéssel.

2013-ban 2012-höz hasonlóan a legtöbb tanulót (83%) az motiválja tartós munkavállalásra, hogy pénzt keressen. Sokan szeretnék saját lakást (68%), és a diákok több, mint fele (55%) gondol a családalapításra is. Több, mint felüknek (53%) az is szempont, hogy anyagilag függetlenedjen szüleitől. 37%-uk azért vállalna munkát, hogy ne szoruljon segélyre, és csupán 6%-uk jelezte, hogy még nem foglalkozik ezzel a kérdéssel.

2014-ben az előző évhez képest 11 százalékponttal csökkent azoknak a tanulónak az aránya, akiket a pénzkeresés motivál, de így is ez volt a legnépszerűbb válasz (72%). A diákok kétharmadát motiválja tartós munkavállalásra, hogy saját lakása lehetne, 58%-ukat pedig az, hogy így nem szorulna szülei anyagi támogatására. A családalapítás miatt vállalna munkát 49%-uk, 37%-uk pedig azért, mert így nem szorulna segélyre. 7%-uk még nem foglalkozik a kérdéssel. A tanulók munkavállalással elérhető céljait foglalja össze a 2.1.4.5. ábra.

2.1.4.5. ábra: A diákok tartós munkavállalással megvalósítható tervei (százalék), 2012-2014

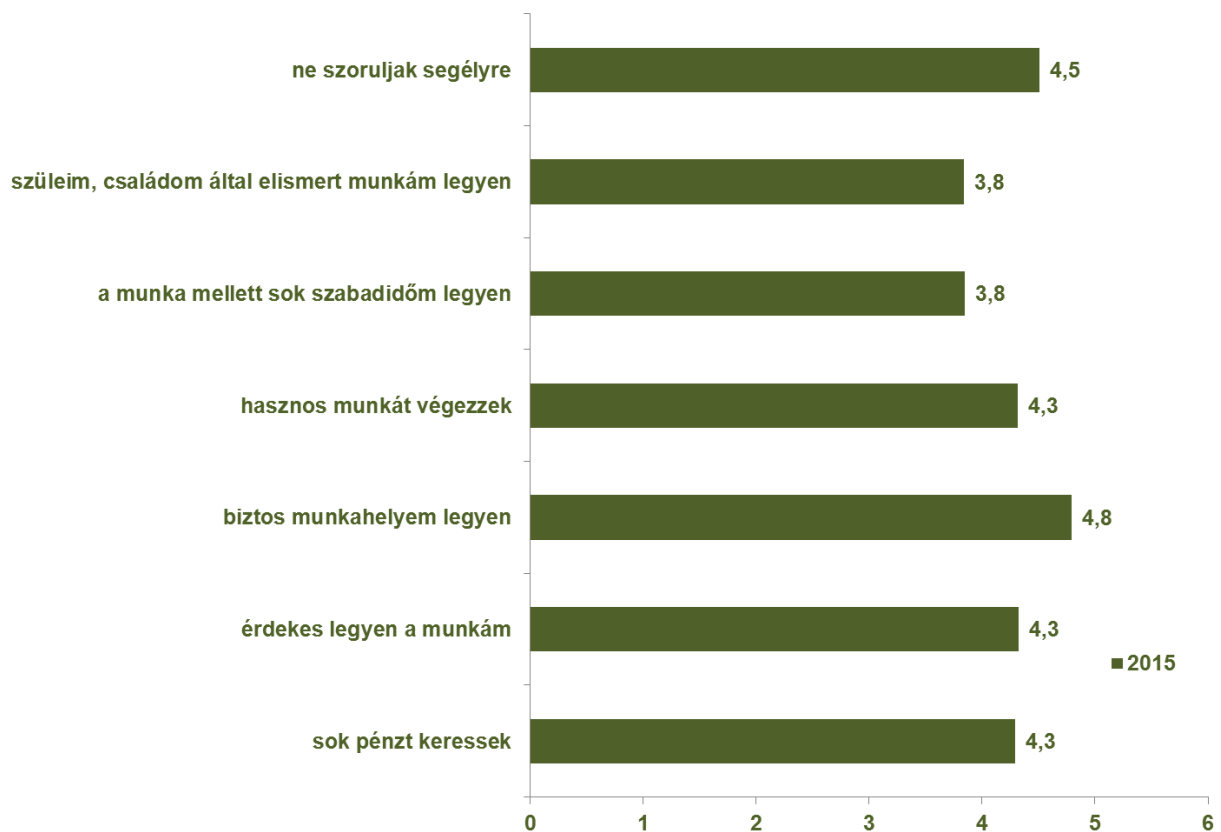

Forrás: GVI (2012: n=1648, 2013: n=2967, 2014: n=3103)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2015-ben azt találtuk, hogy a biztos munkahely és a segély elkerülése kapott átlagosan a legtöbb pontot a szempontok közül. Legkevésbé a szülők elismerésének kivívását és a munka melletti szabadidőt tartották fontosnak a diákok. Az eredményeket a 2.1.4.6. ábrán mutatjuk be.

2.1.4.6. ábra: A diákok tartós munkavállalással megvalósítható célok fontossága (százalék), 2015

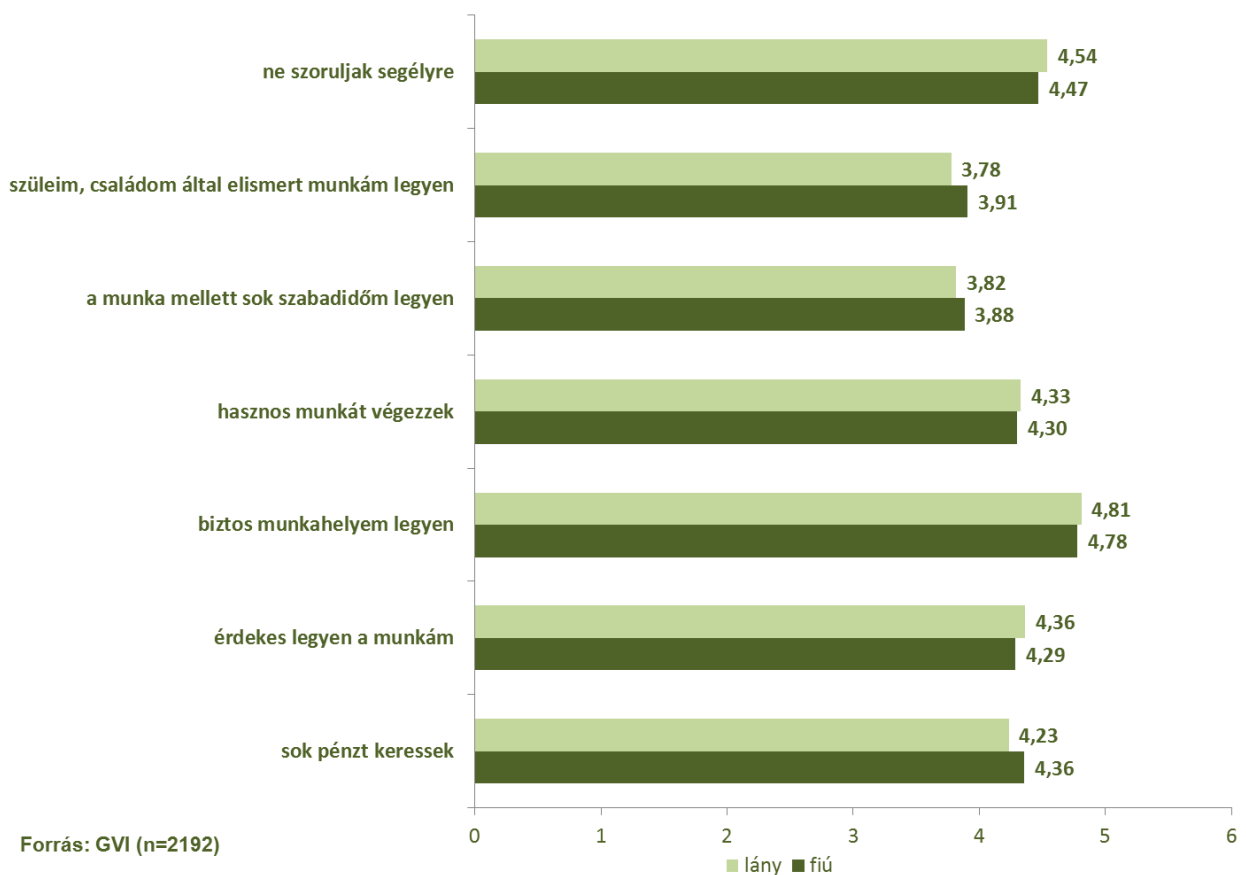

Forrás: GVI (2015: n=2200)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

Ha a tartós munkavállalással megvalósítható terveket nemek szerinti bontásban vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy a fiúk kissé több pontra értékelték a pénzkeresés fontosságát, a szabadidőt és a szülők elismerésének kivívását. A lányok több pontra értékelték a biztos munkahelyet, az érdekes és hasznos munkát, valamint a segély elkerülését (Lásd a 2.1.4.7. ábrát).

2.1.4.7. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy mi motiválja őket arra, hogy tartós munkahelyük legyen (az említések százalékos aránya), 2015

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2.1.5. Pszichológiai jellemzők, társas kapcsolatok

A kutatás mindhárom évben kitért a tanulók társas kapcsolataira, társas viselkedésére is, így információt kaptunk bizonyos társas készségek meglétéről illetve hiányáról, például az együttműködés, az önállóság, a segítségnyújtás és a szabálykövetés tekintetében.

2012-ben a megkérdezett diákok 52%-a volt önállónak mondható, mivel jelezték, hogy általában egyedül végzik el feladataikat. Sokan említették a szülők tanácsainak (36%) és a szabályoknak a követését (26%), emellett sokan töltötték idejüket szívesen felnőttek között (24%). Kevesebben voltak, akik a csoportos munkát (22%) és a barátaik tanácsait (14%) részesítették előnyben. A tanulók 15%-a említette, hogy szívesen segít az időseknek és a kisebb gyerekeknek, ennél alig kevesebben voltak, akik szívesen vállalnak vezető szerepet (12%), és körülbelül ugyanennyien vesznek részt iskolai szakkörökön (12%).

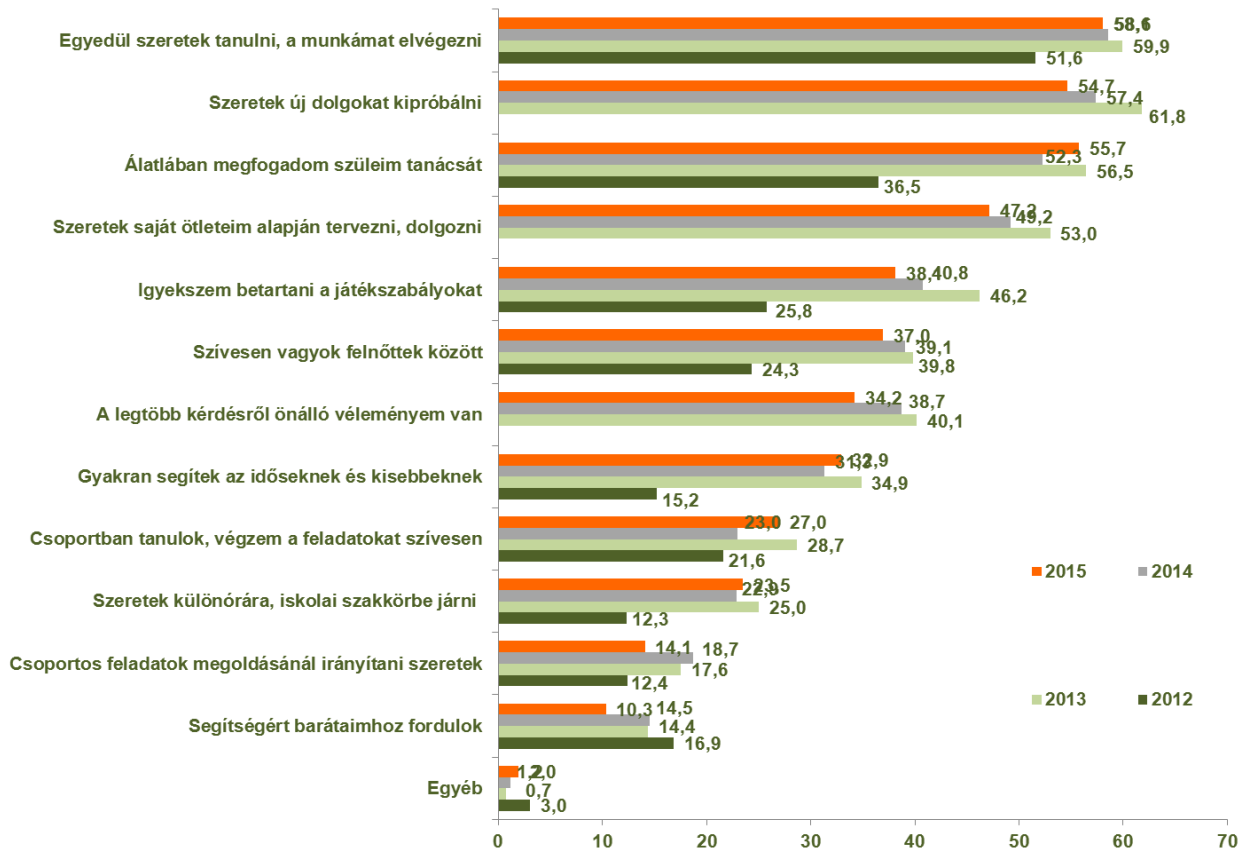
2013-ban a megelőző év eredményeihez hasonló válaszokat kaptunk a diákoktól, de ebben az évben új válaszlehetőségek is szerepeltek a kérdőívben. Ezek egyike volt a legnépszerűbb válaszlehetőség: a diákok 62%-a jelezte, hogy szívesen próbál ki új dolgokat. Majdnem ennyien voltak (60%), akik egyedül szerettek dolgozni (csoportban csak 29%-uk szeretett). A gyerekek több, mint fele jelezte (56%), hogy megfogadja szülei tanácsát, ami 20 százalékpontos növekedést jelent 2012-höz képest. Azoknak az aránya is igen magas volt (53%), akik szerettek a saját ötleteik alapján tervezni, dolgozni. 2012-höz képest csaknem kétszer annyian (46%) jelezték, hogy betartják a játékszabályokat. 40%-uknak önálló véleménye volt a legtöbb kérdésben, és ugyanennyien voltak, akik szívesen töltötték az idejüket felnőttek társaságában. A 2012-es eredményhez képest jóval többen voltak (35%), akik segítettek az idősebbeknek és kisebbeknek. A tanulók 25%-a jelezte, hogy szeret különórákra, illetve iskolai szakkörökre járni, 18%-uk, hogy szeret irányító szerepet vállalni csoportos feladatokban és mindössze 14%-uk fordult inkább barátaihoz segítségért szülei helyett.

2014-ben nincsenek jelentős eltérések az előző évi adatokhoz képest, de elmondható, hogy a legtöbb választ 1-5 százalékponttal kevesebben jelölték meg, mint 2013-ban. A diákok 59%-a szeret egyedül tanulni vagy munkát végezni, 57%-uk szívesen próbál ki új dolgokat. (lásd a 2.1.5.1. ábrát). 52%-uk általában megfogadja szülei tanácsát, 49%-uk szeret a saját ötletei alapján dolgozni. A tanulók körülbelül 41%-a igyekszik betartani a játékszabályokat, 39%-uk szívesen van felnőttek között,

ugyanennyien vannak, akiknek a legtöbb kérdésről önálló véleménye van. 31% segít gyakran az idősebbeknek és a kisebbeknek. A gyerekek 23-23%-a jelezte, hogy szeret csoportban tanulni illetve különóra, szakkörre járni. Csoportos feladatoknál irányítani szeret a diákok 19%-a, ez az egyetlen válaszlehetőség ahol növekedést tapasztaltunk (bár csak 1 százalékpontosat) a tavalyi eredményekhez képest. Mindössze a diákok 15% jelezte, hogy segítségért inkább a barátaihoz fordul, mint a szüleikhez. Az adatok alapján elmondhatjuk, hogy ezek a tulajdonságok a hetedikesek korosztályában alakulóban vannak. Néhány év múlva várhatóan a szabályokhoz és tekintélyhez való kritikus viszony és a hasonló korú közösségbe vetett magasabb bizalom váltja fel a szülői tanácsok és szabályok követését. A felmérésnek erre a részére tehát úgy érdemes gondolni, mint egy kiinduló állapotra.

A 2015-ös év sem hoz jelentős változásokat a megelőző évekhez képest. A diákok 59%-a szeret egyedül dolgozni, 55%-a új dolgokat kipróbálni és 56%-a fogadja el szülei tanácsait. Csökkent az önálló véleménnyel rendelkezők aránya, valamint azoké, akik saját ötleteik alapján szeretnek dolgozni. A játékszabályokat betartók aránya szintén csökkent, ahogy a felnőttek közelségét kedvelők és a tanácsért barátaikhoz fordulóké is. Nőtt a csoportos munkánál a feladatokat szó nélkül végzők aránya és csökkent a vezető szerepet keresők aránya. Ezek a 2-3 százalékpontos változások a mintaméret mellett már szignifikánsnak mondhatók.

2.1.5.1. ábra: Tanulók megoszlása a szerint, milyen tulajdonságokat tartanak jellemzőnek magukra (százalék), 2012-2015

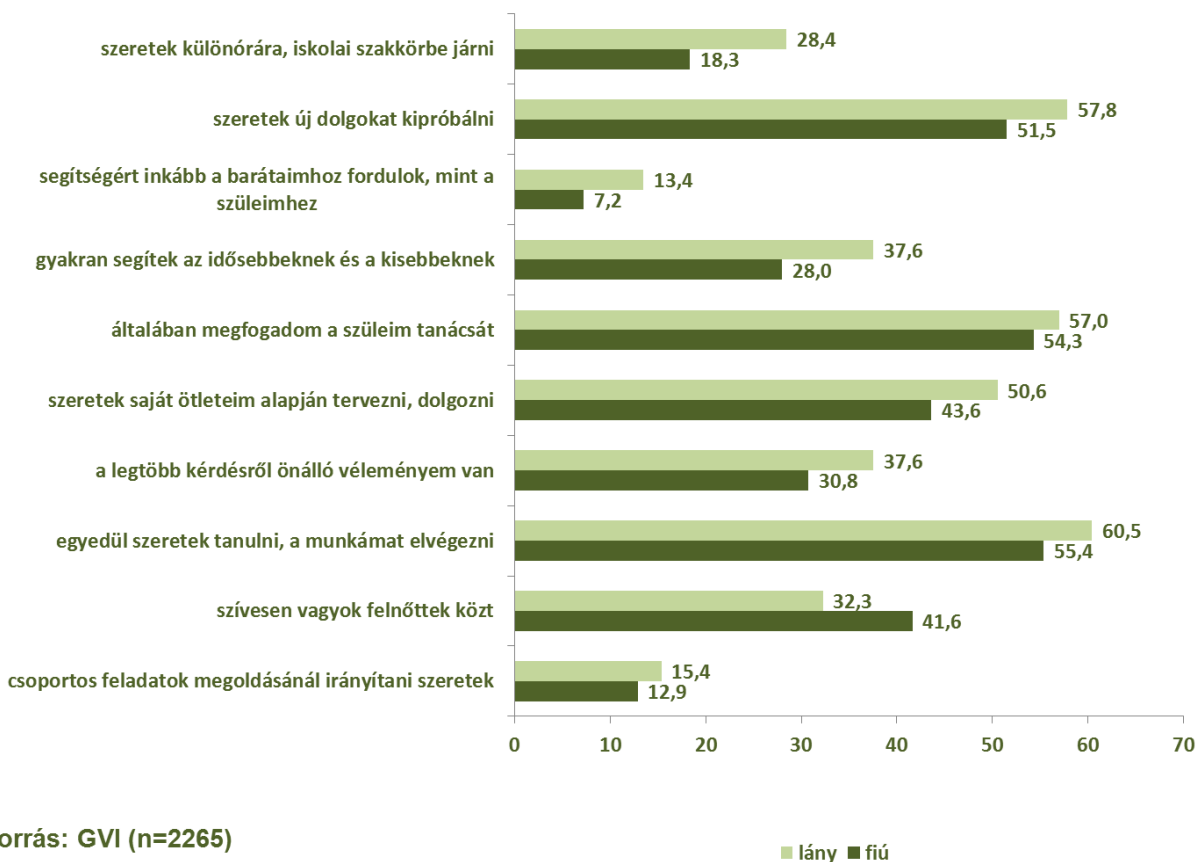

Forrás: GVI (2012: n=1648, 2013: n=2967, 2014: n=3103, 2015: n=2273)

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

A nemek szerinti elemzés azt mutatja, hogy a lányok és fiúk különböző arányban tartják jellemzőnek magukra az egyes tulajdonságokat. A legtöbb válaszlehetőséget több lány tartja magára jellemzőnek, mint fiú. Ez alól kivétel, hogy a fiúk között többen vannak, akik szívesen vannak felnőttek között. A lányok nagyobb része szeret különóra, szakkörbe járni, új dolgokat kipróbálni, saját ötletei alapján dolgozni. Többüknek van önálló véleménye a legtöbb kérdésben, és inkább irányítanak csoportos feladatoknál, mint a fiúk. A gyerekeknek is időseknek is több lány segít. Bár a lányok között azok is többen vannak, akik inkább barátaikhoz, mint szüleikhez fordulnak tanácsért, azok aránya is magasabb, akik megfogadják a szülői tanácsokat. (lásd a 2.1.5.2. ábrát – az ábrán csak a statisztikai értelemben jelentős különbséggel bíró szempontokat közöljük). Az eredmények teljes mértékben összeegyeztethetők a tavalyi eredményekkel.

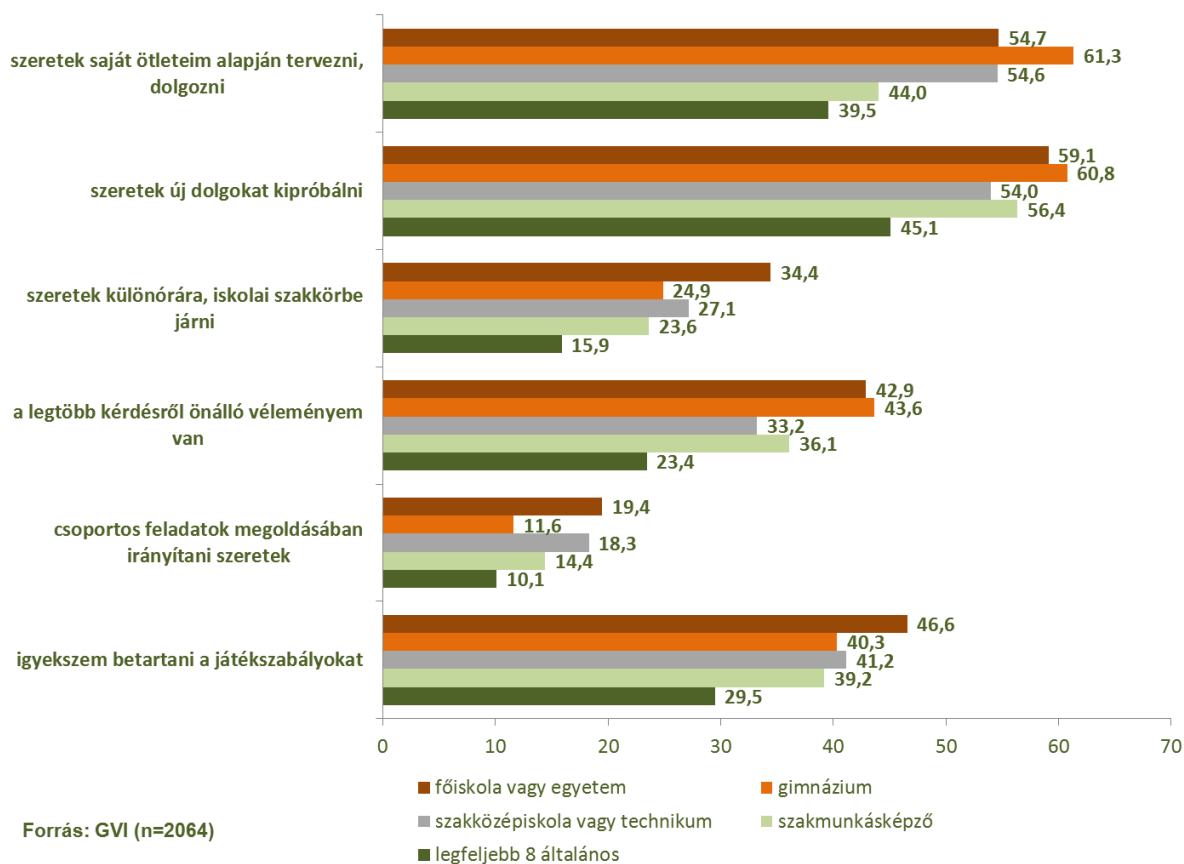
2.1.5.2. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen tulajdonságokat tartanak jellemzőnek magukra (az említések százalékos aránya), 2014

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

A tulajdonságok egy részénél nem függ apjuk iskolai végzettségétől, hogy jellemzőnek tartják-e magukra a gyerekek. A 2.1.5.3 ábra mutatja azokat a jellemzőket ahol különbségeket tapasztaltunk az eltérő iskolai végzettségű apák gyermekei között. Minden ilyen tulajdonság esetében érvényesül az a tendencia, hogy a magasabb iskolai végzettségű szülők gyermekei inkább tartják jellemzőnek azt magukra.

2.1.5.3. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők gyerekeinek megoszlása a szerint, hogy mit tartanak jellemzőnek magukra (az említések százalékos aránya), 2015

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2.1.6. Kollégiumi elhelyezés

A szülők mellett a tanulók körében is megvizsgáltuk a kollégiumi elhelyezésről alkotott véleményeket. 2012-ben 38%-uk elfogadta volna a kollégiumi elhelyezést, ha nincs más lehetőség. Emellett a függetlenség, a barátokkal való együttlét (23%) és a tanulásban való együttműködés (17%) voltak a legfőbb, kollégium mellett szóló érvek, valamint a fölösleges utazás elkerülése. Az ellenérvek között sokan említették, hogy hiányoznának a szüleik (22%), ezenkívül az egyéb okok között gyakran felmerült az otthon hiánya, az, hogy nem szeretik a társaságot, valamint hogy otthon jobban tudnak tanulni.

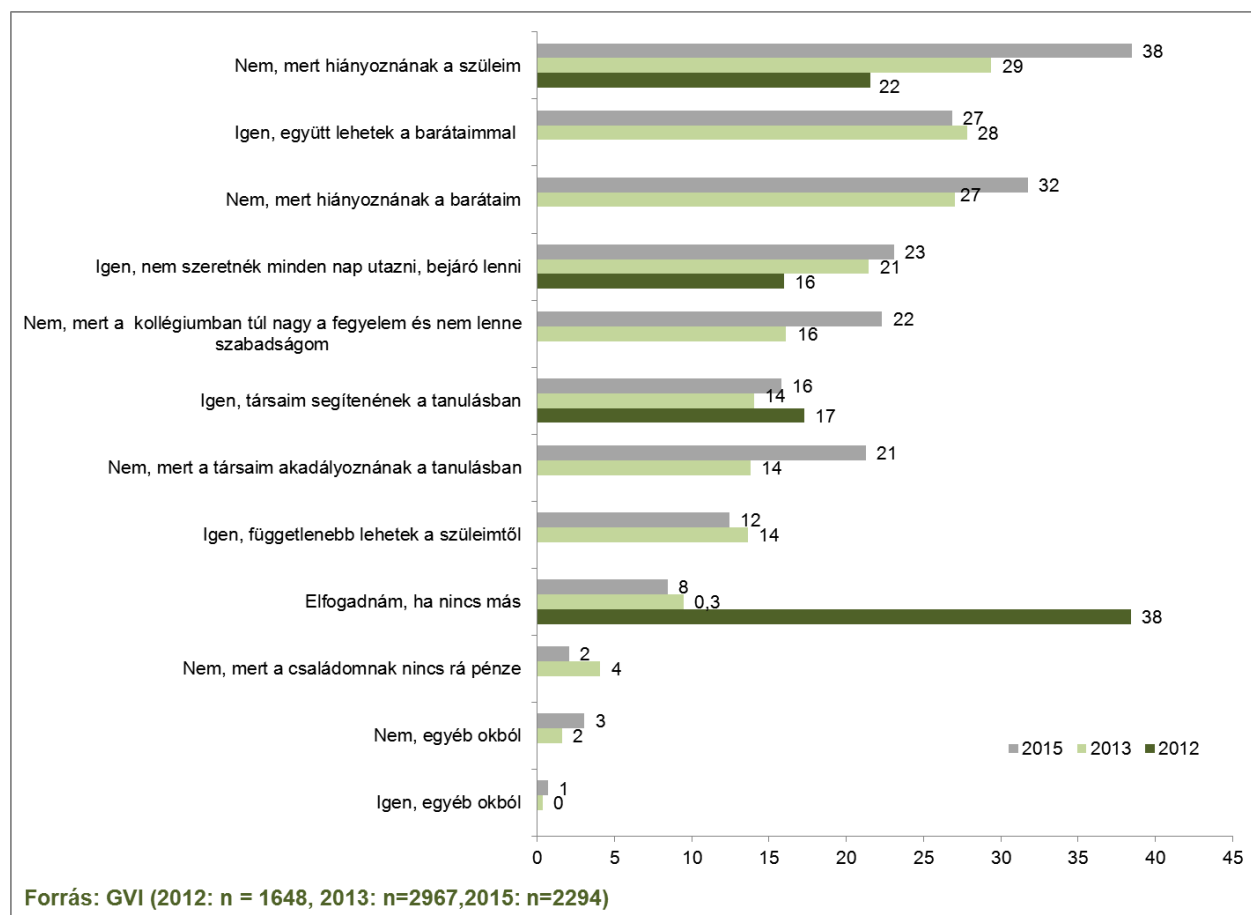
2013-ban a gyerekek 47%-a jelezte, hogy szívesen lakna kollégiumban, 53%-uk pedig nem. A legtöbben (29%) azt a választ jelölték meg, hogy azért nem mennének kollégiumba, mert hiányoznának nekik a szüleik. Viszonylag sokan voltak azok is, akik azért nem szerettek volna kollégisták lenni, mert hiányolnák otthoni barátaikat (27%), azok, akik azt mondták, hogy a kollégiumban túl nagy a fegyelem (16%), illetve azok, akik úgy gondolták, hogy társaik akadályoznák őket a tanulásban (14%). Azok közül, akik szívesen laktak volna kollégiumban, a legtöbben azért választották ezt a lehetőséget, mert így együtt lehetnek volna a barátaikkal (28%), de sokaknál (21%) az is szempont volt, hogy nem akartak bejárók lenni. 14%-uk szívesen lett volna kollégista azért, hogy társai segíthessék a tanulásban, és ugyanennyien voltak azok, akik a szüleiktől való függetlenedés miatt választották volna a kollégiumi létet. Mindössze 9%-uk választotta a közömbös „elfogadnám, ha nincs más” választ – itt a 2012-es eredményhez képest bekövetkezett jelentős, 31 százalékpontos csökkenés egyik oka a válaszlehetőségek bővülése.

2014-ben a tanulók 54%-a lenne szívesen kollégista, ami 7 százalékpontos növekedést jelent az előző évhez képest. A diákok 28%-át motiválja, hogy együtt lehetne a barátaival, 23%-ukat pedig az, hogy nem szeretne minden nap utazni. 16%-uk azért lenne szívesen kollégista, mert úgy gondolja, hogy társai segítenék a tanulásban, 15% pedig ily módon függetlenedne szüleitől. A diákok 11%-a elfogadná a kollégiumi létet, ha nem lenne más lehetőség. A legfőbb ok, amiért a diákok nem szeretnék kollégiumban lakni továbbra is az, hogy hiányolnák szüleiket – idén 26%-uk nyilatkozott így. Viszonylag sokan (17%) azért utasítják el a kollégiumot, mert hiányoznának nekik a barátaik, de ez így is 10 százalékpontos csökkenést jelent 2013-hoz képest. Ez utóbbi az egyetlen jelentősebb változás a tavalyi adatokhoz képest. A tanulók 14%-a azért nem menne kollégiumba, mert társai akadályoznák a tanulásban, 10%-uk pedig azért nem,

mert félti a szabadságát. Kevésbé gyakori indok, hogy a családnak nincs pénze a kollégiumra (2%) és egyéb okot is csak a diákok 2% említett. A válaszok megoszlását a 2.1.6.1. ábra mutatja. (Az ábrán csak azokat a válaszlehetőségeket tüntettük fel, melyek 2014-ben is szerepeltek.)

2015-ben a tanulók 40%-a lenne kollégista, ami csökkenés a tavalyi eredményhez képest. A legfontosabb pro érvek idén is a barátokkal való együttlét (27%), a közlekedés elkerülése (23%), egymás segítése a tanulásban (18%), a szülőktől való függetlenség (12%). A kontra érvek közül a legfontosabbak a szülők és barátok hiánya (38% illetve 32%), valamint a túlzott fegyelem (22%).

2.1.6.1. ábra: Tanulók megoszlása a szerint, szívesen laknának-e kollégiumban (százalék), 2012-2015

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek

2.2. A tanulói profilok elemzése

Az alábbiakban mélyebben is megvizsgáljuk, hogy a különböző pszichológiai tényezők, valamint a tanulók családi háttere milyen módon befolyásolja a fiatalok pályaválasztási döntéseit. Az elemzéshez ún. tanulói profilokat alakítottunk ki. Ezek olyan tágabb kategóriákat jelentenek, melyeket az érdeklődési kör, a tanulással és a munkával kapcsolatos attitűd, a pszichológiai alapjellemezők és a jövőről alkotott elképzelések alapján állítottunk össze. A különböző profilokat indexek segítségével számszerűsítettük, ezek: Önállóság-index, Szabadidő-index, Gépipar/fémipar-index, Kreativitás-index és Diploma-index. Az Önállóság-index a gyermek szüleitől való önállóságát és az önálló feladatvégzéshez kapcsolódó képességeit méri. A Szabadidő-index azt méri, hogy mennyire szerepelnek a megkérdezett diák életének középpontjában a hobbik és a szabadidős tevékenységek. A Gépipar/fémipar-index a gépipari és a fémipari szakmunkák iránt tanúsított érdeklődést méri, a Kreativitás-index pedig a művészetek és kreatív tevékenységek iránti érdeklődést. Végül a Diploma-index a felsőfokú tanulmányok és az arra épülő foglalkozások iránti vonzódást mutatja.

A fenti indexek olyan összetett mutatószámok, melyek egy-egy tanuló esetében több különböző, egymástól független kérdésre adott válaszokból jönnek létre. Az egyes indexek létrehozásakor a válaszokat úgy kódoltuk, hogy az adott tanuló 1-es értéket kapott, ha említette a válaszlehetőséget és 0 értéket, ha nem említette. Ezután kiválasztottuk a kérdőív adott témakörbe tartozó válaszlehetőségeit,⁹ ezek értékeit tanulónként összeadtuk és az így kapott összeget (a jobb érthetőség és összehasonlíthatóság érdekében) 100-as skálára vetítettük. Ezáltal olyan indexszámokat kaptunk, melyek azt mutatják, hogy a lehetséges válaszlehetőségekből keveset, vagy sokat jelölt meg az adott tanuló. Az indexek így jól értelmezhetőek: minél több odavágó válaszlehetőséget jelölt meg a tanuló, annál nagyobb értéket vesz fel az index, pl. a 60-as értékű Önállóság-indexszel jellemezhető tanuló önállóbbnak tekinthető, mint akinél ez az érték 20.

Elsőként tekintsük át az öt index legfontosabb statisztikai jellemzőit (lásd a 2.2.1. táblázatot). A 100-as skálára vetített indexszámok mindegyikénél a 0 érték jelenti a minimumot, ami azt jelenti, hogy mindegyik esetében volt olyan tanuló a mintában, aki az adott indexbe beleszámító válaszlehetőségek közül egyiket sem jelölte meg. A maximumot minden index 100-nál veszi fel, tehát mindegyik esetében akadt olyan tanuló,

⁹ Az indexek alapjául szolgáló válaszlehetőségek felsorolását lásd az indexek tartalmánál

aki minden, az indexbe beleszámító válaszlehetőséget megjelölt a kérdőívben. A legmagasabb átlagértéket az Önállóság-index (33,3) és a Kreativitás-index (29,5) esetében mértük, a legalacsonyabbat pedig a Gépipar/fémipar-index esetében (18,9). Ez azt jelenti, hogy a megkérdezett tanulók átlagosan több önállóságra és kreatív érdeklődésre utaló választ adtak, a gépipar-centrikusságra vonatkozó válaszok pedig viszonylag ritkán fordultak elő. A legnagyobb szórás¹⁰ a Gépipar/fémipar-index esetében, a legkisebbet pedig a Szabadidő-index esetében mértük.

2.2.1. táblázat: Az indexszámok legfontosabb összefoglaló statisztikai mutatói, 2015

	Esetszám	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás
Önállóság-index	2294	0,00	100,00	33,3	21,1
Szabadidő-index	2294	0,00	100,00	28,2	19,1
Gépipar/fémipar-index	2294	0,00	100,00	27,5	27,8
Kreativitás-index	2294	0,00	100,00	29,5	21,9
Diploma-index	2294	0,00	100,00	28,8	23,0

Az egyes indexek egymással való kapcsolatát egyszerű korrelációs mutatókkal¹¹ vizsgáltuk meg. Egy kivétellel minden korrelációs együttható statisztikailag szignifikáns, azaz feltételezhetjük, hogy az összefüggést nem a véletlen okozza.

A 2.2.2. táblázatból látható, hogy a legerősebb pozitív kapcsolat (0,531) az Önállóság-index és a Kreativitás-index között áll fenn, azaz az önállóbb diákok jobban érdeklődnek a kreatív tevékenységek iránt. Ugyancsak erős összefüggést mutat az Önállóság-index és a Diploma-index (0,450) azaz elmondható, hogy a felsőfokú végzettséget tervezők átlagosan önállóbbak, mint a többi tanuló. Szintén erős az összefüggés a Diploma-index és a Kreativitás index között (0,463), így elmondható, hogy ez a három jellemző egymással kölcsönösen erős pozitív összefüggésben áll. A Szabadidő-index pozitív, de gyengébb kapcsolatban áll a fenti hármassal tagjaival: az Önállóság-index és a Szabadidő-index között 0,273, a Szabadidő-index és a Diploma-index között 0,255, a Szabadidő-

¹⁰ Szórás: az átlagtól való átlagos eltérés

¹¹ Az ún. Pearson-féle korrelációs együttható -1 és +1 közötti szám. A +1-es érték esetében a két változó között tökéletes lineáris kapcsolat (korreláció) áll fenn, a -1-es érték pedig a tökéletes negatív korrelációt jelöli. A kettő közötti értékek a – pozitív vagy negatív – összefüggés erősségét jelölik: minél közelebb van az érték +1-hez vagy -1-hez, annál erősebb az összefüggés. A 0 érték esetében nem beszélhetünk a két változó között fennálló lineáris összefüggésről.

index és a Kreativitás-index között 0,267 az összefüggést mérő mutató értéke. Eszerint az önálló, a kreatív és diploma-orientált tanulók jelentős figyelmet fordítanak szabadidejükre is. A gépipari érdeklődés valamilyen kilóg a sorból: nulla közeli vagy negatív kapcsolatban áll a négy másik mérőszámmal. Szignifikáns negatív kapcsolatot láthatunk a diplomaszerezés és a gépipari érdeklődés között. A negatív érték (-0,082) azt jelzi, hogy a megkérdezett fiatalok viszonylag stabil preferenciákkal rendelkeznek, tehát a szakképzettség megszerzése és a felsőfokú tanulmányok között sokan már egyértelműen döntöttek. A gépipari érdeklődés és a kreatív tevékenységek között nulla közeli a kapcsolat (0,079). Tehát nem jellemző, hogy a magas gépipar indexszel rendelkezők kicsit jobban érdeklődnek a kreatív tevékenységek iránt. Ugyanígy jellemezhető a gépipari érdeklődés és az önállóság viszonya (0,069). Végül a Gépipar-index és a Szabadidő-index között negatív, kismértékű kapcsolat áll fenn (-0,106).

2.2.2. táblázat: Pearson-féle páronkénti korrelációs együtthatók az indexek között, 2014

	Önállóság-index	Szabadidő-index	Gépipar-index	Kreativitás-index	Diploma-index
Önállóság-index	-	,273**	,069**	,531**	,450**
Szabadidő-index			-,106**	,267**	,255**
Gépipar-index				,079**	-,082**
Kreativitás-index					,463**
Diploma-index					-

*Megjegyzés: a **-al jelzett eredmények 0,01-os szignifikancia-szinten statisztikailag szignifikánsnak tekinthetők*

A következőkben az öt különböző tanulói profil tartalmát és a különböző egyéb kérdésekkel való összefüggéseit ismertetjük.¹²

¹² Mivel a kérdőív kérdéseinél több válaszlehetőséget is megjelölhettek a tanulók, az alfejezet minden ábráján feltüntetjük azon tanulók átlagértékeit, akik említették az adott válaszlehetőséget és azokét is, akik nem

2.2.1. Az Önállóság-index

Minél magasabb az önállóság-index értéke egy megkérdezett tanulónál, annál önállóbbnak tekinthető.

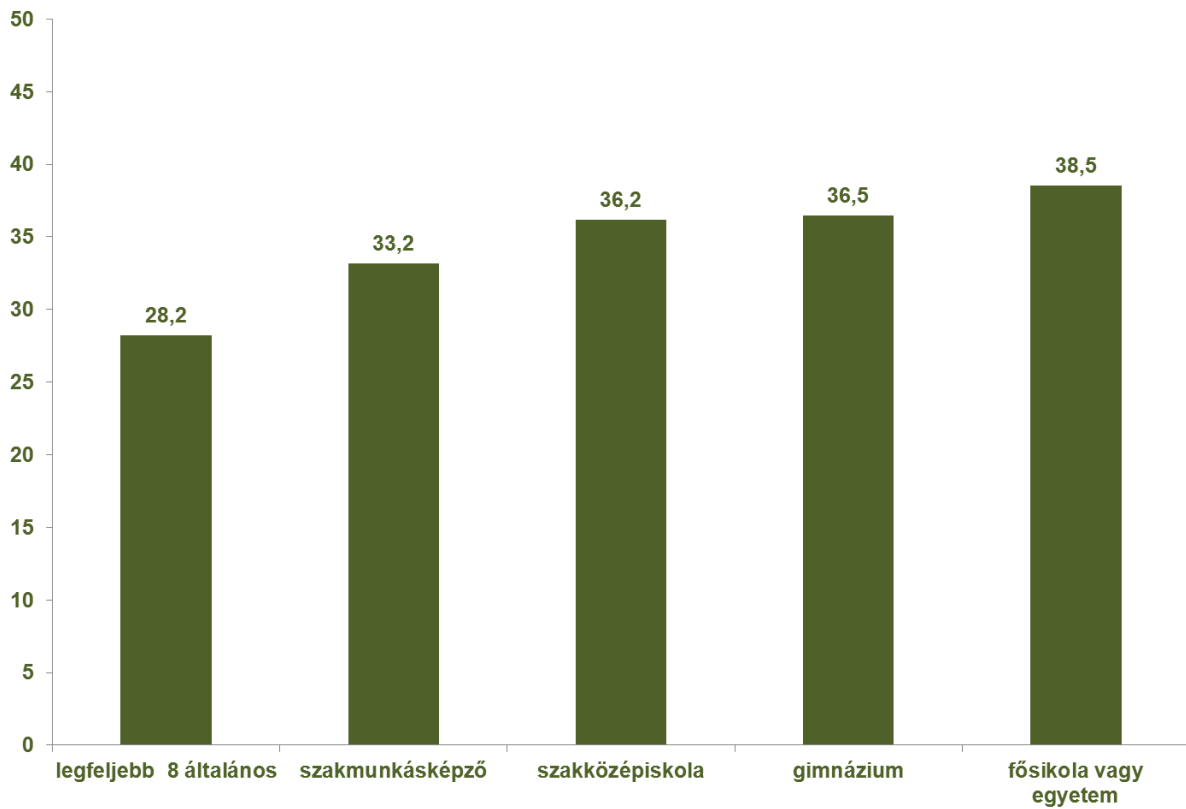
Az Önállóság-index tartalma:

- egyedül szeretek tanulni, a munkámat elvégezni
- a csoportos feladatok megoldásánál irányítani szeretek
- gyakran segítek az időseknek és a kisebbeknek
- a legtöbb kérdésről önálló véleményem van
- szeretek a saját ötleteim alapján tervezni, dolgozni
- szüleim, gondviselőim tanácsai a továbbtanulásról: rám bízzák a választást
- szívesen laknék kollégiumban, mert így függetlenebb lehetek a szüleimtől

Az adatelemzés azt mutatja, hogy a lányok kissé önállóbbak fiúknál: az átlagpontszám a lányok körében 35,6, a fiúk között pedig 30,9.

Ha a szülők iskolai végzettségét vizsgáljuk, azt láthatjuk (lásd a 2.2.1.1. ábrát), hogy annak növekedésével emelkedik gyermekük önállósága. A 8 általánosnál alacsonyabb végzettségű szülők gyermekeinek körében az átlagpontszám 28,2, a szakmunkások gyermekei között 38,8, az érettségivel rendelkezőknél 33,2-36,5, míg a felsőfokú végzettségű szülők gyerekei között 38,5.

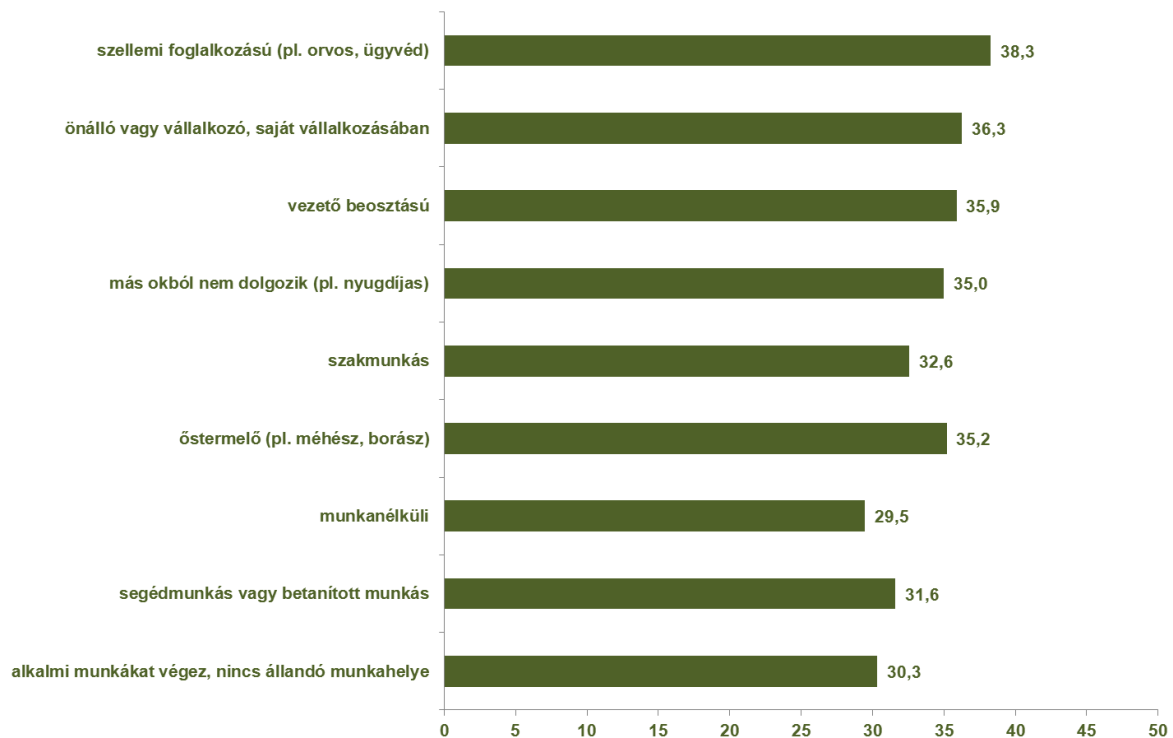
2.2.1.1. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 2081)

Ha a szülők foglalkozását tekintjük (lásd a 2.2.1.2. ábrát), azt láthatjuk, hogy a legalacsonyabb az alkalmi munkás (30,3), a segédmunkás (31,6) és a munkanélküli (29,5) szülők gyermekének önállósági mutatója. A legmagasabb értékeket a szellemi foglalkozású (38,3) és az önálló vagy vállalkozó (36,3) szülők gyermekei között mértük. (A foglalkozás természetesen összefügg a korábban tárgyalt iskolai végzettséggel is.) Ennek háttérében az állhat, hogy a felelős munkakörben dolgozó szülő követendő mintát jelent gyermekének, így a gyermek erősebben motivált lesz a tanulás, az önálló feladatvégzés és később a munka területén. A munkanélküliek, az alkalmi munkások és a szakmunkások vélhetően alacsonyabb szintű motiváltságot adnak át gyermekeiknek.

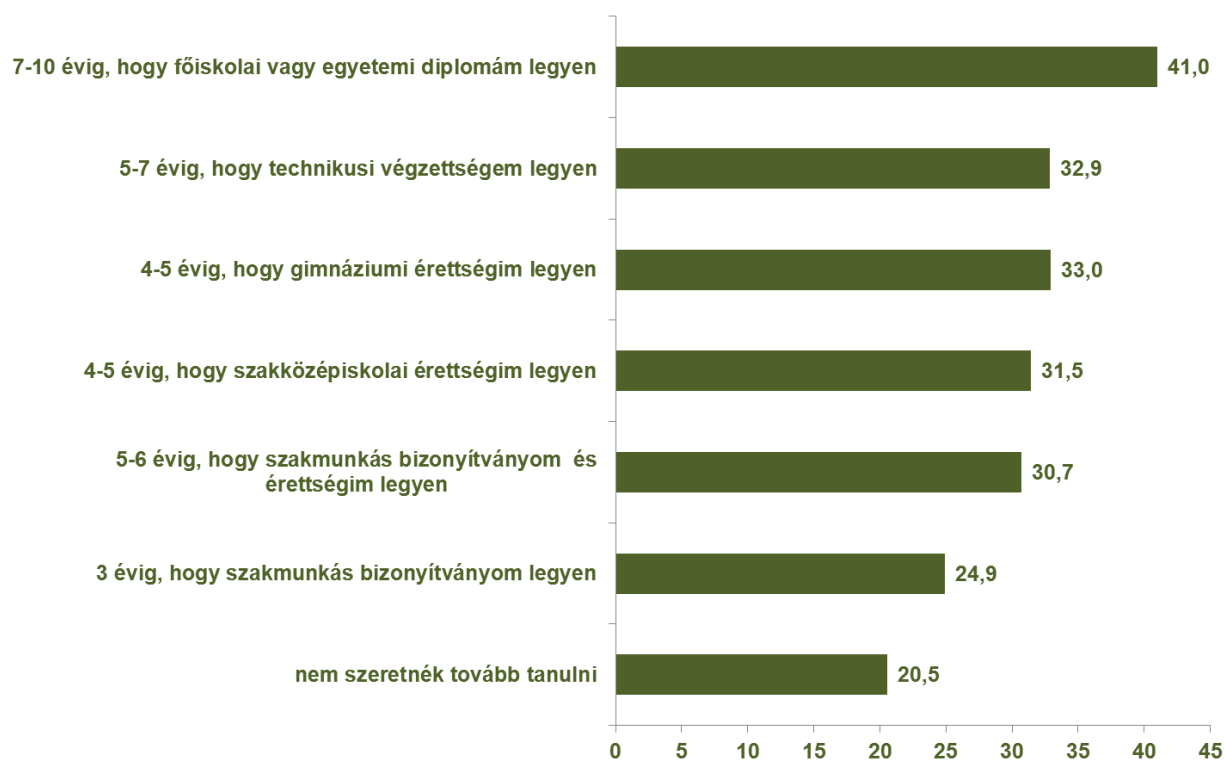
2.2.1.2. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai a szülők foglalkozása szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 1946)

A 2.2.1.3. ábrán látszik, hogy a válaszadókról elmondható, hogy átlagosan minél több évig terveznek továbbtanulni, annál magasabb fokú önállóságról adtak tanúbizonyságot. Az Önállóság-index értéke a felsőfokú tanulmányokat tervezők között a legmagasabb (41,0), a szakmunkásnak készülők között és a továbbtanulni nem szándékozók között pedig a legalacsonyabb (rendre 24,9 és 20,5).

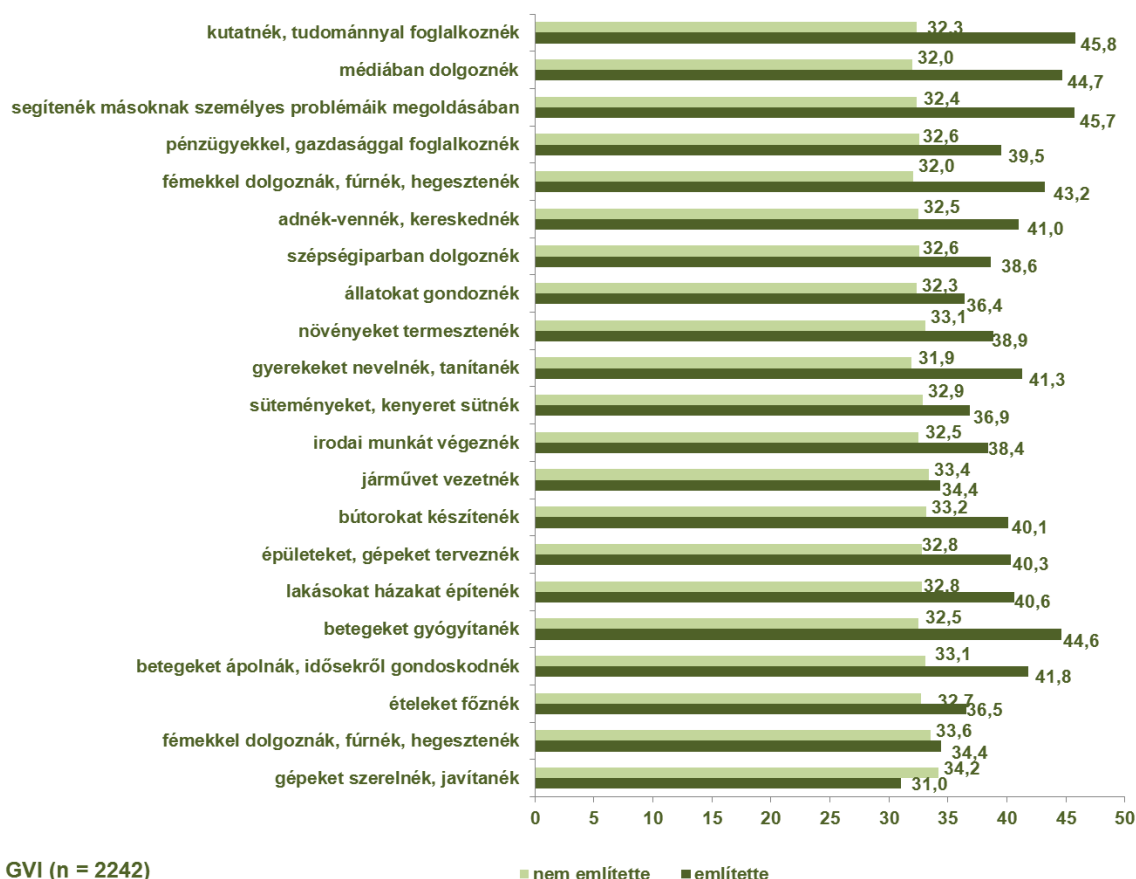
2.2.1.3. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 2228)

Azok a gyerekek, akik nagyobb értéket kaptak az Önállóság-index számításakor, nagyobb gyakorisággal választanak magasabb iskolai végzettséghez köthető, szellemi foglalkozásokat (lásd a 2.2.1.4. ábrát). A legönállóbbak segítő foglalkozást választanának, a médiában helyezkednének el, valamint őket érdekli az orvosi, a tanári, a tervezői és a pénzügyi és kutatói hivatás. A legalacsonyabb fokú önállóságot azok a gyerekek mutatták, akik fémipari foglalkozású, illetve gépész szakmát választanának. Ez az összefüggés logikus abban a tekintetben, hogy a szellemi munkához a legtöbb esetben magasabb fokú önállóság szükséges, mint a fizikai, szakképzettséget igénylő munkához.

2.2.1.4. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2015

2.2.2. A Szabadidő-index

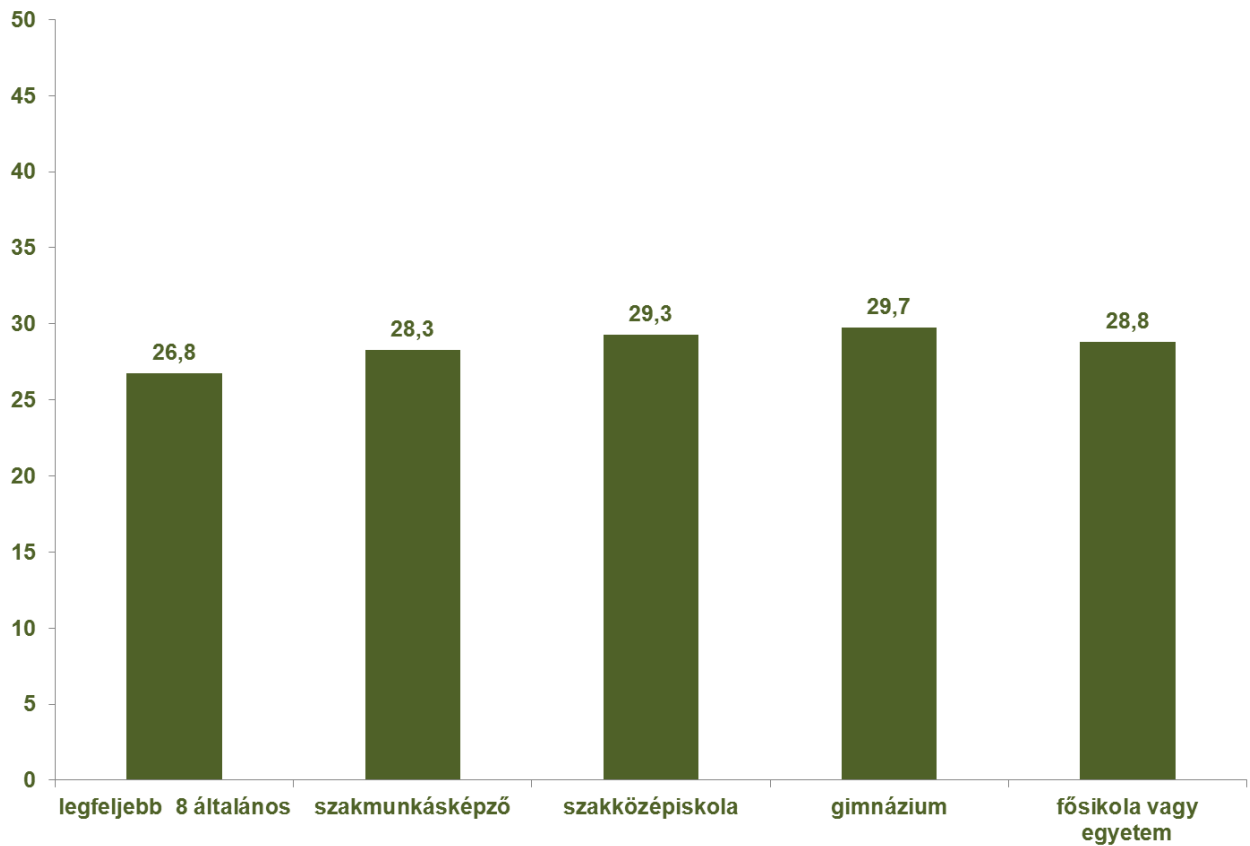
A Szabadidő-index azon tanulók körében magas, akik igen fontosnak tartják hobbijukat, illetve a különböző szabadidős tevékenységekre jelentős energiát fordítanak.

A Szabadidő-index tartalma:

- sztárok, celebek életéről szóló dolgok érdekelnek
- a zenehallgatás érdekel
- a filmnézés érdekel
- nem segítek otthon, mert így több idő jut a hobbimra
- nem segítek otthon, mert nem akarok
- szívesen laknék kollégiumban, mert ott együtt lehetek a barátaimmal

A nemek szerinti elemzés azt mutatja, hogy a lányokra jellemzőbb, hogy középpontba helyezik a szabadidős tevékenységeket, mint a fiúkra: a lányok átlagos indexértéke 32,5, míg a fiúké csak 23,8. A Szabadidő-index átlagos értéke a legalacsonyabb a kevesebb, mint 8 általános végzettséggel rendelkező szülők gyermekeinek körében (26,8). A legmagasabb átlagos pontszámot a gimnáziumot végzett (29,7) szülők gyermekei között mértük (lásd a 2.2.2.1. ábrát).

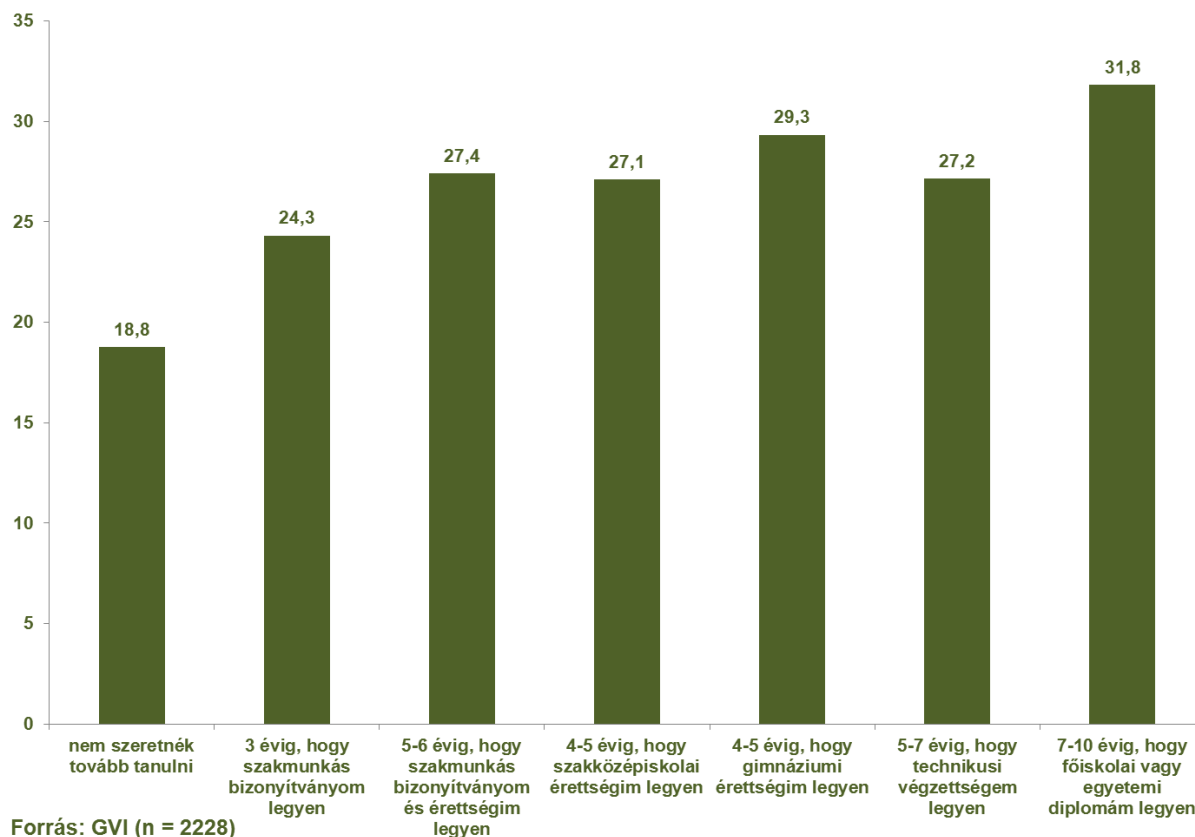
2.2.2.1. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 1946)

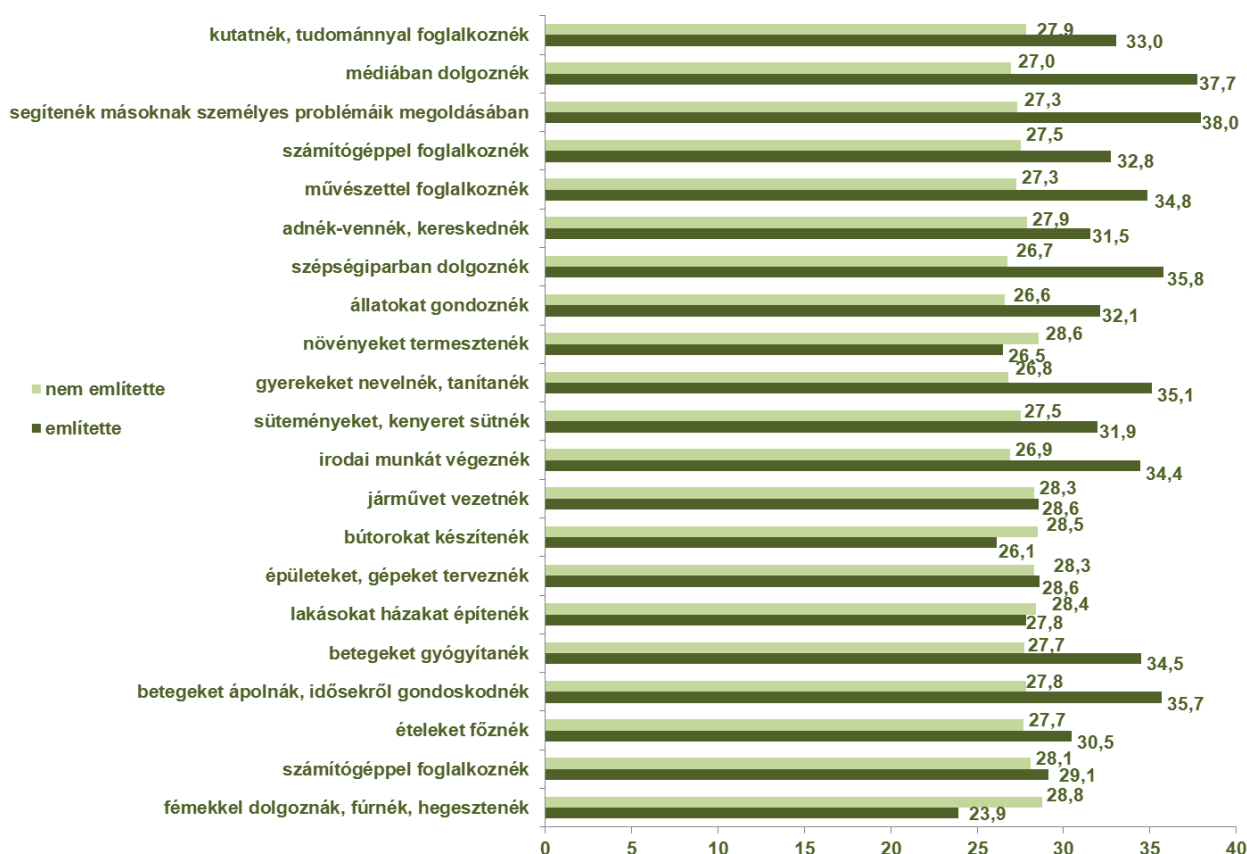
A 2.2.2.2. ábrán láthatjuk, hogy a Szabadidő-index azon tanulók körében a legmagasabb, akik diplomára (31,8), illetve gimnáziumi érettségire (29,3) vágnak, és a legalacsonyabb azok között, akik nem szeretnék továbbtanulni (18,8).

2.2.2.2. ábra: A Szabadidő-index átlagpontoszámai a tanulók továbbtanulási terveik szerint, 2015

Az indexértékeket a foglalkozási tervek szerint is megvizsgáltuk. Az eredmények szerint azok körében a legmagasabb a Szabadidő-index értéke, akik a médiában vagy a szépségiparban dolgoznának, illetve akik orvosok, ápolók lennének vagy valamilyen segítő foglalkozást űznének. A legalacsonyabb pontszámot azok között mértük, akik a gépipari és fémipari szakmák, illetve a gépjárművezetés iránt érdeklődnek (lásd a 2.2.2.3. ábrát). A jelenség hátterében a nemek szerinti megoszlás állhat: ahogy azt a korábbiakban láthattuk, a magas Szabadidő-indexszel jellemzett szakmák sokkal inkább a lányokat vonzzák, mint a fiúkat, a gépipar és a fémipar pedig „fiús” szakmák. Az alfejezet elején pedig azt láthattuk, hogy a lányokra sokkal inkább jellemző a szabadidő középpontba helyezése, mint a fiúkra.

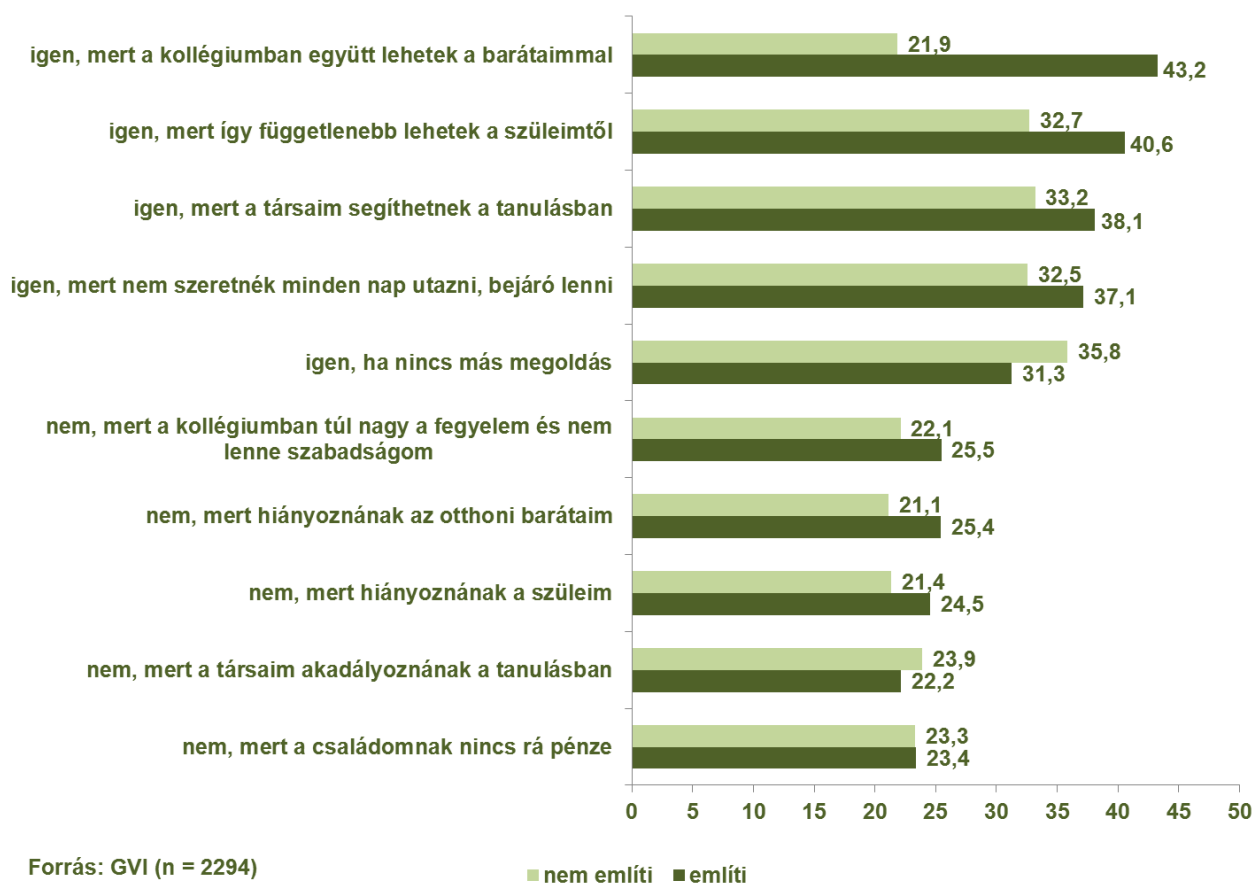
2.2.2.3. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 2242)

A 2.2.2.4. ábrán látható, hogy a szabadidős tevékenységeket a leginkább középpontba helyező tanulók leginkább azért laknának szívesen kollégiumban, mert ott együtt lehetnek a barátaikkal és függetlenebbek lehetnek a szüleiktől. Az alacsony Szabadidő-indexszel rendelkezők leggyakrabban azt jelezték, hogy nem szívesen laknának kollégiumban. Azok között, akik azért nem szeretnék kollégiumban lakni, mert szüleiknek nincs rá pénze, a Szabadidő-index értéke rendkívül alacsony.

2.2.2.4. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai a tanulók kollégiumi elhelyezéssel kapcsolatos véleménye szerint, 2015

2.2.3. A Gépipar/fémipar-index

A Gépipar/fémipar-index azon tanulók körében magas, akiknek érdeklődése elsősorban a gépipari, illetve fémipari foglalkozások felé irányul.

A Gépipar/fémipar-index tartalma:

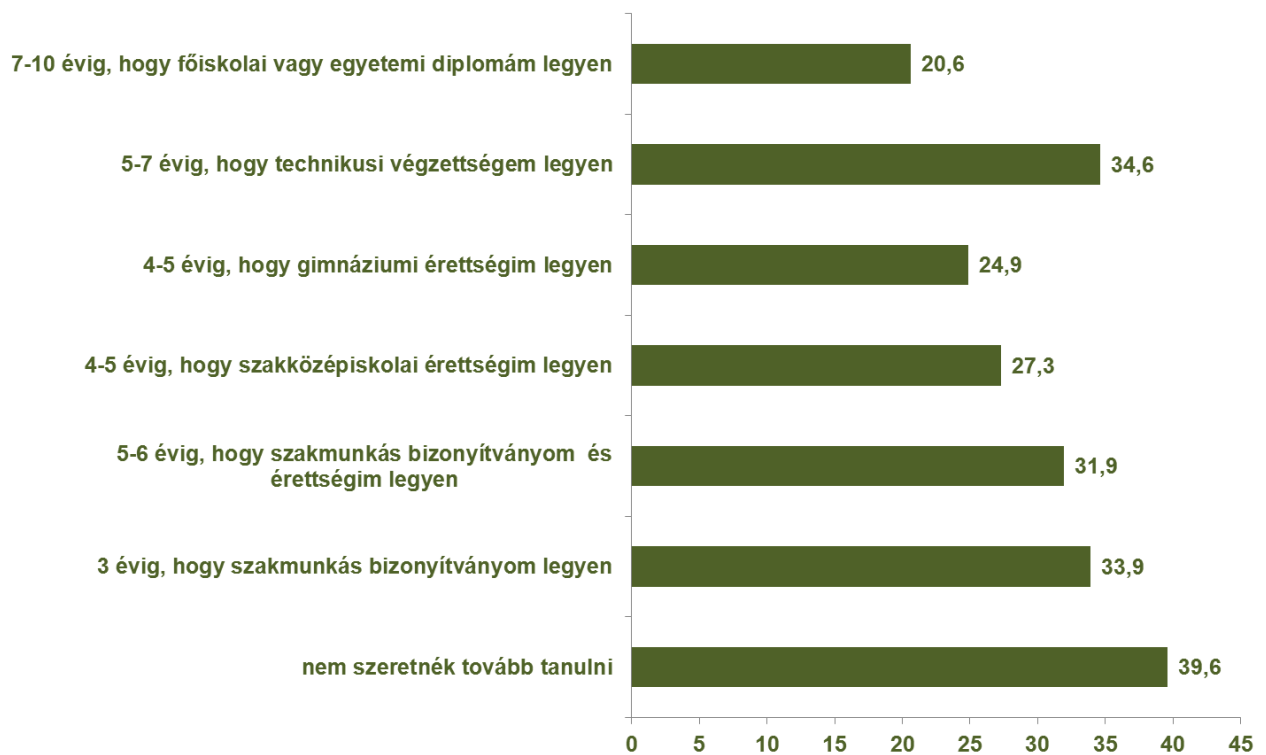
- autókkal, motorokkal kapcsolatos cikkek, hírek érdekelnek
- felnőttként gépeket szerelnék, javítanék
- felnőttként fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék
- szívesen segítek otthon a barkácsolásban, kerékpár-javításban
- szívesen segítek otthon az autónk tisztításában
- ügyes vagyok a barkácsolásban, szerelésben

A Gépipar/fémipar-index nemek szerinti vizsgálata azt az előre sejthető összefüggést mutatja, miszerint a fiúk körében jóval magasabb a gépipari, illetve fémipari foglalkozások iránti érdeklődés (átlagpontoszám: 42,2), mint a lányok között (átlagpontoszám: 12,5).

Ha a diákok szüleinek iskolai végzettségét tekintjük, azt találjuk, hogy a legmagasabb index-értéket a szakmunkásképzőt, illetve a maximum 8 általánost végzett szülők gyerekeinek körében láthatjuk. A szülők foglalkozási státuszának vizsgálata azt mutatta, hogy nincs jelentős eltérés a különböző foglalkozású szülők gyerekeinek Gépipar/fémipar indexértékében.

A 2.2.3.1. ábrán látható, hogy a Gépipar/fémipar-index azon tanulók között a legmagasabb, akik nem tanulnának tovább (39,6), 7 éves technikusi képzést végeznének (34,6), illetve 3 éves szakmunkásképzésben (33,9) szeretnének részt venni az általános iskola után. Az index azok körében a legalacsonyabb, akik diplomát szeretnének szerezni (20,6).

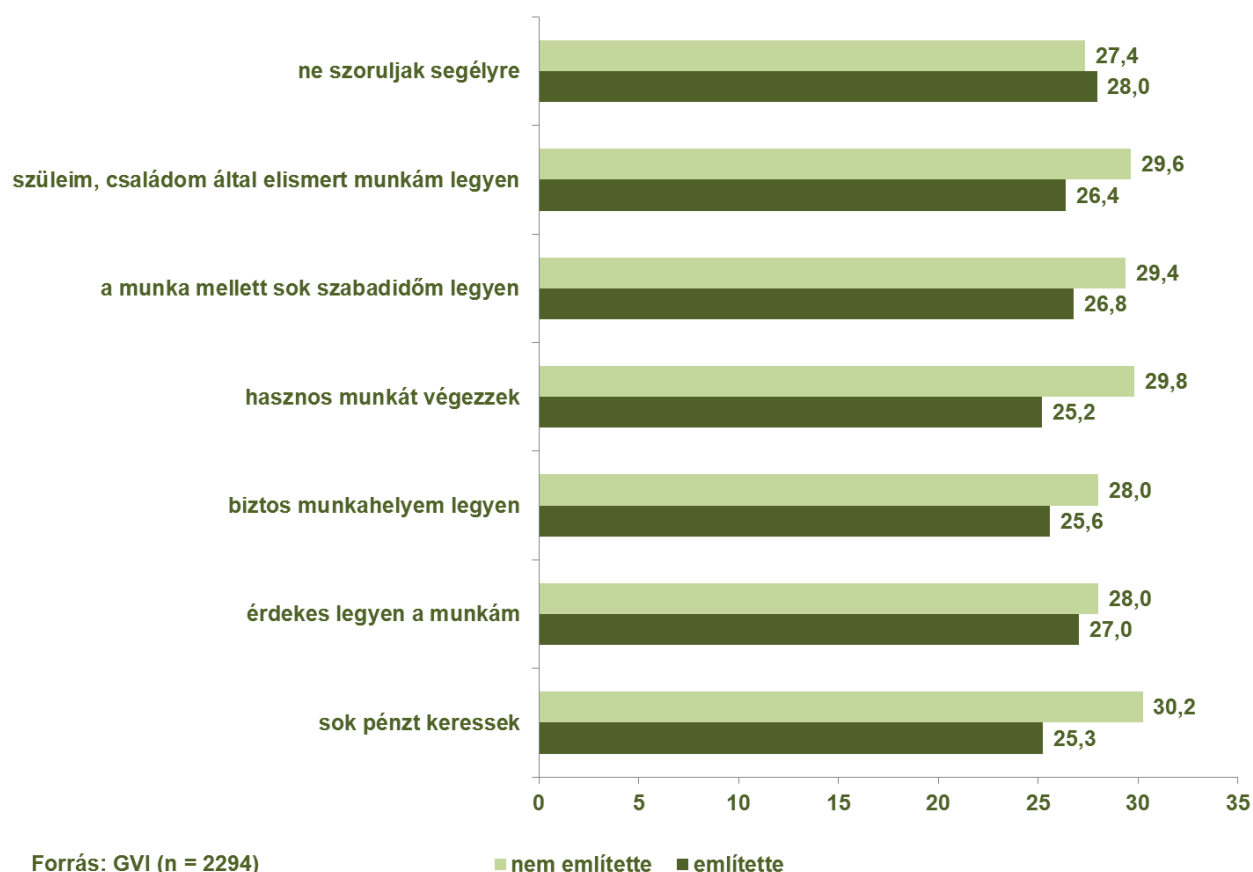
2.2.3.1. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontoszámai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 2228)

Leginkább azok között a fiatalok között találkozunk gépipar/fémipari irányultsággal, akik azért szeretnék tartós munkát, hogy ne szoruljanak segélyre (28). Ebből arra következtethetünk, hogy az ilyen érdeklődésű fiatalok között sokan nehéz anyagi körülmények között nőttek fel. Emellett minden más, munkával kapcsolatos motivációt említők alacsonyabb gépipari érdeklődést mutatnak, mint az azt nem említők. Akik szeretnék hasznos munkát végezni, azoknak a legalacsonyabb Gépipar/fémipar indexértéke (lásd a 2.2.3.2. ábrát).

2.2.3.2. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók tartós munkavállalással megvalósítható tervei szerint, 2015

Azok a megkérdezettek érdeklődnek kiemelten a gépipari/fémipari tevékenységek iránt, akiknek szülei azt tanácsolják, hogy kövesse apja foglalkozását, illetve akiknek azt javasolják, hogy dolgozzanak a családi vállalkozásban. Azoknak is viszonylag magas a pontszáma, akiknek azt tanácsolják a szülei, hogy szakmát tanuljanak (az érettségi említése nélkül) illetve dolgozzák azt, amit az anyjuk. (lásd a 2.2.3.4. ábrát). Tehát elmondható, hogy a szakképzettséggel rendelkező szülők közül sokan szeretnék gyermekükre örökíteni szakmájukat. Ez abból is látható – amint az alfejezet elején is megjegyeztük – hogy a legmagasabb gépipari/fémipari index-értékkel rendelkező gyerekek többségének szülei szakközépiskolai, vagy szakmunkás végzettséggel rendelkeznek.

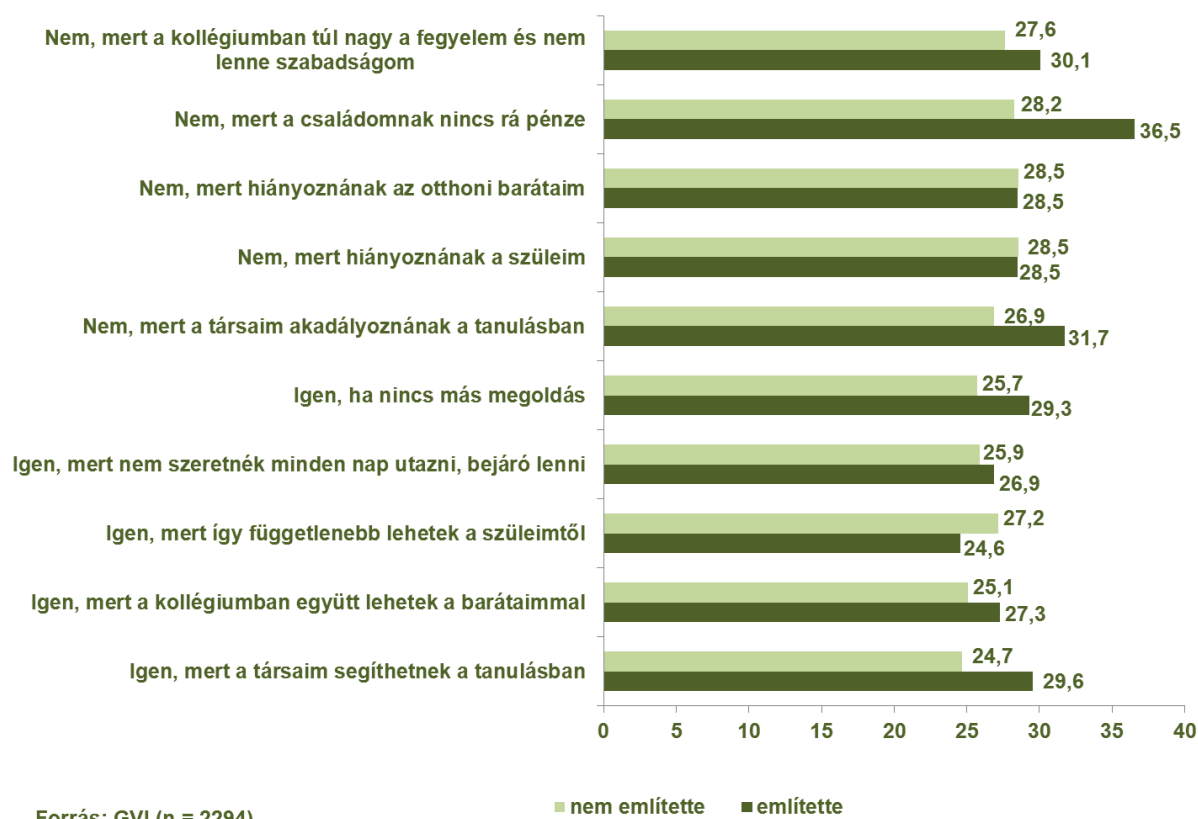
2.2.3.4. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 2294)

A kollégiumi elhelyezést vizsgálva az adatok azt mutatják, hogy főleg azok a tanulók jellemezhetőek a magas gépipari/fémipari érdeklődéssel akik, nem szívesen laknának kollégiumban, mert a családjuknak nincs pénze rá, illetve tartanak a túl nagy fegyelemtől. Azoknak, akik azért laknának kollégiumban, mert így függetlenebbek lennének szüleiktől, alacsonyabb a Gépipar/fémipar indexértéke az átlagosnál (lásd a 2.2.3.5. ábrát).

2.2.3.5. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók kollégiumi elhelyezéssel kapcsolatos véleménye szerint, 2015

2.2.4. A Kreativitás-index

A Kreativitás-index azon tanulók körében magas, akik érdeklődnek a művészetek iránt, szeretnek kreatív tevékenységet végezni, új dolgokat kipróbálni.

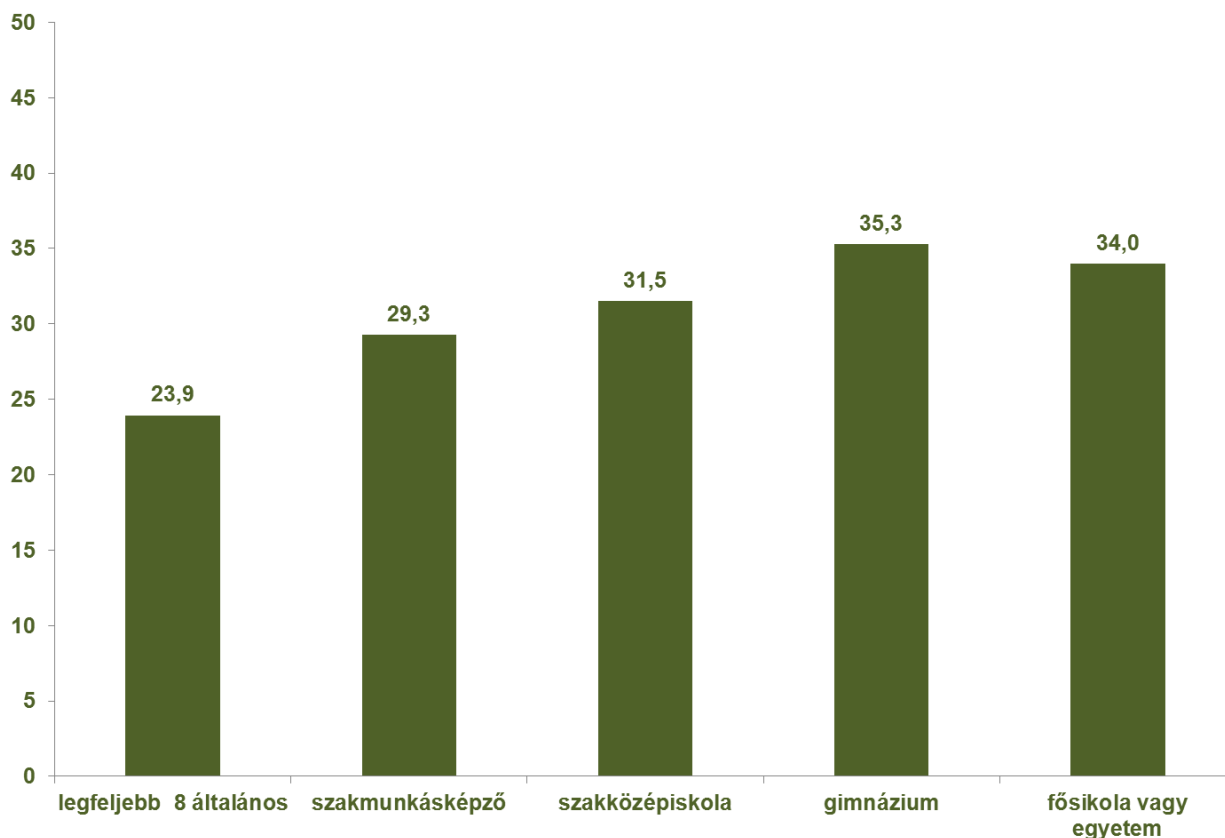
A Kreativitás-index tartalma:

- művészetek érdekelnek
- szeretek új dolgokat kipróbálni
- szeretek a saját ötleteim alapján tervezni, dolgozni
- a jövőben művészettel foglalkoznék
- ügyes vagyok rajzolásban
- ügyes vagyok modellezésben

A Kreativitás-index nemek szerinti vizsgálata azt mutatja, hogy a lányok jobban érdeklődnek a kreatív tevékenységek és a művészet iránt, mint a fiúk (a lányok átlagpontszáma 33,2, míg a fiúké 25,7).

Ha a diákok szüleinek iskolai végzettségét vizsgáljuk, azt találjuk, hogy a gimnáziumi érettségi szintjéig minél magasabb az apa iskolai végzettsége, annál magasabb a Kreativitás-index átlagértéke; a főiskolai/egyetemi végzettségű szülők gyerekeit azonban picit kisebb Kreativitás-index érték jellemzi, mint a gimnáziumot végzettekét. A legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végzett szülők gyerekeinek körében az index átlagértéke 23,9 alatti, míg a gimnáziumot végzett szülők gyerekeinél látjuk a legmagasabb értéket, 35,3-öt. Azoknak a diákoknak, akiknek gondviselője szakmunkásképzőt végzett, átlagos index-értéke 29,3. A szakmunkásképzőt végzettek gyerekei kicsit magasabb értéket kaptak, 31,5. (2.2.4.1. ábra).

2.2.4.1. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015

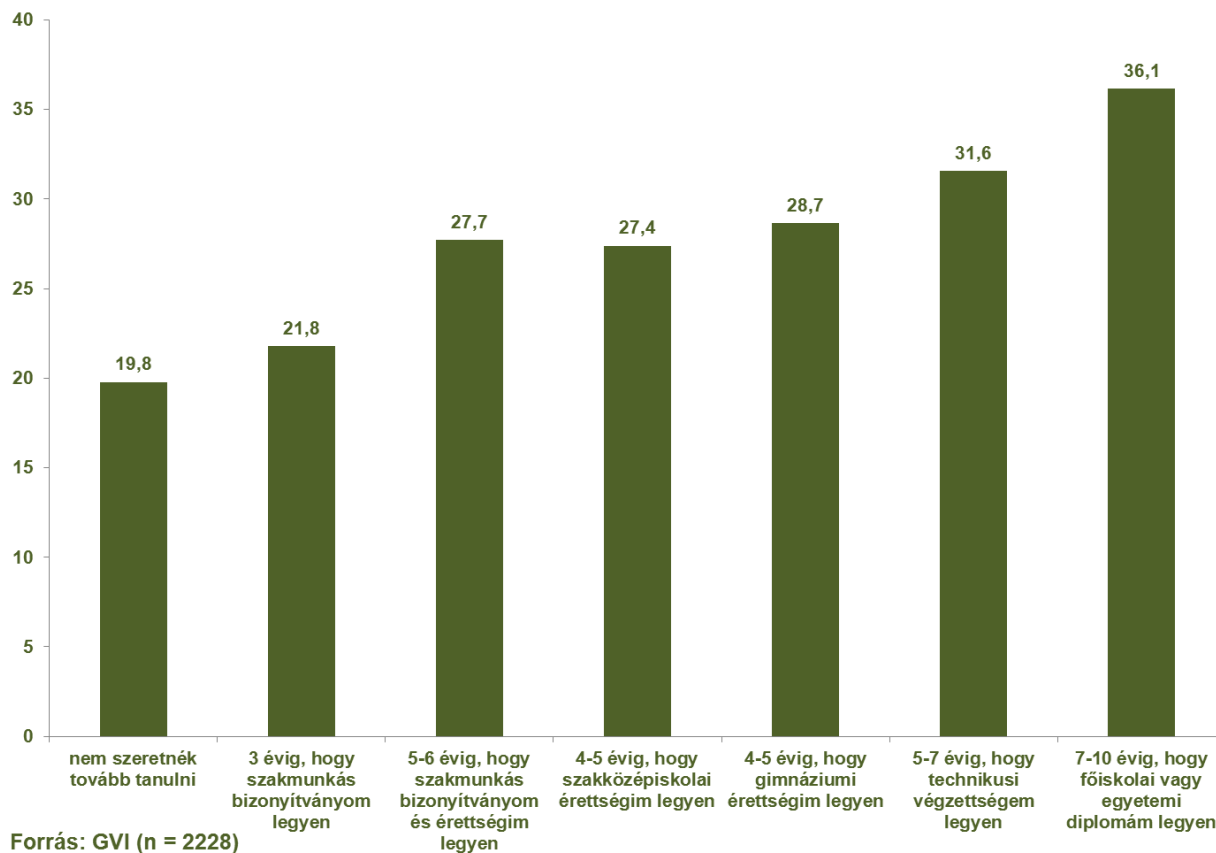

Forrás: GVI (n = 2081)

A szülők foglalkozási státuszának vizsgálata a szellemi beosztású (39,6). és a vezető beosztású (33,5) szülők gyermekei között mutatta a legmagasabb indexértékeket. A legalacsonyabb értékeket a nem munkanélküli, de valamilyen más okból nem dolgozó (28,0), az irodai alkalmazott (28,2) és a segéd- vagy betanított munkás (28,6) szülők gyerekei között mértük.

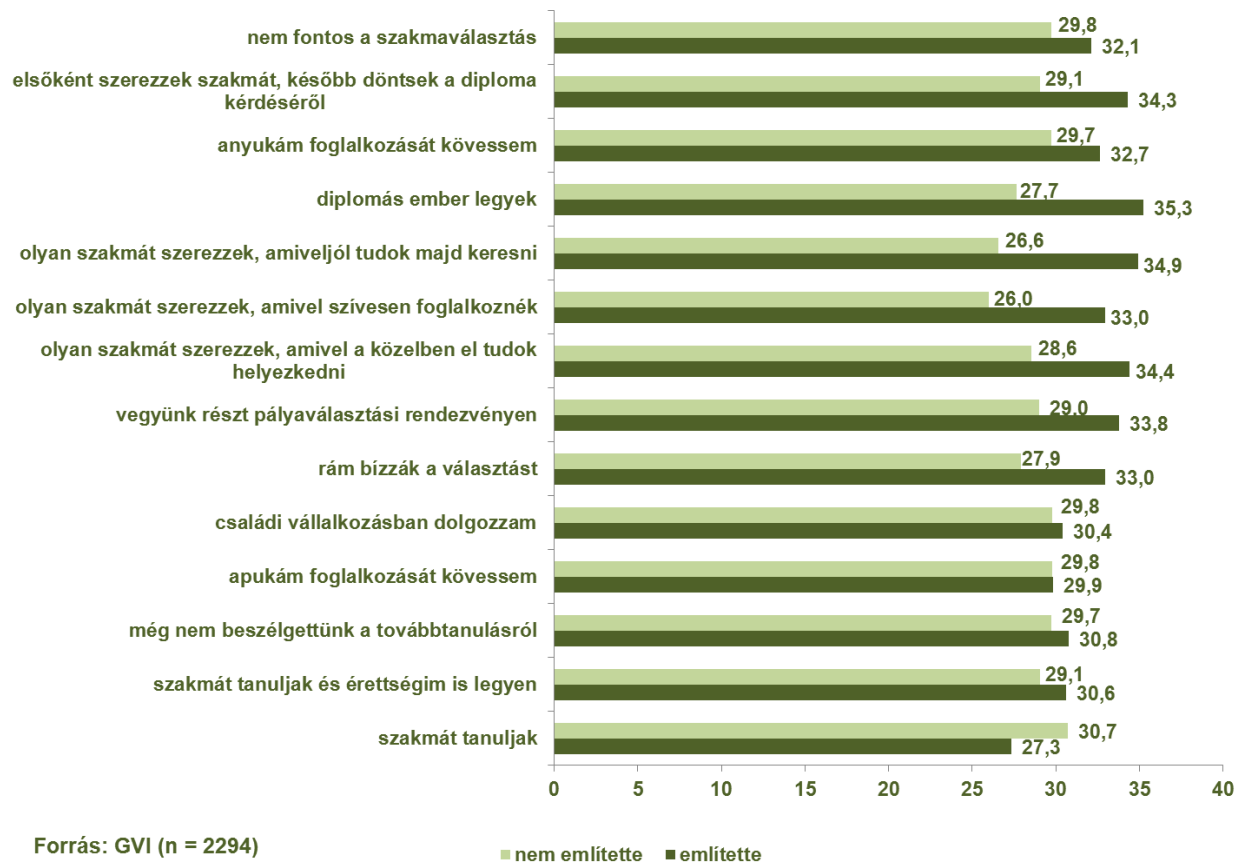
A 2.2.4.2. ábrán látható, hogy a Kreativitás-index azon tanulók között a legmagasabb, akik főiskolára, egyetemre szeretnének menni (36,1). Azok között, akik nem szeretnének továbbtanulni, ez az érték mindössze 19,8, és azok között is viszonylag alacsony (21,8), akik 3 éves szakmunkás képzésben terveznek részt venni.

2.2.4.2. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók továbbtanulási terve szerint, 2015

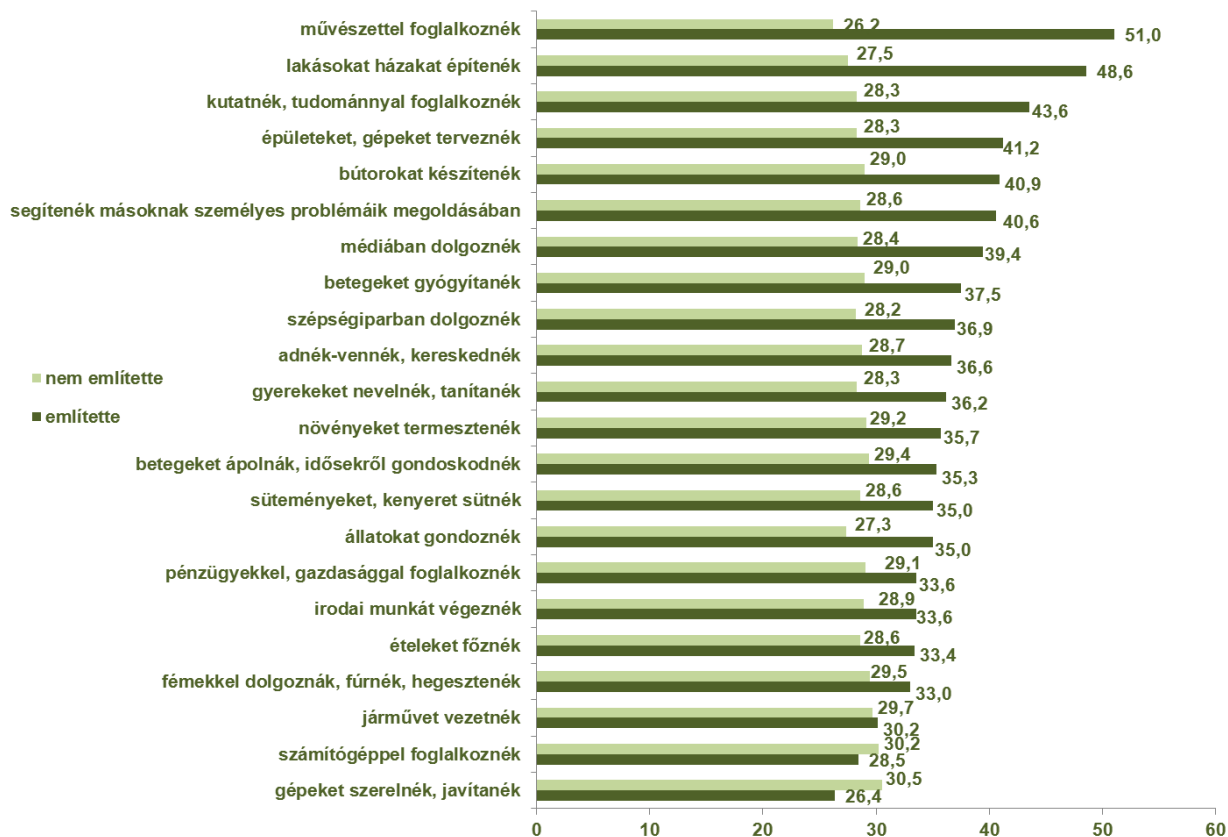
A szülői pályaválasztási tanácsok szerinti vizsgálat azt mutatja, hogy relatíve magas azoknak a diákoknak a Kreativitás-index értéke, akiknek szülei azt mondják, hogy diplomát szerezzenek, vagy akiknek azt tanácsolják, hogy jól fizető szakmát válasszanak. Az átlagnál alacsonyabb Kreativitás-indexet azoknál a tanulónál tapasztaltuk, akiknek szülei azt javasolják, hogy szerezzenek szakmát (lásd 2.2.4.3 ábra).

2.2.4.3. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2015

A különböző foglalkozásokat tervező gyerekeket vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy nem meglepő módon azoknak a legmagasabb értékű a Kreativitás-indexe (51,0), akik művészettel szeretnének foglalkozni (hiszen ez változó részét is képezi az indexnek). Igen magas a Kreativitás-indexe, következő szakmákat tervező diákoknak: kutatnék (43,6), médiában dolgoznék (43,7), épületeket, gépeket terveznék (41,2); lakásokat, házakat terveznék, építenék (48,6); bútorokat készítenék (40,9). A legalacsonyabb kreativitás indexe azon diákoknak van, akik gépek gépjárművezetéssel, számítógépekkel vagy gépek szerelésével, javításával foglalkoznának (rendre 20,2; 28,5; és 26,4).

2.3.4. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2015

Forrás: GVI (n = 2294)

2.2.5. A Diploma-index

A Diploma-index azon megkérdezettek körében jelez magas értéket, akik felsőfokú tanulmányokat, diplomaszerezést terveznek, illetve szellemi munkára vágnak.

A Diploma-index tartalma:

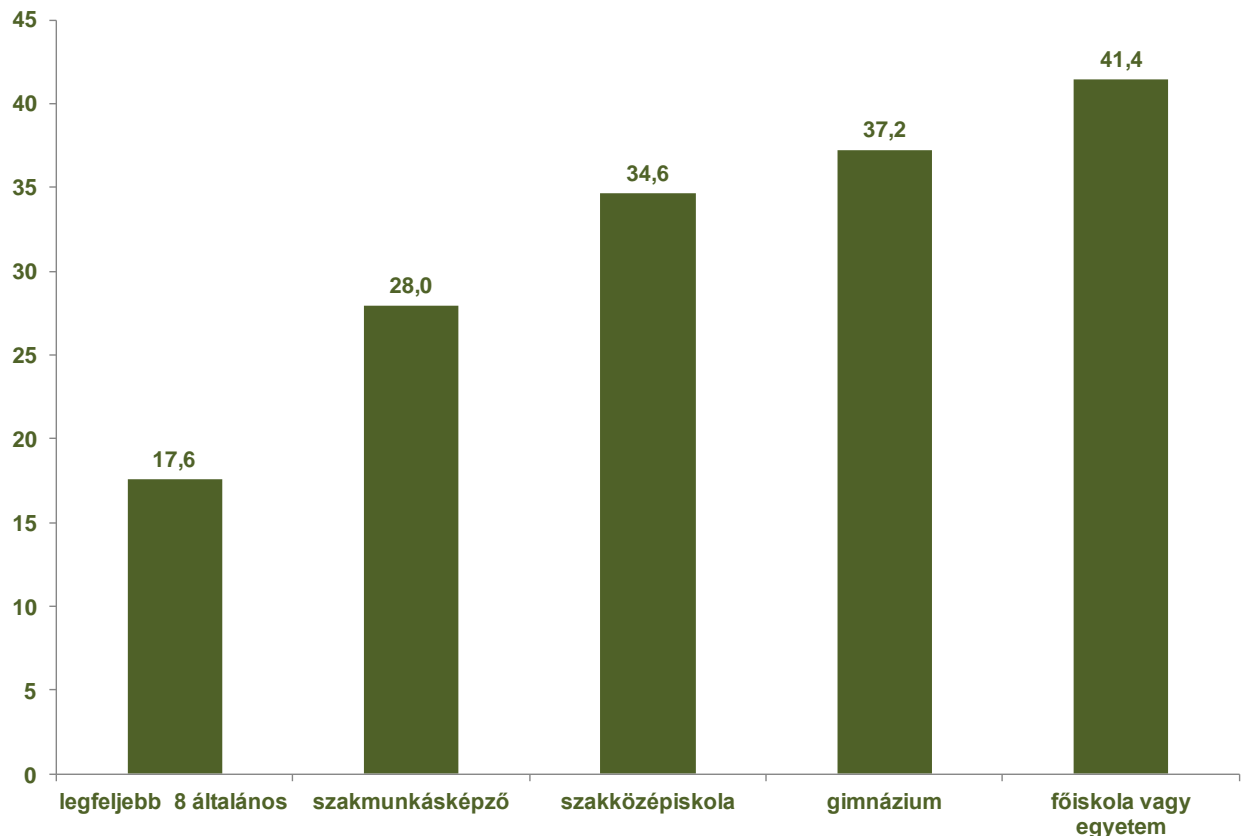
- 7-10 évig szeretnék az általános iskola után tanulni, hogy diplomát szerezzek
- a gazdasági hírek érdekelnek
- a természettudományos cikkek érdekelnek
- ügyes vagyok a számolásban
- ügyes vagyok idegen nyelvek tanulásában
- ügyes vagyok a rejtvényfejtésben, logikai feladatokban
- ügyes vagyok szervezésben
- az alábbi elképzelt foglalkozások közül legalább egyet megjelölt:
 - o számítógéppel végzett munka
 - o irodai munka
 - o gyógyítás
 - o építészet, tervezés
 - o oktatás
 - o kreativitást igénylő területen végzett munka
 - o pénzügyi terület
 - o pszichológia, szociális munka
 - o kutatás

A nemek szerinti bontás azt mutatja, hogy a lányok közül többen szeretnének felsőfokú tanulmányokat végezni: körükben az index átlagos értéke 32,7 pont, a fiúk között pedig 24,7.

A szülők iskolai végzettsége szerinti bontás jól mutatja, hogy a felsőfokú végzettségűek jelentős mértékben továbbörökítik ambícióikat gyermekeiknek: a főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkező szülők gyermekei között magas, 41,4 pontos az átlagos indexérték, a 8 általánosnál alacsonyabb végzettségűek gyermekei között csak

17,6 pont és a pontszám nő a szülő végzettségének növekedésével (lásd a 2.2.5.1. ábrát).

2.2.5.1. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a szülők iskolai végzettsége szerint, 2015

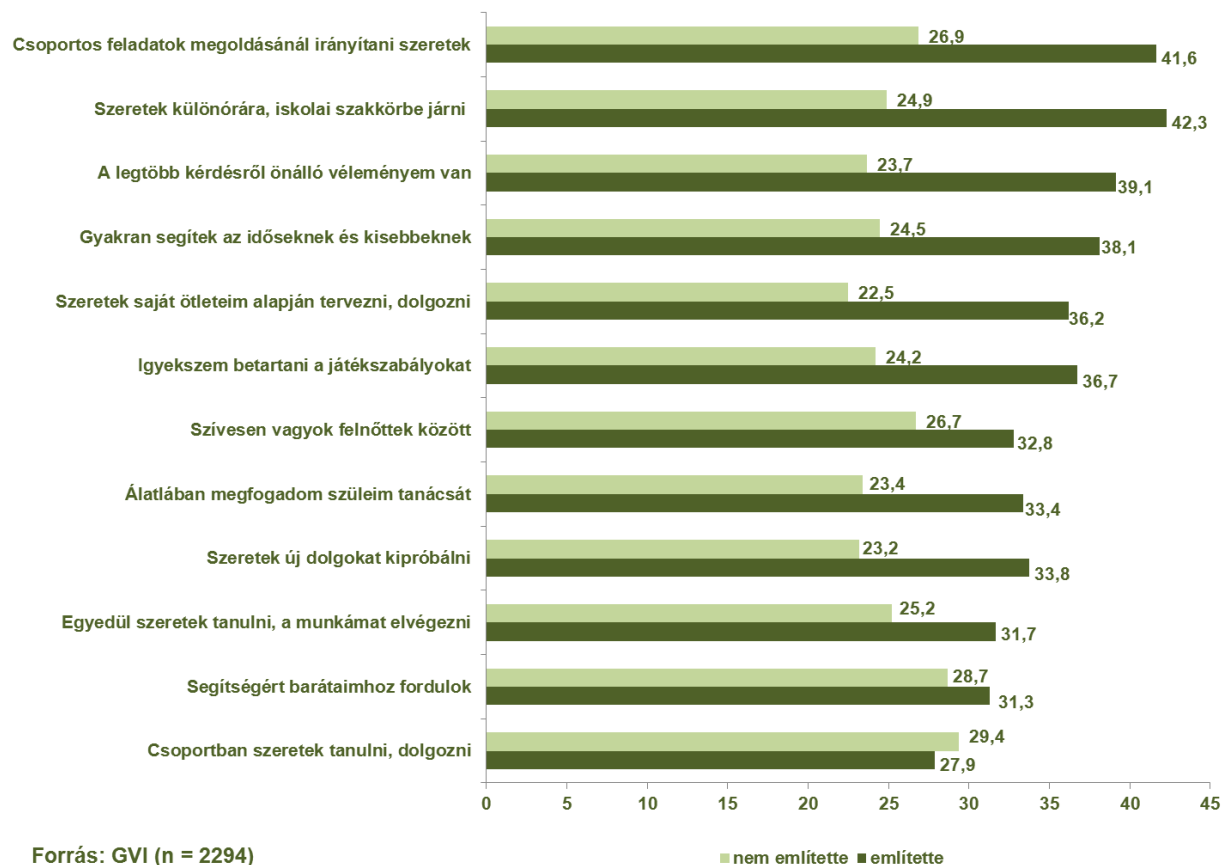

Forrás: GVI (n = 2294)

A szülők foglalkozási státuszát tekintve megállapítható, hogy a legmagasabb Diploma-indexszel a szellemi beosztású (46,1), az irodai alkalmazott (35,3) és a vezető beosztású (35,1), szülők gyermekei rendelkeznek, a legalacsonyabbal pedig az munkanélküliek (19,6), az alkalmi munkások (20,8) és a betanított munkások (22,3) gyermekei.

A tanulók egyes pszichológiai jellemzőit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy azon tanulók közül, akik önállóbbnak és iskolai munkájukban szorgalmasabbnak tekinthetők, többen készülnek diplomát szerezni, mint a többi diák közül. A Diploma-index magas átlagos értéket jelez azoknál, akik a csoportos feladatok megoldásánál irányítani szeretnek (41,6), azok között, akik szeretnek különórára, iskolai szakkörbe járni (42,3), azok körében, akik önálló véleményt fogalmazznak meg a legtöbb kérdéskörben (39,1), valamint azok között, akik gyakran segítenek az idősebbeknek és a kisebbeknek (38,1). A Diploma-index ezzel szemben viszonylag alacsony átlagos értéket mutat azok között, akik csoportban szeretnek tanulni, dolgozni (27,9), és azok körében, akik segítségért inkább a barátaikhoz fordulnak, mint a szüleikhez (31,3) (lásd a 2.2.5.2. ábrát).

2.2.5.2. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a tanulók egyes pszichológiai jellemzői szerint, 2015

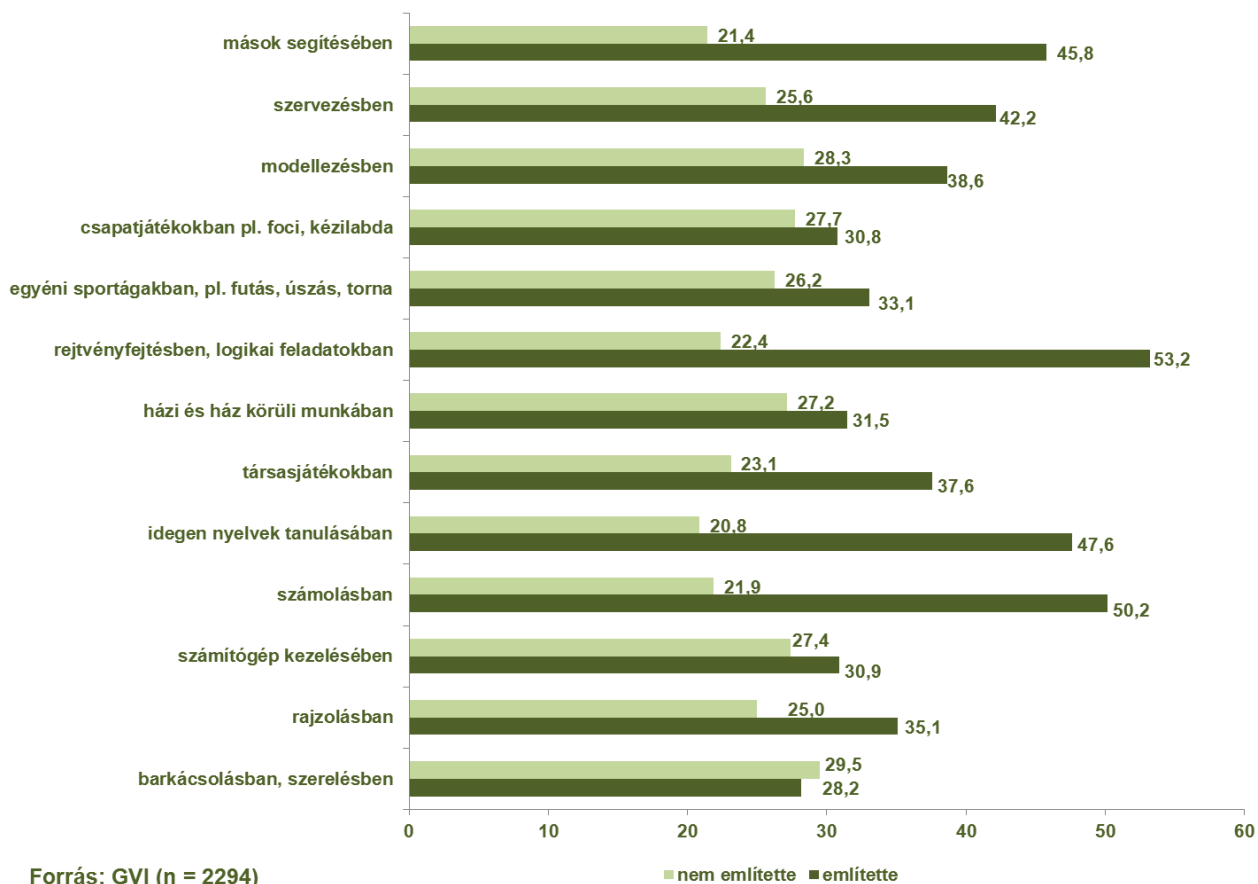
A szülők pályaválasztásra vonatkozó tanácsai jelentősen befolyásolhatják a fiatalok továbbtanulásra, szakmaválasztásra vonatkozó döntéseit. A 2.2.5.3. ábrán látható, hogy azon fiatalok között, akiknek szülei azt tanácsolják, hogy váljanak diplomás emberré, kiemelkedően magas (45,3 pont) a Diploma-index értéke. Az indexérték a legalacsonyabb azok körében, akiknek szülei azt szeretnék, ha gyermekük szakmát tanulna (19,0), akiknek szülei azt tanácsolják, hogy anyja foglalkozását kövesse (24,0), illetve akik még nem beszélgettek szüleikkel a továbbtanulásról (24,3). Tehát a továbbtanulást illetően tudatos szülőkkel rendelkező diákok nagyobb valószínűséggel lesznek diplomások.

2.2.5.3. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2015

Leginkább azok az általános iskolások készülnek diplomaszerzésre, akik rejtvényfejtésben, logikai feladatokban, számolásban és idegen nyelvek tanulásában tartják ügyesnek magukat (lásd a 2.2.5.4. ábrát). Azok a diákok kétkezi munkában (házi és ház körüli munka, barkácsolás, szerelés), és a csapatjátékokban érzik magukat tehetségesnek, kevésbé tartják vonzónak a diplomaszerzést.

2.2.5.4. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a szerint, hogy a tanuló miben érzi tehetségesnek magát, 2015

3. A tanulói és szülői vélemények eltérései

Főbb eredmények

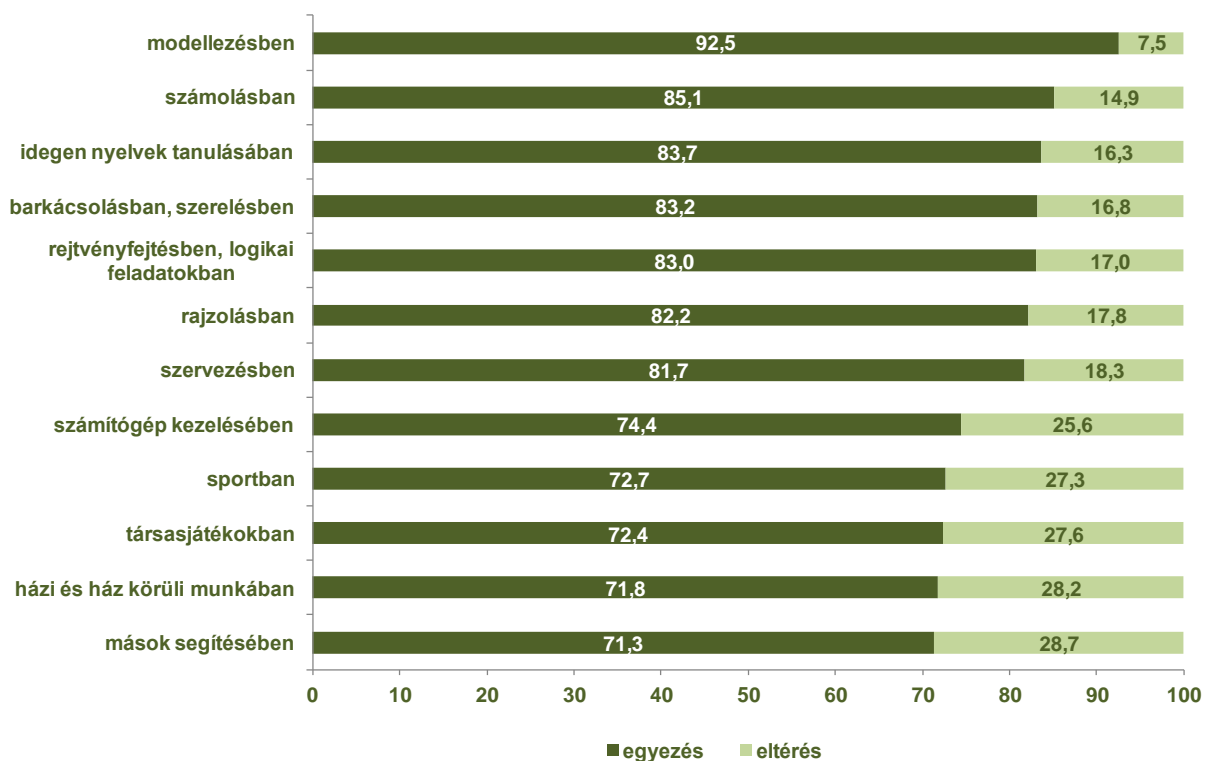
- A szülők által gyermekük számára elképzelt továbbtanulási cél általában egybeesik gyermekeik céljával.
- A modellezés és a számolás területein a leggyakoribb a szülők és a gyerekek véleményének egybeesése a gyermek tehetségét illetően.

A 2015-ös adatfelvétel során ismételten lehetőségünk nyílt arra, hogy a tanulók válaszait összekapcsoljuk a szüleik válaszaival, emellett a megegyező kérdéseket több esetben teljesen azonos válaszlehetőségek megadásával tettük fel a diákoknak és szüleiknek. Így ebben a fejezetben röviden összefoglaljuk, hogy mely kérdéskörökben adnak a leginkább eltérő, illetve a leginkább hasonló válaszokat a tanulók és szüleik. Így megtudhatjuk, hogy milyen témákban értenek egyet leginkább és legkevésbé, valamint hogy a családon belül mennyire ismerik egymás – a továbbtanulást és a munkát érintő – véleményét.

A tanulók által tervezett továbbtanulási irányokat tekintve megállapítható, hogy a szakmunkásnak készülő tanulók szüleinek 63%-a szakiskolában, 31%-a szakközépiskolában képzei el gyermeke továbbtanulását, 5%-uk pedig azt szeretné, ha gyermeke gimnáziumba menne. Az érettségizett szakmunkásnak készülő fiatalok 63%-át szakközépiskolába küldenék, 22%-ukat szakiskolába és 16%-ukat gimnáziumba. Azon fiatalok szülei, akik szakközépiskolai érettségit szereznének, nagyrészt szakközépiskolába küldenék gyermeküket (73%), 15%-uk választaná a szakiskolát és 12%-uk a gimnáziumot. A gimnáziumi érettségit tervező gyerekek szüleinek 47%-a gimnáziumba járatná gyermekét, 49%-a szakközépiskolába, 4%-a pedig szakiskolába. A technikusnak készülő gyerekek szüleinek 61%-a szakközépiskolába küldené gyermekét, 34%-uk gimnáziumba, 5%-uk pedig szakiskolába. A felsőfokú végzettséget tervező fiatalok 64%-át gimnáziumba küldenék szüleik, 34%-ukat szakközépiskolába és mindössze 1%-ukat szakiskolába. Tehát az adatok azt mutatják, hogy a szülők és gyermekeik továbbtanulási céljai általában egybeesnek. Legkevésbé a gimnáziumba készülő diákoknál tapasztaltuk ezt, akinek körében a szülők több, mint fele nem gimnáziumba szeretné járatni gyermekét.

Amellett, hogy a tanulókat megkérdeztük, hogy miben tartják ügyesnek, tehetségesnek magukat, a szüleiknek is feltettük azt a kérdést, hogy szerintük miben tehetséges gyermekük – azonos válaszlehetőségek megadásával. Az eltérések és egyezőségek vizsgálata azt mutatja, hogy a modellezés és a számolás azok a területek, amelyek esetében a leggyakoribb a szülők és a gyerekek véleményének egybeesése (rendre 93% és 85%). Körülbelül a diákok 82-84%-ára igaz, hogy az idegen nyelvek tanulásában, a barkácsolásban, a rejtvényfejtésben, a rajzolásban, illetve a szervezésben érzett tehetségük egybeesik a szüleik által jelzett tehetséggel. A legkevésbé a mások segítségével érzett tehetség esetében látható egyezés (71%) a szülők és gyerekek véleménye között (lásd a 3.1. ábrát).

3.1. ábra: A tanulónak és szüleiknek a tanuló tehetségéről alkotott elképzeléseinek eltérései, 2015

Megjegyzés: a megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. A tanulók esetében azt tekintettük sportban tehetségesnek, aki az egyéni sportban és a csapatjátékban való ügyesség közül legalább egyet megjelölt

4. Következtetések

Tanulmányunk körbejárta a Bács-Kiskun megyei, hetedik osztályos tanulók és szüleik pályaválasztásról alkotott véleményét, továbbtanulási és foglalkozási terveit.

Az adatokból 2015-ben a korábbi három évhez hasonlóan azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a szülők jelentős része (körülbelül 40%-a) azt szeretné, hogy gyermeke szakképzettséget szerezzen az általános iskola után, de emellett szintén 40%-uk felsőfokú végzettséget szán neki. A szakközépiskola minden kutatási évben a legnépszerűbb középfokú továbbtanulási irány a szülők körében. A szülők és gyermekeik továbbtanulási céljai általában egybeesnek, a szülők leginkább gyermekük tehetségének, érdeklődésének megfelelően alakítják ki véleményüket a továbbtanulással és a pályaválasztással kapcsolatban, de sok esetben saját szakmájuk folytatását is elvárják gyermeküktől. A szülők iskolai végzettsége igen sok esetben továbbörökítődik, ez mind a szakképzettséggel rendelkező, mind a diplomás szülőkre igaz. Emellett az alacsonyabb végzettségű szülők többsége a saját végzettségénél egy kategóriával magasabb szintű képzést szán gyermekének. Ezt azért is fontos megjegyeznünk, mert az adatok alapján elmondható, hogy a gyermek pályaválasztási döntésére még akkor is jelentős hatást gyakorol a szülői példa és az otthon hallott tanácsok, ha a szülők teljesen rábízzák gyermekükre a jövőjére vonatkozó fontos döntést.

Az eredményekből emellett arra következtethetünk, hogy a szülők a szakmaszerzést és a diplomaszerezést egymást kizáró továbbtanulási utaknak gondolják, holott a szakközépiskola utáni diplomaszerezés is egy lehetséges továbbtanulási mód, ami ráadásul sokrétűen hasznosítható, rugalmas tudást és készségeket ad.

A hetedik osztályos tanulók attitűdjét, terveit megvizsgálva azt láttuk, hogy jellemzően két nagyobb csoport rajzolódik ki közöttük: egyik a szellemi, másik a fizikai munkához vonzó fiatalok csoportja. Előbbiek önállóbbak, szorgalmasabbak a tanulásban, ügyesebbek a szellemi feladatok, fejtörők megoldásában, azonban kevésbé tehetségesek a gyakorlatiasabb feladatokban (pl. barkácsolás) és a sportban. Szüleik gyakran diplomás embernek szánják őket. Magasabb iskolai végzettségre, akár diplomára és szellemi munkára vágyanak. A másik csoportba tartozó gyerekek a barkácsolás, szerelés, a gépek iránt érdeklődnek, a tanulásra kevésbé fogékonyak, az iskolai feladatokat csoportban szeretik megoldani, és kevésbé tekinthetőek önállóaknak. Családjuk szakmunkás pályára szánja őket, gyakran apjuk szakmájának folytatójaként, a

családi vállalkozás örököséiként tekintenek rájuk. Utóbbi csoportból kerülhetnek ki a szakmunkás pályára alkalmas fiatalok.

Problémát jelenthet, hogy a szakmunkásnak szánt gyerekek nem csak érdeklődési körükben alkotnak a szellemi munkára szánt diákoktól élesen elkülönülő csoportot. Ezek a tanulók sok esetben szegény családból származnak, szüleik gyakran alacsony végzettségű segéd-, vagy betanított munkások, illetve segélyből élő munkanélküliek. A családi háttér komoly hátrányt jelenthet ezeknek a fiataloknak, mivel alacsony motivációs szintet és önállóságot hoznak otthonról és a tanulásban gyakran elmaradnak társaiktól. Ez gyakran egyenes utat jelent a szakképzésbe, holott nem lenne szükségszerű, hogy csak az alacsonyabb tanulási képességekkel rendelkező gyerekekből váljanak szakmunkások. A jól képzett, érettségivel is rendelkező szakképzett pályakezdők számára sokkal szélesebb körű munka- és továbblépési lehetőségek nyílnának meg, akár egy későbbi szakmaváltás, továbbtanulás, vagy külföldi munkaszerzés során.

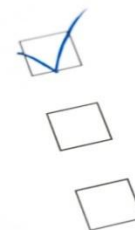
A szakképzés magyarországi helyzete, a szakmunkáshiány és az egyes területeken ezzel egy időben fennálló túlképzés felhívja a figyelmet az ebben a területben rejlő lehetőségekre és kihívásokra. Ezért is lenne érdemes minél több vizsgálatot folytatni a témában. Ez a kutatás jelentheti a Bács-Kiskun megyei szakképzés helyzetét feltérképező folyamat első lépéseit. A témakör további vizsgálati lehetőségeket rejt, a felmérés több irányban is továbbfejleszhető. További adatfelvételek lennének szükségesek az időbeli tendenciák megismerésére, emellett az országos kutatás folytatása megteremtené a továbbtanulási szándékok és pályaválasztási tervek mélyebb megismerésének, az összefüggések részletesebb feltárásának lehetőségét.

5. Melléklet: az adatfelvétel kérdőívei

„Ahol a világ igénye és az egyén tehetsége találkozik, ott van az ember munkahelye.”
(Arisztotelész)

Kérdőív azonosító sorszáma

(A Kamara tölti ki a kérdőív kitöltése után)

Pályaválasztási kérdőív tanulók részére¹³

Kedves Tanuló!

Életünk egyik legfontosabb döntése a pályaválasztás. Ha jól megtaláljuk a nekünk megfelelő elfoglaltságot, és illeszkedik érdeklődésünk, tudásunk és munkánk egymáshoz, esélyünk van arra, hogy azt érezzük: helyünkön vagyunk.

Segítünk képességeidet felismerni, hogy meg tudd valósítani terveidet, céljaidat.

Arra kérünk, hogy töltsd ki ezt a kérdőívet, amely az érdeklődési körödről, az általános iskola utáni továbbtanulási terveidről és a munka világáról szóló kérdéseket tartalmaz.

Nevedet nem kell megadnod.

Köszönjük!

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara

1. Melyik évben születted?

2. Nemed: a) fiú b) lány

3. Melyik városban vagy faluban laksz?.....

4. Melyik városban vagy faluban van az iskolád?

5. Mi az iskolád neve?
.....

¹³ A kérdőív a Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara 2013-as kutatásának kérdőíve alapján készült.

6. Mi édesapád (vagy a Veled egy háztartásban élő szülőd, gondviselőd) legmagasabb iskolai végzettsége?

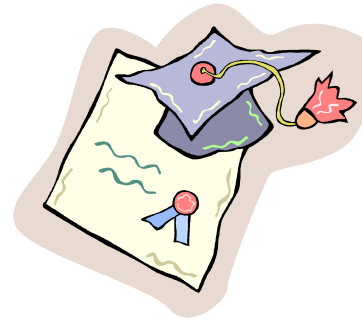
- a) 8 általánosnál kevesebb
- b) 8 általános
- c) szakmunkásképző
- d) szakközépiskola
- e) gimnázium
- f) főiskola vagy egyetem
- g) nem tudom, nem válaszolok

7. Mit dolgozik jelenleg az édesapád (vagy a Veled egy háztartásban élő szülőd, gondviselőd)?

- a) önálló vagy vállalkozó, saját vállalkozásában alkalmazott
- b) vezető beosztású.....
- c) szellemi foglalkozású (pl. orvos, ügyvéd)
- d) irodai alkalmazott (nem fizikai munkát végez).....
- e) szakmunkás
- f) segédmunkás vagy betanított munkás
- g) őstermelő (pl. méhész, borász).....
- h) alkalmi munkákat végez vagy
közmunkás, nincs állandó munkahelye
- i) munkanélküli.....
- j) más okból nem dolgozik (pl. nyugdíjas).....
- k) nem tudom, nem válaszolok

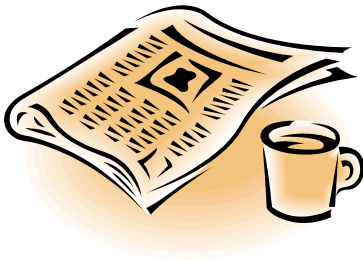
8. Az általános iskola után mennyi ideig szeretnél tanulni?

- a) nem szeretnék tovább tanulni.....
- b) 3 évig, hogy szakmunkás bizonyítványom legyen
- c) kb. 5–6 évig, hogy szakmunkás bizonyítványom
és érettségim legyen
- d) kb. 4–5 évig, hogy szakközépiskolai érettségim legyen
- e) kb. 4–5 évig, hogy gimnáziumi érettségim legyen.....
- f) kb. 5–7 évig, hogy technikus végzettségem legyen.....
- g) 7–10 évig, hogy főiskolai vagy egyetemi diplomát
szerezsek.....

9. Általában honnan szerzed a Téged érdeklő információkat? (Több választ is megjelölhetsz)

- a) újságból
- b) televízióból.....
- c) rádióból
- d) internetről
- e) barátaimtól, családtagjaimtól, ismerőseimtől
- f) egyéb, éspedig:.....

10. Milyen témák érdekelnek? (Több választ is megjelölhetsz)

- a) autók, motorok
- b) ételreceptek
- c) sporthírek
- d) egészséges életmód
- e) szépségápolás
- f) lakóhelyem építése, szépítése
- g) hirdetések
- h) sztárok, celebek életéről szóló hírek.....
- i) zenehallgatás
- j) filmek.....
- k) természettudományos cikkek
- l) gazdaság, gazdasági hírek.....
- m) divat, öltözködés
- n) művészetek
- o) egyéb, éspedig:

11. Mi jellemző rád az alábbiak közül? (Több választ is megjelölhetsz)

- a) egyedül szeretek tanulni, a munkámat elvégezni
- b) csoportban szeretek tanulni, dolgozni
- c) igyekszem betartani a játékszabályokat
- d) a csoportos feladatok megoldásánál irányítani szeretek
- e) szívesen vagyok felnőttek közt
- f) a legtöbb kérdésről önálló véleményem van
- g) általában megfogadom a szüleim tanácsát
- h) segítségért inkább a barátaimhoz fordulok, mint a szüleimhez
- i) gyakran segítek az időseknek és a kisebbeknek
- j) szeretek különóra, iskolai szakkörbe járni
- k) szeretek új dolgokat kipróbálni
- l) szeretek a saját ötleteim alapján tervezni, dolgozni
- m) egyéb, éspedig:.....

12. Jelöld be, hogy mi igaz rád az alábbiak közül! (Több választ is megjelölhetsz)

- a) naponta legalább háromszor étkezem
- b) minden nap eszem húst vagy halat
- c) minden nap eszem friss gyümölcsöt vagy zöldséget
- d) a tankönyveimen kívül van legalább egy saját könyvem
- e) van olyan játékom, sportszerem, amivel a szabadban tudok játszani (pl. bicikli, roller, labda)

- f) előfordult már, hogy nem tudtam elmenni egy iskolai programra,
mert a szüleim nem tudták kifizetni
- g) több, mint egy pár cipőm van.....
- h) van olyan nyugodt hely otthon, ahol meg tudom írni a házi feladatomat

13. Miben vagy ügyes? (Több választ is megjelölhetsz)

- a) barkácsolásban, szerelésben.....
- b) rajzolásban
- c) számítógép kezelésében
- d) számolásban
- e) idegen nyelvek tanulásában
- f) társasjátékokban
- g) házi és ház körüli munkában
- h) rejtvényfejtésben, logikai feladatokban.....
- i) egyéni sportágakban, pl. futás, úszás, torna
- j) csapatjátékokban, pl. foci, kézilabda
- k) modellezésben
- l) szervezésben.....
- m) mások segítségével
- n) egyéb, éspedig:.....

14. Szoktál segíteni otthon? Válaszolj igennel vagy nemmel! Ha igen, miben segítesz szívesen és miben azért, mert muszáj? (Több választ is megjelölhetsz)

14.1. igen, szoktam

	Szívesen	Nem szívesen, de muszáj
a) barkácsolásban, szerelésben	☐	☐
b) az autónk tisztításában	☐	☐
c) takarításban	☐	☐
d) sütésben, főzésben	☐	☐
e) bevásárlásban	☐	☐
f) kerti munkában.....	☐	☐
g) testvéremnek a tanulásban.....	☐	☐
h) mosásban, teregetésben	☐	☐
i) mosogatásban.....	☐	☐
j) vasalásban	☐	☐
k) háziállatok gondozásában	☐	☐
l) egyéb, éspedig:		

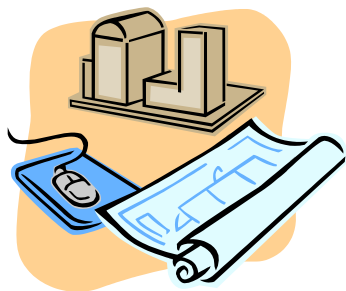

14.2. nem szoktam

- a) mert nincs rá időm a tanulás mellett.....
- b) mert így több idő jut a hobbimra.....
- c) mert a szüleim nem kérnek meg rá.....
- d) mert nem akarok.....
- e) egyéb, éspedig:

15. Felnőtként milyen munkát végeznél szívesen? (Több választ is megjelölhetsz)

- a) gépeket szerelnék, javítanék
- b) fémekkel dolgoznék, fúrnék, hegesztenék
- c) számítógéppel foglalkoznék
- d) ételeket főznék
- e) betegeket ápolnék, idősekről gondoskodnék
- f) betegeket gyógyítanék.....
- g) lakásokat házakat építenék
- h) épületeket, gépeket terveznék
- i) bútorokat készítenék
- j) járművet vezetnék
- k) irodai munkát végeznék
- l) süteményeket, kenyeret sütnék
- m) gyerekeket nevelnék, tanítanék
- n) növényeket termesztenék.....
- o) állatokat gondoznék
- p) szépségiparban dolgoznék
- q) adnék–vennék, kereskednék.....
- r) művészettel foglalkoznék.....
- s) pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznék.....
- t) segítenék másoknak személyes problémáik
megoldásában
- u) médiában dolgoznék
- v) kutatnék, tudománnyal foglalkoznék
- x) egyéb, és pedig:.....

16. Az iskolai osztályzáshoz hasonlóan értékeld, hogy mennyire fontosak neked az alábbiak a jövőbeli munkáddal kapcsolatban.

	egyáltalán nem fontos		←————→		nagyon fontos
	1	2	3	4	5
a) sok pénzt keressek	☐	☐	☐	☐	☐
b) érdekes legyen a munkám	☐	☐	☐	☐	☐
c) biztos munkahelyem legyen	☐	☐	☐	☐	☐
d) hasznos munkát végezzek	☐	☐	☐	☐	☐
e) a munka mellett sok szabadidőm legyen	☐	☐	☐	☐	☐
f) a szüleim, családom által elismert munkám legyen	☐	☐	☐	☐	☐
g) ne szoruljak segílyre	☐	☐	☐	☐	☐

17. Szívesen lagnál kollégiumban? Válaszolj igennel vagy nemmel! Utána jelöld meg, miért! (Az okok közül többet is megjelölhetsz)

igen nem

17.1. Igen, szívesen lagnék kollégiumban, mert...

a) mert a társaim segíthetnek a tanulásban

b) mert a kollégiumban együtt lehetek a barátaimmal

c) mert így függetlenebb lehetek a szüleimtől

d) mert nem szeretnék minden nap utazni, bejáró lenni

e) ha nincs más megoldás

f) egyéb, éspedig:.....

17.2. Nem, nem szívesen laknék kollégiumban, mert...

- a) mert a társaim akadályoznának a tanulásban.....
- b) mert hiányoznának a szüleim.....
- c) mert hiányoznának az otthoni barátaim.....
- d) mert a családomnak nincs rá pénze.....
- e) mert a kollégiumban túl nagy a fegyelem és nem lenne szabadságom.....
- f) egyéb, éspedig:.....

18. Szüleim, gondviselőim tanácsai a továbbtanulásról

(Több választ is megjelölhetsz):

- a) azt szeretnék, hogy szakmát tanuljak
- b) azt szeretnék, hogy szakmát tanuljak és érettségim is legyen
- c) azt tanácsolják, hogy diplomás ember legyek.....
- d) rám bízzák a választást.....
- e) még nem beszélgettünk továbbtanulásról
- f) azt szeretnék, ha az anyukám foglalkozását követném.
- g) azt szeretnék, ha az apukám foglalkozását követném.....
- h) szüleim azt szeretnék, hogy családom vállalkozásában dolgozzam
- i) azt szeretnék, hogy vegyünk részt pályaválasztási rendezvényeken, hogy együtt, könnyebben döntsünk.....
- j) azt szeretnék, hogy elsőként szerezzek szakmát, majd később döntsek a diploma megszerzéséről
- k) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel szívesen foglalkoznék.....
- l) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel jól tudok majd keresni
- m) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel a közelben el tudok helyezkedni
- n) szerintük nem fontos a szakmaválasztás, majd kialakul
- o) egyéb, éspedig:.....

19. Szóba került-e már az általános iskola 8. osztálya utáni pályaválasztásod? Válaszolj igennel vagy nemmel! (Ha igen, akkor a 19.1. pont alatti betűjeles válaszokból is válassz, itt többet is megjelölhetsz)

19.1. igen

- a) osztályfőnöki órán beszélgettünk
- b) iskolai pályaválasztási rendezvényen beszélgettünk
- c) szüleimmel beszélünk róla
- d) idősebb barátaim adtak tanácsot
- e) TV-ben hallottam, újságban, interneten olvastam
- f) kamarai pályaválasztási rendezvényen
- g) egyéb, éspedig:

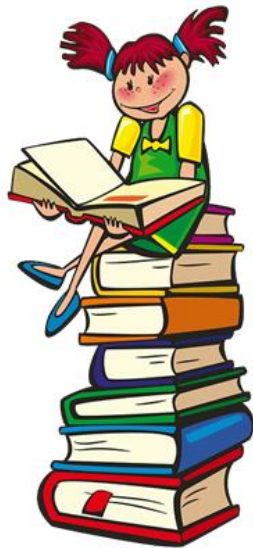
19.2. nem

20. Hányas voltál most félévkor matekból?

21. Hányas voltál most félévkor magyar irodalomból?

22. Milyen idegen nyelvet tanulsz? Többet is megjelölhetsz!

- a.) angol
- b.) német
- c.) francia
- d.) egyéb, éspedig:

Köszönjük a válaszokat és sikeres pályaválasztást kívánunk!

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara

„Ahol a világ igénye és az egyén tehetsége találkozik, ott van az ember munkahelye.”

(Arisztotelész)

Pályaválasztási kérdőív szülők részére

Tisztelt Szülő!

Életünk egyik legfontosabb döntése a pályaválasztás! Ha gyermekünk jól megtalálja a neki megfelelő elfoglaltságot, és illeszkedik érdeklődése, tudása és munkája egymáshoz, esélye van arra, hogy azt érezze: a helyén van!

Arra szeretnénk megkérni, hogy töltsse ki gyermeke általános iskola utáni továbbtanulási terveiről és a munka világáról szóló kérdőívünket! Válaszait bizalmasan kezeljük és csak kutatási célra használjuk fel.

Köszönjük!

Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Kérdőív azonosító sorszáma			
----------------------------	--	--	--

(A BKMKIK tölti ki a kérdőív kitöltetése előtt, megegyezik a tanulói kérdőív sorszámaival)

1. Születési éve:

2. Neme:

a) férfi b) nő

3. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

- a) 8 általánosnál kevesebb
- b) 8 általános
- c) szakmunkásképző.....
- d) szakközépiskola, technikum
- e) gimnázium
- f) főiskola vagy egyetem
- g) nem tudja, nem válaszol

4. Jelenleg van-e Önnek foglalkozása, és ha igen, milyen foglalkozása van?

- a) önálló vagy vállalkozó, saját vállalkozásában alkalmazott
- b) vezető beosztású
- c) beosztott értelmiségi.....
- d) irodai alkalmazott (nem fizikai munkát végez).....
- e) szakmunkás
- f) segéd/betanított munkás
- g) alkalmi munkákat végez, nincs állandó munkahelye.....
- h) munkanélküli.....
- i) más okból nem dolgozik (pl. nyugdíjas).....
- j) nem tudja, nem válaszol.....

5. Mi a gyermek másik szülőjének legmagasabb iskolai végzettsége?

- a) 8 általánosnál kevesebb
- b) 8 általános
- c) szakmunkásképző.....
- d) szakközépiskola, technikum
- e) gimnázium
- f) főiskola vagy egyetem
- g) nem tudom, nem válaszolok

6. Jelenleg van-e a gyermek másik szülőjének foglalkozása, és ha igen, milyen foglalkozása van?

- a) önálló vagy vállalkozó, saját vállalkozásában alkalmazott
- b) vezető beosztású
- c) beosztott értelmiségi.....
- d) irodai alkalmazott (nem fizikai munkát végez).....
- e) szakmunkás
- f) segéd/betanított munkás
- g) alkalmi munkákat végez, nincs állandó munkahelye.....
- h) munkanélküli.....
- i) más okból nem dolgozik (pl. nyugdíjas).....
- j) már nem él
- k) nem tudja, nem válaszol

7. Milyen iskolatípusban tervezi Ön gyermeke továbbtanulását az általános iskola után?

- a) szakiskolában.....
- b) szakközépiskolában.....
- c) gimnáziumban.....
- d) nem szeretném, ha továbbtanulna.....

8. Milyen jövőt tervez gyermekének?

- a) szakmunkás legyen
- b) technikus legyen.....
- c) mestervizsgát tett szakmunkás legyen.....
- d) diplomás legyen
- e) egyéb.....

9. Ön szerint miben ügyes gyermeke? (Több választ is megjelölhet)

- a) barkácsolásban, szerelésben
- b) rajzolásban.....
- c) számítógép kezelésében
- d) számolásban
- e) idegen nyelvek tanulásában
- f) társasjátékokban.....
- g) házi és ház körüli munkában.....
- h) rejtvényfejtésben, logikai feladatokban.....
- i) sportban, csapatjátékokban, pl. foci, kézilabda.....
- j) szervezésben
- k) mások segítségében
- l) modellezésben.....
- m) egyéb:.....

10. Ön szerint hol lehet továbbtanulási lehetőségekről tájékozódni? (Több választ is megjelölhet)

- a) szülői értekezleten
- b) kamarában.....
- c) TISZK-ekben (Térségi Integrált Szakképző Iskola).....
- d) pályaválasztási kiállításon
- e) szakképző iskolában.....
- f) családi körben
- g) vállalkozóktól
- h) baráti körben
- i) szakmunkástanulótól
- j) gimnáziumi tanulótól
- k) médiából, internetről
- l) egyéb:

11. Szívesen részt venne olyan rendezvényen gyermekével, amelyen vállalkozók mutatják be szakmájukat?

- a) igen, mert megismerném a szakmákat
- b) igen, mert még nem döntöttünk a szakmaválasztásról.....
- c) nem, mert más a gyermekem érdeklődése.....

12. Milyen pályaválasztási tanácsot ad gyermekének? (Több választ is megjelölhet)

- a) szerezzon szakmát.....
- b) szerezzon szakmát és érettségit
- c) szerezzon diplomát
- d) elsőként szerezzon szakmát, majd később döntsön a diploma megszerzéséről.....
- e) teljes mértékben rábízom a pályaválasztást
- f) még nem beszélgettünk továbbtanulásról
- g) azt szeretném, ha az én foglalkozásomat követné
- h) azt szeretném, ha a másik szülője foglalkozását követné
- i) azt szeretném, hogy a családi vállalkozásban dolgozzon
- j) azt szeretném, ha részt vennénk pályaválasztási rendezvényeken, hogy együtt, könnyebben döntsünk.....
- k) olyan szakmát szerezzon, amivel jól tud keresni.....
- l) olyan szakmát szerezzon, amivel a közelben el tud helyezkedni...
- m) nem fontos a szakmaválasztás, majd kialakul

13. Milyen szakmacsoportba tartozó szakmát ajánlana gyermekének? (Több választ is megjelölhet)

- a) Egészségügy.....
- b) Szociális szolgáltatások.....
- c) Oktatás.....
- d) Művészet, közművelődés, kommunikáció.....
- e) Gépészet.....
- f) Elektrotechnika-elektronika.....
- g) Informatika.....
- h) Vegyipar.....
- i) Építészet.....
- j) Könnyűipar.....
- k) Faipar.....
- l) Nyomdaipar.....
- m) Közlekedés.....
- n) Környezetvédelem-vízgazdálkodás.....
- o) Közgazdaság.....
- p) Ügyvitel.....
- q) Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció.....
- r) Vendéglátás-turisztika.....
- s) Egyéb szolgáltatások.....
- t) Mezőgazdaság.....
- u) Élelmiszeripar.....
- v) Közszolgálat.....

14. Engedné-e, hogy gyermeke kollégiumban lakjon? (Egyet válasszon a 14.1. és a 14.2. lehetőségek közül, majd az alatta levő betűjeles válaszokból válasszon, itt többet is megjelölhet)

14.1. igen

- a) mert a társai segítenék a tanulásban
- b) mert a kollégiumban függetlenebbé, önállóbbá válna.....
- c) mert nem szeretném, ha „bejáró” tanuló lenne.....
- d) mert szereti az embereket, a közösséget
- e) mert felügyelet alatt van a családtól távol és tanulását szakemberek segítik
- f) ha nincs más megoldás
- g) egyéb:

14.2. nem

- a) mert a társai akadályoznák a tanulásban
- b) mert hiányoznánk neki
- c) mert hiányozna nekünk.....
- d) mert hiányoznának neki az otthoni barátai.....
- e) mert nehezen szokik be a közösségbe
- f) egyéb:

Köszönjük a válaszokat és sikeres pályaválasztást kívánunk!

Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara